

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GIETRZWAŁD

- PROJEKT -

na lata 2015-2025

Spis treści

1. Diagnoza sytuacji.....	4
1.1. Przestrzeń i środowisko.....	4
1.1.1. Umiejscowienie Gminy w powiecie, województwie i kraju	4
1.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej.....	6
1.1.3. Opis zasobów naturalnych	7
1.1.4. Opis zasobów kulturowych	10
1.2. Sfera społeczna	15
1.2.1. Demografia (liczba ludności, przyrost naturalny oraz migracje, struktura wiekowa ludności)	15
1.2.3. Rynek pracy.....	17
1.2.4. Turystyka	23
1.4. Sfera gospodarcza	28
1.4.1 Główni pracodawcy.....	30
1.5. Infrastruktura techniczna	31
1.5.1. Infrastruktura komunikacyjna	31
1.5.2. Ochrony środowiska: wodno-kanalizacyjna, gospodarki odpadami, gazowa, elektryczna i ciepła (w tym stan infrastruktury i liczba osób z niej korzystających)	31
1.5.3. Gospodarka odpadami	35
1.5.4. Infrastruktura ciepła.....	35
1.5.4. Infrastruktura energetyczna.....	37
1.5.5. Infrastruktura gazowa	37
1.6. Infrastruktura społeczna	38
1.6.1 Infrastruktura edukacyjna	38
1.6.3. Infrastruktura kulturalna	43
1.6.4. Ochrony zdrowia i opieki społecznej.....	44
1.6.5. Kapitał społeczny (liczba organizacji pozarządowych, aktywność mieszkańców)	47
1.6.6. Możliwości budżetowe Gminy Gietrzwałd (przychody, struktura wydatków).....	50
2. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego	58
3. Atrakcyjność inwestycyjna gmin w okolicy drogi krajowej nr 16 (DK16)	67
4. Analiza SWOT	83
5. Wizja rozwoju Gminy Gietrzwałd.....	85
6. Cel główny	87
7. Cele strategiczne (obszary priorytetowe)	88
8. Cele operacyjne	90
8.1.Kierunki działań w celach operacyjnych.....	92
9. Zgodność ze strategicznymi dokumentami	109
9.1. Strategia Europa 2020	109
9.2. Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK) ...	109
9.3. Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)....	110
9.4. Krajowy Program Reform - Europa 2020	110
9.5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020:Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	111
9.6. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego	112
9.7. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025.....	113
10. System wdrażania i monitorowania	116
10.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	116

10.2. Ocena Strategii	117
10.3. Komunikacja społeczna i promocja Strategii	117
10.4. Zmiany w Strategii	119
11. Źródła finansowania	120
12. Opis konsultacji społecznych	121
13. Załączniki	122
13.1. Wskaźniki realizacji strategii	122
13.2. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Gietrzwałd	123
13.3. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Gietrzwałd	124
13.4. Wyniki badań ankietowych mieszkańców	129
13.5. Wykaz obiektów noclegowych	138

1. Diagnoza sytuacji

1.1. Przestrzeń i środowisko

1.1.1. Umiejscowienie Gminy w powiecie, województwie i kraju

Gmina Gietrzwałd położona jest w środkowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Zajmuje powierzchnię 174,1 km². Teren gminy obejmuje zarówno historyczną Warmię jak i Mazury, których naturalną granicą jest rzeka Pasłęka.

Graniczy z następującymi gminami: Olsztyn, Stawiguda, Olsztynek, Ostróda, Łukta i Jonkowo. Odległość administracyjnego centrum gminy (wsi Gietrzwałd) od Olsztyna wynosi 15 km, od Ostródy 23 km. Oba miasta łączy przebiegająca przez gminę w kierunku wschód-zachód droga krajowa 16.

Gmina posiada bardzo korzystną lokalizację: przechodzi przez nią międzynarodowa droga tranzytowa z Europy Zachodniej, w niewielkiej odległości od granic z Rosją (obwód Kaliningradzki) i Litwą.

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Gietrzwałd w Polsce

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gietrzwałd na lata 2005-2010.

Rysunek 2. Lokalizacja powiatu olsztyńskiego

Źródło: www.wikipedia.pl

Rysunek 3. Gmina Gietrzwałd

Źródło: www.wikipedia.pl

Powierzchnia gminy Gietrzwałd wynosi 174,1 km², z tego 37,4% stanowią użytki rolne; 49,1% - grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione.¹

1.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej

Sieć osadniczą w gminie można uznać za rozproszoną - poza miejscowościami liczącymi powyżej 500 mieszkańców (Unieszewo, Sząbruk, Gietrzwałd i Biesal) na terenie gminy około połowa miejscowości zamieszkała jest przez kilkudziesięciu, a nawet kilku mieszkańców - często są to tzw. kolonie.

Tabela 1. Miejscowości i liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach

Lp.	Miejscowość	Rok			Różnica 2009/2014
		31.12. 2009	31.12. 2013	31.12. 2014	
1	Sząbruk	742	872	898	+156
2	Unieszewo	789	847	856	+65
3	Biesal	606	606	608	+2
4	Gietrzwałd	527	547	555	+28
5	Gronity	377	447	449	+72
6	Naterki	356	376	389	+33
7	Woryty	335	378	389	+44
8	Łupstych	240	247	286	+46
9	Nagłady	233	266	286	+53
10	Łęguty	259	251	254	-5
11	Grazymy	156	153	150	-6
12	Tomaryny	135	148	145	+10
13	Rapaty	142	145	144	+2
14	Łąjsy	129	113	115	-14
15	Rentyny	64	77	79	+15
16	Podlejki	67	72	76	+9
17	Pęglity	65	62	65	0
18	Guzowy Piec	67	63	64	-3
19	Siła	48	54	59	+11
20	Kudypy	59	51	50	-9

Źródło: www.gietrzwald.pl

¹www.gietrzwald.pl

1.1.3. Opis zasobów naturalnych

Gmina położona jest w centralnej części Pojezierza Olsztyńskiego i cechuje się różnorodnością form terenu z dużą ilością lasów typowych dla krajobrazu młodogłacialnego, związanego z postojem i recesją lądolodu ostatniego zlodowacenia Wisły. W budowie geologicznej Gminy dominują utwory czwartorzędowe, będące wynikiem działań lodowca. Wyróżnić tu można osady morenowe powstałe w wyniku akumulacyjno-erozyjnej działalności lodowca oraz osady piaszczysto-żwirowe powstałe w wyniku działalności lodowca i wód polodowcowych.

Ukształtowanie terenu

Na terenie Gminy można rozróżnić dwie jednostki geomorfologiczne:

1. piaszczysty sandr, o rzeźbie w przewadze falistej (w północno-zachodniej części gminy i na południu od Biesala), oraz o rzeźbie pagórkowatej z licznymi wzniesieniami czołowo-morenowymi (na północny-wschód od Biesala i w rejonie Rapat i Dłużek);
2. wysoczyzna morenowa o rzeźbie falistej, zbudowana w przewadze z glin zwałowych. Rozciąga się ona równoleżnikowym pasem od północno-zachodniej do południowo-wschodniej części gminy. Wśród niej w okolicach Gietrzwałdu i Łajs występują płaty ilasto-pylastych utworów zastoiskowych. Obszary wysoczyznowe pocięte są licznymi dolinami, wypełnionymi osadami rzecznyymi i jeziornymi.

Powierzchnia terenów wyniesionych położona jest na wysokości 120-150m n.p.m. (z kulminacją ok. 175 m n.p.m. w południowo-zachodniej części gminy). Głównie doliny leżą na wysokościach 95-110 m.n.p.m. Większe z nich to:

1. rynna biegnąca od jeziora Isąg przez jez. Łęguty, jez. Mielnik, jez. Dłużki, jez. Rapaty do jez. Barduń i jez. Parwółki;
2. rynna jez. Sarąg obejmująca znaczną część doliny rzeki Pasłęki;
3. rynna jez. Giłwa (Rentyńskie);
4. rynna Jez. Wulpińskiego, obejmująca część doliny rzeki Ławki.

Lasy

Cechą charakterystyczną jest duża lesistość gminy ponad 49% powierzchni, przy średniej krajowej 28%. Powierzchnia lasów to w większości zwarty kompleks leśny, ciągnący się z północno-wschodniej części gminy w stronę Jonkowa, a w południowo-zachodniej w stronę Ostródy i Olsztyńska. Powierzchnia lasów zwiększa się corocznie-ulegają, bowiem zalesieniu nieużytki rolne, jak również prowadzi się odnawianie lasu na wyrębach. Lasy gminy są pozostałością historycznej puszczy galindzkiej. Charakteryzują się wielopiętrowością, oraz różnorodnością drzewostanu. Dominującym

gatunkiem jest sosna, zajmująca około 88% powierzchni lasów. Inne gatunki drzew, w kolejności występowania, to: brzoza, olcha, świerk, dąb, buk. Średni wiek drzewostanów wynosi około 55 lat.

Tereny lasów gminy znajdują się w gospodarczej gestii trzech nadleśnictw:

- Kudypy (wschodnia część gminy);
- Stare Jabłonki (zachodnia część gminy);
- Jagielek (południowa część gminy).

Poza funkcją gospodarczą, lasy pełnią równie ważną funkcję rekreacyjną, turystyczną i przyrodniczą. Bliskość Olsztyna stanowi dodatkową zachętę dla jego mieszkańców do odwiedzania lasów. Niewątpliwymi atrakcjami są tutaj:

- ścieżka rowerowa z Kortowa do Kudyp;
- ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza "Kudypska Polana" przy siedzibie nadleśnictwa Kudypy (około 2 km);
- ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Śladami bobrów” w leśnictwie Bobry;
- Leśne Arboretum Warmii i Mazur im. Polskiego Towarzystwa Leśnego. Jedna z największych botanicznych atrakcji regionu. Na powierzchni prawie 16 ha na terenie pokrytym wiekowym drzewostanem znajduje się leśny park botaniczny. Ze względu na surowy klimat regionu znajdują się tu tylko gatunki występujące w swych ojczyznach o podobnym klimacie. Drzewa i krzewy liczą ok. 1000 gatunków i odmian. Arboretum podzielono na działy: Flora polska - jedna z najpiękniejszych i najliczniejszych kolekcji drzew i krzewów gatunków rodzimych występujących w Polsce; Arboretum kolekcyjne - najbardziej licznie reprezentowane są: klony, irgi oraz suchodrzewy i róże dzikorosnące, ponadto jałowce, świerki, jodły, i inne gatunki iglaste; Las naturalny - fragment wiekowego lasu naturalnego z drzewami pomnikowymi. Arboretum zawiera także kolekcję roślin zielnych (blisko 500 gatunków i odmian w tym ok. 100 chronionych). Nowością jest budynek, w którym oprócz sali audytoryjnej znalazł się kącik przyrodniczy, poświęcony florze i faunie kudypskich lasów. Powstało również lapidarium, czyli kolekcja głazów polodowcowych. Arboretum w Kudypach, co roku odwiedza ponad 15 tysięcy osób. Odwiedzający mogą cieszyć się jego pięknem i niepowtarzalną atmosferą dzięki sieci dróg i ścieżek z kładkami i mostkami wiodącymi nad wodnymi oczkami. Po drodze jest wiele miejsc z ławami, stołami i zadaszeniem na odpoczynek lub nawet rodzinny piknik.

Surowce naturalne

Na terenie gminy występują następujące rodzaje surowców naturalnych:

- kreda jeziorna;
- surowce ilaste ceramiki budowlanej;
- kruszywo naturalne.

Złoża kredy jeziornej występują w dolinach rzek Giławki i Pasłęki. Udokumentowano dwa złoża:

1. „Unieszewo” - w 1988 r. szacunkową wielkość oceniono na 418 tys. ton, (w tym 134 tys. ton w filarze ochronnym rzeki Giławki. Powierzchnia złoża: 8,7 ha, miąższość od 1,0m do 6,7m. Średnia zawartość CaO w złożu wynosi 42%. Złoże jest częściowo wyeksploatowane;
2. „Barwiny” - w 1985 r. szacunkową wielkość oceniono na 1975 tys. ton (w tym 330 tys. ton w filarze ochronnym rzeki Pasłęki). Złoże znajduje się w dolinie Pasłęki u ujścia do jeziora Sarąg, przy czym jego część znajduje się na terenie gminy Olsztynek. Powierzchnia złoża wynosi 30 ha, miąższość od 1,0 do 7,6m. Zawartość CaO w złożu - średnio 46%.

Stwierdzono również możliwość występowania kolejnych złóż kredy jeziornej w dolinie rzeki Giławki oraz ciekę płynącego w okolicach Sząbruka. Surowce ilaste ceramiki budowlanej znajdują się głównie w rejonie Łajs i Gietrzwałdu. Geologicznie udokumentowano dwa złoża:

1. „Łajsy” - w 1966r. Zasoby wynosiły 4 mln m³. W dokumentacji geologicznej z roku 1985 zasoby złoża określono na 380 tys. m³. Kopalina są tzw. mułki ilaste do produkcji cienkościennych wyrobów ceramiki budowlanej;
2. „Łajsy II” - w 1983r. Zasoby złoża wynoszą 569 tys. m³.

Złoża kruszywa nie zostały jeszcze udokumentowane. Występowanie kruszywa stwierdzono w rejonie Rapat, Gietrzwałdu, Łupstycha i Unieszewa. Kruszywo nie jest obecnie eksploatowane, występuje, co najwyżej wydobyte na indywidualną skalę - w okolicy Rapat, Pęglit, Unieszewa i Naterek.

Jeziora i rzeki²

Na stosunki wodne obszaru gminy oddziałuje przede wszystkim rzeźba terenu. Na terenie gminy nie ma dużych zbiorników wodnych. Posiadane zasoby wód powierzchniowych, zarówno stojących (12 jezior o łącznej powierzchni ok. 480 ha) jak płynących (245 ha) można ocenić, jako mniejsze niż średnie - w porównaniu ze średnią dla województwa warmińsko-mazurskiego - gmina graniczy natomiast z dużymi powierzchniami Jeziołem Wulpińskim (730 ha).

Największą rzeką przepływającą przez teren gminy jest Pasłęka, na której utworzono rezerwat bobrów i jest objęta ochroną Natura 2000. Jej średni przepływ wynosi 1,06 m³/sek. Stan czystości wód rzeki Pasłęki jest niezadowolający- badania przeprowadzone w 2013r. przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) określiły stan / potencjał ekologiczny, jako umiarkowany, stan chemiczny, jako dobry.

Drugą, co do wielkości jest rzeka Giławka (Giłwa), będąca prawym dopływem Pasłęki. Badania przeprowadzone przez WIOŚ określiły klasę wód, jako III, jedynie na odcinku od jez. Wulpińskiego do Unieszewa czystości wód mieści się w klasie II. Rzeka Giławka zanieczyszczana jest ściekami z oczyszczalni w Gietrzwałdzie. W południowej części Gminy (rejon Guzowego Młyna) znajduje się przejściowy odcinek rzeki Jemiołówki z Młynówką - uchodzącej do jez. Sarąg.

²Źródło: Strategia rozwoju Gminy Gietrzwałd r.1999, s.10

Obszary objęte ochroną

Na obszarze gminy częściowo znajduje się rezerwat przyrody Ostoja Bobrów na rzece Pasłęce. Jest to największy w województwie warmińsko-mazurskim rezerwat przyrody o powierzchni ok. 4250 ha. Obejmuje rzekę Pasłękę wraz z przylegającymi do niej gruntami oraz jeziorami (m.in. Sarąg), przez które przepływa. Ochroną objęta jest niemal cała długość rzeki. Celem utworzenia w 1970 r. rezerwatu była ochrona stanowisk bobra europejskiego. Rozległy teren rezerwatu jest niezwykle zróżnicowany pod względem krajobrazowym oraz szaty roślinnej. Oprócz bobrów występują tu także inne rzadkie gatunki zwierząt, m.in. wydra, zimorodek, pluszcz, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, trzczyk, a także 24 gatunki ryb. Na terenie rezerwatu obowiązuje zakaz przebywania osób nieupoważnionych.³

Na terenie gminy znajdują się również Obszary Chronionego Krajobrazu:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Pasłęki o powierzchni 43 307,3 ha położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim na terenie gmin: Braniewo, Płoskinia, Wilczęta; w powiecie elbląskim na terenie gminy Godkowo; w powiecie lidzbarskim na terenie gmin: Orneta, Lubomino; w powiecie ostródzkim na terenie gmin: Miłakowo, Łukta oraz w powiecie olsztyńskim na terenie gmin: Świątki, Jonkowo, Olsztynek, Stawiguda, Gietrzwałd.
2. Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich o powierzchni 29.941,7 ha położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie olsztyńskim na terenie gmin: Gietrzwałd i Olsztynek oraz w powiecie ostródzkim na terenie gmin: Morąg, Miłomłyn, Łukta, Ostróda i miasta Ostróda.
3. Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Środkowej Łyny o powierzchni 15 307,8 ha położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie olsztyńskim na terenie gmin: Świątki, Dobrze Miasto, Dywity, Jonkowo, Barczewo, Gietrzwałd, Stawiguda, Olsztyn.
4. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Pasłęki” (kod obszaru PLB280002) ustanowionego rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. nr 229, poz. 2312 ze zmianami).

1.1.4. Opis zasobów kulturowych

Gietrzwałd został lokowany w pruskim polu Godikus przez kapitułę warmińską w roku 1352 na 70 włókach. Założycielem był Dietrich, stąd dawna nazwa - Dietrichswald. Wraz z założeniem wsi powołano tu parafię, której pierwszym znanym proboszczem był ks. Jan Sternchem. Parafia liczyła

³ <http://www.visit.olsztyn.eu/place/2661/rezerwat-przyrody-ostoja-bobrow-na-rzece-paslece>

8 wiosek (Łąjsy, Nagłady, Nowy Młyn, Pęglity, Rentyny, Unieszewo i Woryty) i należała do dekanatu Dobre Miasto. W XV wieku w miejsce drewnianego kościoła postawiono murowany z kamienia i cegły (dziś częściowo zachowany), gotycki. Konsekrował go w 1500 roku biskup pomocniczy Jan Wilde. Kościół otrzymał wezwanie Narodzenia Najświętszej Maryi Panny. Na początku XVIII wieku dodano wezwanie św. Jana Ewangelisty, a w 1790 roku także św. Apostołów Piotra i Pawła.

Gietrzwałd jest jedną z charakterystycznych miejscowości Warmii. Do XIII wieku tereny te zamieszkiwało plemię Warmów, które zostało wymordowane przez rycerzy Zakonu Krzyżackiego podczas ich licznych podbojów. Na mocy decyzji papieża Innocentego IV z 1243 r. w kraju podbijanym przez Krzyżaków powstały cztery diecezje: chełmińska, pomezańska, warmińska i sambijska. Diecezja warmińska była ok. trzykrotnie większa od dominium i obejmowała teren po wielkie jeziora mazurskie na wschodzie i Pregołę na północy. Terytorium dominium (państewka) warmińskiego przypominało kształtem trójkąt o nieregularnych bokach ze ściętym wierzchołkiem opierającym się o Zalew Wiślany. W dużym uproszczeniu granice Warmii wyznaczają nad Zalewem Wiślanym Frombork i Braniewo. Od Braniewa granica biegła nieco za Reszel, dalej za Biskupiec, obok Butryn, Gryżlin, Gietrzwałdu, Ornety do Fromborka. Granice Warmii ustalono w 1375 r. i przetrwały - z niewielkimi modyfikacjami - do końca jej samodzielności, czyli do zaboru jej przez Prusy w 1772.

Warmia po II pokoju toruńskim w 1466 r. weszła w skład Korony Polskiej wraz z Prusami Królewskimi. Zachowała pewną autonomię, a biskupi warmińscy z kapitułą katedralną byli tu wyłącznymi gospodarzami świeckimi. Warmia w tym okresie miała lepsze warunki rozwoju gospodarczego i większą swobodę w zarządzaniu gospodarką niż w okresie krzyżackim. Znalazło to odzwierciedlenie w rozwoju kultury, sztuki i oświaty.

Po pierwszym rozbiórze państwa polskiego w 1772 roku Warmia została włączona do Królestwa Pruskiego i znalazła się w jego prowincji Prusy Wschodnie. Ze względu na swoją odmienność wyznaniową aż do 1945 roku odróżniała się od pozostałej części Prus Wschodnich.

Jednak Najważniejszy okres w historii Gietrzwałdu przypada na koniec XIX w. W dobie nasilonej germanizacji objawiała się dzieciom mówiąca po polsku Matka Boża. Zapoczątkowało to ruch pielgrzymkowy do Gietrzwałdu i odrodzenie wśród Warmiaków poczucia łączności z Polakami w innych dzielnicach. Objawienia gietrzwałdzkie miały miejsce dziewiętnaście lat po Lourdes i trwały od 27 czerwca do 16 września 1877 roku. Głównymi wizjonerkami były: trzynastoletnia Justyna Szafrzyńska i dwunastoletnia Barbara Samulowska. Obie pochodziły z niezamożnych polskich rodzin. Matka Boża przemówiła do nich po polsku, co podkreślił ks. Franciszek Hipler, „w języku takim, jakim mówią w Polsce”. Objawienia Gietrzwałdzkie są jedynymi w Polsce oficjalnie uznanymi przez Kościół Katolicki.

W 1970 roku Ojciec Święty Paweł VI nadał świątyni gietrzwałdzkiej tytuł Bazyliki Mniejszej. W 1967 roku odbyła się koronacja gietrzwałdzkiego obrazu, której dokonał ksiądz Prymas Kardynał Stefan Wyszyński przy współudziale Kardynała Karola Wojtyły. Uroczystość ta związana była

ze stuleciem objawień gietrzwałdzkich, które przyczyniły się do wzmożenia i rozszerzenia Kultu Madonny Gietrzwałdzkiej.

Szczególnie po objawieniach Matki Bożej Gietrzwałd stał się ośrodkiem obrony polskości na Warmii. Andrzej Samulowski (1840-1928), znany poeta ludowy, który opiewał objawienia maryjne, założył tu 6 kwietnia 1878 roku pierwszą polską księgarnię na Warmii. Księgarnia, prowadzona później przez jego żonę, przetrwała do 1939 roku. Współpracownik Samulowskiego Antoni Sikorski kierował drugą polską księgarnią w Gietrzwałdzie powstałą w 1880 roku. W jego domu znajdowała się też czytelnia założona przez Towarzystwo Czytelni Ludowych. Od 1892 roku w Gietrzwałdzie działało Polsko-Katolickie Towarzystwo Ludowe pod wezwaniem św. Wojciecha, które organizowało obchody uroczystości narodowych i prowadziło teatr. To w Gietrzwałdzie powstała myśl o utworzeniu "Gazety Olsztyńskiej".

W okresie międzywojennym powstała tu polska szkoła, od 1922 roku istniał oddział Związku Polaków w Niemczech. W Gietrzwałdzie spotykali się na zjazdach polscy harcerze, istniała polska biblioteka i świetlica. Do roku 1934 wszystkie nabożeństwa w gietrzwałdzkim kościele (oprócz jednej niedzieli w miesiącu) odprawiano w języku polskim.

Zasoby materialne

Pamiętkami bogatej historii obszaru, na którym położona jest dzisiejsza gmina Gietrzwałd są liczne zabytki i miejsca kultywowania lokalnej tradycji występujące w różnych miejscach gminy.

Bazylika Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Gietrzwałdzie. Jeden z ważniejszych obiektów na terenie gminy. Gotycka budowla jednonawowa. Początkowo na podmurówce z kamienia. Kościół był wiele razy przebudowywany - w XVI wieku na styl renesansowy a w okresie baroku wyposażono go w nowe ołtarze. Po objawieniach z 1877 roku nastąpił znaczny wzrost ruchu pielgrzymkowego, co wymusiło kolejną przebudowę obiektu - tym razem na styl północnoniemieckiego gotyku ceglano. Zegar, który znajduje się na wieży pochodzi z 1885 roku. W 1970 roku papież Paweł VI nadał kościołowi w Gietrzwałdzie tytuł i godność Bazyliki Mniejszej. Wewnątrz świątyni nad głównym ołtarzem znajduje się obraz Matki Bożej Gietrzwałdzkiej. Twórca dzieła jest nieznany. Należy przypuszczać, że powstał on prawdopodobnie w środowisku polskim. W 1967 papież Paweł VI udzielił zgody na koronację cudownego obrazu Matki Bożej Gietrzwałdzkiej. Aktu koronacji na dziewięćdziesięciolecie objawień dokonał 10 września 1967 prymas Polski, kardynał Stefan Wyszyński a udział w uroczystościach wziął metropolita krakowski Karol Wojtyła.

W czasie objawień Maryja nakazała postawić figurę Niepokalanego Poczęcia. Rzeźbę umieszczono w nowo wybudowanej murowanej kaplicy. Od czasu tego cudownego zdarzenia zanotowano liczne przypadki uzdrowień chorych modlących się o wstawiennictwo Matki Bożej Gietrzwałdzkiej. Wierni chętnie zaopatrują się w wodę z Cudownego Źródła, które znajduje się na terenie Sanktuarium. W czasie objawień wytrysnęło ono ponownie i wówczas ówczesny proboszcz, odczytał to, jako znak. Na prośbę dzieci Matka Boża pobłogosławiła źródło, które podobnie jak w Lourdes (objawienia

maryjne w pd-zach. Francji) zyskało moc uzdrawiającą. Dlatego dziś o Gietrzwałdzie mówi się, że to „polskie Lourdes”.

Kaplica wotywna św. Józefa. Zbudowana została w 1877r., wkrótce po objawieniach, w czasie rzekomych objawień św. Józefa, za sprawą proboszcza Weichsela. Została wzniesiona z czerwonej cegły, a w jej wnętrzu ustawiono jedną z dwóch figurek św. Józefa. W późniejszych latach prostopadle do ściany wschodniej i zachodniej kaplicy dobudowano drewniane krużganki. Rzut kaplicy w kształcie prostokąta zamknięty poligonalnie od strony północno-zachodniej. Bryła zwarta w formie wieloboku foremnego, pokryta dachem pięciopółaciowym, jednokondygnacyjna, prawdopodobnie podpiwniczona. Wnętrze wyposażone w ołtarz neogotycki. Obecnie pełni rolę kaplicy pogrzebowej. Wpisana do rejestru zabytków pod nr. rej. A-2000 z 20.09.2002.

Kościół pw. Św. Mikołaja i św. Jana Ewangelisty w Sząbruku. Jeden z najstarszych kościołów na Warmii. Powstał pod koniec XV w. Budowla salowa, z kamienia polnego i cegły. W XVIII w. dobudowano wieżę i założono strop. W latach 1911-1913 od południa dobudowano nowy kościół trójnawowy wg projektu Fritza Heitmanna z Królewca. Podczas prac konserwatorskich, prowadzonych w latach 80. XX w. odkryto malowidła gotyckie, pochodzące z początku XVI w. Również na stropie znajdują się malowidła z XVIII w. ponadto z tego czasu zachowały się ołtarze i obrazy. Ołtarz główny pochodzi z 1790 r. Wystrój nowego kościoła jest neobarokowy. Witraże wykonała firma Franz Binsfeld z Trewiru 1911. W zewnętrznym rogu muru otaczającym kościół znajduje się tablica upamiętniająca parafian poległych podczas I wojny światowej. Są tu również tablice pamiątkowe ku czci urodzonego na terenie parafii ks. Wojciecha Turowskiego. W 1977 roku we mszy świętej w kościele w Sząbruku uczestniczył król Belgów Baudouin I i jego małżonka Fabiola.

Kościół ewangelicki w Łęgutach. Łęguty (niem. Langgut) to wieś położona nad rzeką Pasłęką, nieopodal jeziora Łęguty (Dłużniewo) przy drodze wojewódzkiej wiodącej do Łukty z Biesala. Z dokumentów źródłowych wynika, że wieś powstała przed 1352 rokiem, ale podczas wojny głodowej w 1414 roku osada została doszczętnie spalona. W XVI wieku majątek należał do rodziny von Borck. W 1589r. zbudowano tu nowy kościół parafialny za zgodą księdza - proboszczem i nauczycielem był znany kaznodzieja Marcin Aurifaber. W latach 1737-1738 w Łęgutach zbudowano nowy kościół ewangelicki, który przetrwał do dziś, a ostała się część dawnego wyposażenia, w tym tablica nagrobna Dietricha von Borcka z 1701r. Fundatorem kościoła był nowy właściciel Łęgut. Zaraz po 1701r. w skutek bankructwa Borcków majątek łęgucki i inne okoliczne dobra wykupiła znana w Prusach rodzina von Groebenów. We wsi znajduje się także zabytkowy dwór z XIX wieku a z zespołu folwarcznego zachowały się m. In. Obora i kuźnia, również z końca XIX w.

Pałac w Grazymach. Na wzgórzu, gdzie dziś mieści się pałac już od średniowiecza wznosiła się obronna budowla - wiadomo, że dobra rycerskie w Grazymach powstały w 1352 roku. Dziś jeszcze wyraźnie widoczny jest obronny układ całego założenia. Ponadto obecny pałac wznosi się na średniowiecznych fundamentach, posiada też gotyckie piwnice. Grazymy od poł. XVI w. aż do 1725 roku były własnością rodu von Borcke, następnie von der Groeben, aż do lat 20-tych XIX w. Wówczas w wyniku małżeństwa stały się dziedzictwem rodziny von Stein Kamieński. Pałac pierwotnie zbudowany na przełomie XVII i XVIII w. w stylu barokowym. Odbudowany w 1924 r. przez Albrechta

von Stein. Dwukondygnacyjny, otynkowany na biało, z dachem mansardowym, krytym dachówką. Oficyna pałacowa - zbudowana w 1 połowie XIX w., klasycystyczna. Parterowa, otynkowana z dachem czterospadowym, krytym dachówką. Oprócz tych dwóch budynków zachowało się całe założenie folwarczne, z I poł. XIX w.

Dwór w Łajsach. Łajsy (niem. Leissen) to dawny majątek ziemski, który w XVIII wieku należał do rodziny Jankowskich, a w następnym stuleciu do von Zabienskich. Zabudowania folwarczne zachowały się dość dobrze. Najciekawszym obiektem jest pseudoklasycystyczny dwór wzniesiony w latach 1881-1882, przebudowany po 1945 roku w części środkowej (uległa spaleniowi). Otwory okienne półkoliste z licznymi zdobieniami. Dachy skrzydeł bocznych płaskie. Skrzydło wsch. Z kwadratową wieżą widokową na dachu. W sąsiedztwie budynku dworskiego znajduje się dawny spichlerz - obecnie budynek gospodarczy.

Wieża obronna w Tomarynach. Zbudowane około 1900 roku. Jest to tzw. Blokhauz - niewielka wojskowa, ufortyfikowana budowla lub schron bojowy ze strzelnicami, służący do samodzielnej obrony z kilku stron. Stosowany zazwyczaj do ochrony mostów, tuneli, przejść i innych ważnych punktów strategicznych. Dwie czterokondygnacyjne wieże (mg-turm) dla 2 plutonów piechoty, każda uzbrojona w 3 CKM i 5,3cm armatę szybkostrzelną w wieżyczce Grusona na stropie. Obie wieże połączone są poterną, z której można także prowadzić ogień na rzekę pod mostem. Do 1997 roku istniały stalowe drzwi w wieży południowej. Wewnątrz zachowane kute barierki. Pancerne wieżyczki F.P.L.90 które były na stropie obu wież, zostały zdemontowane w 1996 r. i wywiezione do Niemiec. Bliźniaczy punkt oporu znajduje się w Samborowie. Dojazd od przejazdu kolejowego w Tomarynach (k. Biesala) odbywa się południową stroną linii kolejowej, w dolinie rzeki Pasłęki. Wieża południowa widoczna z daleka. Obiekt otwarty, można zwiedzać z zachowaniem szczególnej ostrożności.

Kapliczki Warmińskie. Gminę Gietrzwałd możemy określić "kapliczkowym zagłębiem". Tu w każdej większej wsi występuje spore nagromadzenie kapliczek warmińskich. Są one symbolem warmińskiego regionu i jednym z najbardziej rozpoznawalnych elementów tutejszego krajobrazu. Należy przypuszczać, że powstało, co najmniej 1450 takich budowli. Dziś na terenie gminy znajduje się ponad 50 kapliczek. Większość z nich pochodzi z XIX w. Wzniesiono je z cegły na planie kwadratu, dwukondygnacyjne. Kapliczki wznoszono z różnych przyczyn: dla podkreślenia wiary katolickiej w stosunku do ewangelickich Mazurów, ze względu na kult świętych; z powodu dramatycznych wydarzeń, jakie dotykały Warmię; ze zwykłej potrzeby serca; z pobożności; czasami by „odczarować” złe miejsca. Kapliczki skupiały życie religijne wsi, zwłaszcza w miejscach gdzie nie było kościoła. W gminie są także kapliczki z dzwonami. Służyły one do zwoływania wiernych na nabożeństwa, ale także alarmowały o pożarach, czy informowały o zebraniu wiejskim. Każde wydarzenie sygnalizował inny dźwięk. Tradycja budowy kapliczek jest nadal żywa i ciągle powstają kolejne tego typu obiekty.

Księgarnia Andrzeja Samulowskiego. Za sprawą poety Andrzeja Samulowskiego 6 kwietnia 1878 roku otwarta została w Gietrzwałdzie księgarnia polska, która zaopatrywała niemal całą Warmię w elementarze, podręczniki szkolne, książki beletrystyczne. W korespondencjach do gazet Pomorza i Wielkopolski zachęcał rodaków do pomocy w pracy narodowej na Warmii. Doprowadził do założenia polskojęzycznej "Gazety Olsztyńskiej", której pierwszy numer z datą 25 marca 1886 roku wydrukowano właśnie w Gietrzwałdzie. Założył również w 1892 roku Towarzystwo Ludowe pod wezwaniem

św. Wojciecha, angażował się w walce o głosy dla polskiego kandydata w wyborach do parlamentu pruskiego. Nazywany najważniejszym przedstawicielem Warmii w ruchu narodowym całego zaboru pruskiego. Pieśni jego śpiewano w czasie pielgrzymek, wiersze recytowano na różnych uroczystościach narodowych, rodzinnych i towarzyskich. Tworzył utwory o tematyce patriotycznej i religijnej. W 1920 roku hołd oddał mu polski poeta Jan Kasprowicz.

Park Kulturowy „Warmińska Droga Krajobrazowa Gietrzwałd-Woryty”. Park kulturowy to wprowadzona przez ustawę o ochronie zabytków nowa forma ochrony zespołów zabytkowych, w której głównej ochronie podlega przetworzony działaniami człowieka krajobraz (tzw. krajobraz kulturowy). Istotą powoływania parków kulturowych jest to, że powstają one w wyniku inicjatywy społecznej. Idea parku kulturowego zakłada przekazanie części uprawnień decyzyjnych lokalnym społecznościom.

Park Kulturowy „Warmińska Droga Krajobrazowa Gietrzwałd - Woryty” został utworzony z inicjatywy Stowarzyszenia "Woryty" we współpracy ze Starostwem Olsztyńskim i z Gminą Gietrzwałd wiosną 2009 roku w celu ochrony alei przydrożnej Gietrzwałd - Woryty. To pierwsze tego rodzaju działanie w kraju. Park jest pierwszym i jedynym parkiem kulturowym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Celem podjętej inicjatywy jest także zbudowanie na przykładzie drogi Gietrzwałd - Woryty wzorcowego planu działań modernizacyjnych w obszarze pasa drogowego uwzględniającego kulturowe i środowiskowe walory alei przydrożnej. Władze powiatu olsztyńskiego wiązały z tym projektem duże nadzieje.

1.2. Sfera społeczna

1.2.1. Demografia (liczba ludności, przyrost naturalny oraz migracje, struktura wiekowa ludności)

W gminie Gietrzwałd z każdym rokiem przybywa mieszkańców. W ostatnim roku przybyło ponad stu stałych mieszkańców (28% mieszka w Sząbruku i Unieszewie). Do tego trzeba doliczyć 132 osoby zameldowane czasowo; najwięcej w Biesalu - 41.

Według Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego z roku 2014 gminę Gietrzwałd w 2014 roku zamieszkiwało 6485 osób, w tym 3229 osób stanowili mężczyźni. W porównaniu do 2004 roku wzrost liczby ludności wyniósł 1,23%. Saldo migracji wewnętrznych w roku 2014 wynosiło - 112, saldo migracji zagranicznych - 4.

Liczba mieszkańców gminy Gietrzwałd od lat systematycznie wzrasta. Ta tendencja jest odwrotna niż założona w długookresowej prognozie ludności dla Polski na lata 2008-2035, która zakłada systematyczny spadek liczby ludności - tempo tego zjawiska będzie wzrastać z upływem czasu.

Prognoza dla województwa warmińsko-mazurskiego również nie jest optymistyczna. Najnowsza prognoza, opracowana na lata 2014-2050, przewiduje systematyczny spadek liczby mieszkańców

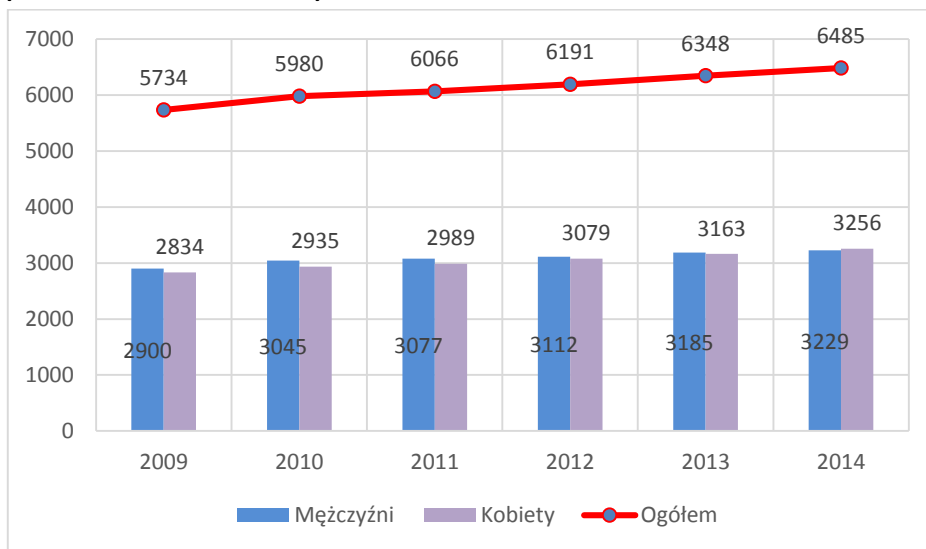
województwa. Głównymi przyczynami ubytku ludności będzie malejąca liczba urodzeń oraz wzrost liczby zgonów. Na zmniejszenie się liczby ludności będą miały wpływ również migracje. Zakłada się, że w kolejnych latach prognozy odpływ migracyjny ludności z województwa będzie wyższy niż napływ.

Populacja województwa zmniejszy się o 7,7% do 2035 r. i o 16,5% do 2050 r. Ubytek ludności w większym stopniu będzie dotyczył miast. Prognozuje się, że do 2035 r. liczba mieszkańców miast zmniejszy się o 10,4% i wsi o 3,7%, natomiast do 2050 r. odpowiednio o 20,7% i o 10,5%. Współczynnik urbanizacji obniży się z 59,3% w 2013 r. do 56,3% w 2050 r.

Systematycznie zmniejszała się będzie liczba osób młodych, a wzrastała osób starszych. W latach 2013-2050 zbiorowość osób w wieku 20-34 lata zmniejszy się o połowę. Dwukrotnie wzrośnie natomiast liczba osób w wieku 65-84 lata, a prawie czterokrotnie w wieku 85 lat i więcej. Co oznacza, że proces starzenia się społeczeństwa w województwie warmińsko-mazurskim będzie przebiegać szybciej niż w kraju.⁴

Według danych zawartych w Banku Danych Lokalnych w roku 2014 gminę Gietrzwałd zamieszkiwało 6485 osób, w tym 3229 mężczyzn i 3256 kobiet. W porównaniu do 2009 roku nastąpił znaczny wzrost ludności (11,58%).

Wykres 1. Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci w Gminie Gietrzwałd w latach 2010-2014 (stan na dzień 31.12.2014)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W poniższej tabeli zawarto wybrane wskaźniki przedstawiające ludność w gminie Gietrzwałd w latach 2009-2014.

⁴Prognoza Demograficzna Na Lata 2014-2050 dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Tabela 2. Wybrane wskaźniki przedstawiające ludność w Gminie Gietrzwałd w latach 2009-2014

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
Wskaźnik obciążenia demograficznego						
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	49,5	50,1	49,3	50,6	51,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	53,9	55,8	58,7	62,5	66,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	17,3	17,9	18,2	19,5	20,6
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem						
w wieku przedprodukcyjnym	%	21,5	21,4	20,8	20,7	20,4
w wieku produkcyjnym	%	66,9	66,6	67	66,4	66
w wieku poprodukcyjnym	%	11,6	12	12,2	12,9	13,6
Współczynnik feminizacji						
Ogółem	osoba	96	97	99	99	101
Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki						
ludność na 1 km ²	osoba	35	35	36	37	38
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	41,7	14,2	20,4	25,1	21,4
saldo migracji						
Ogółem	osoba	87	66	91	125	108
saldo migracji na 1000 osób						
Ogółem	osoba	14,7	10,9	14,8	20	16,9
saldo migracji zagranicznych na 1000 osób						
Ogółem	osoba	-0,51	-0,17	0	0,8	0,63

Źródło: Bank Danych Lokalnych

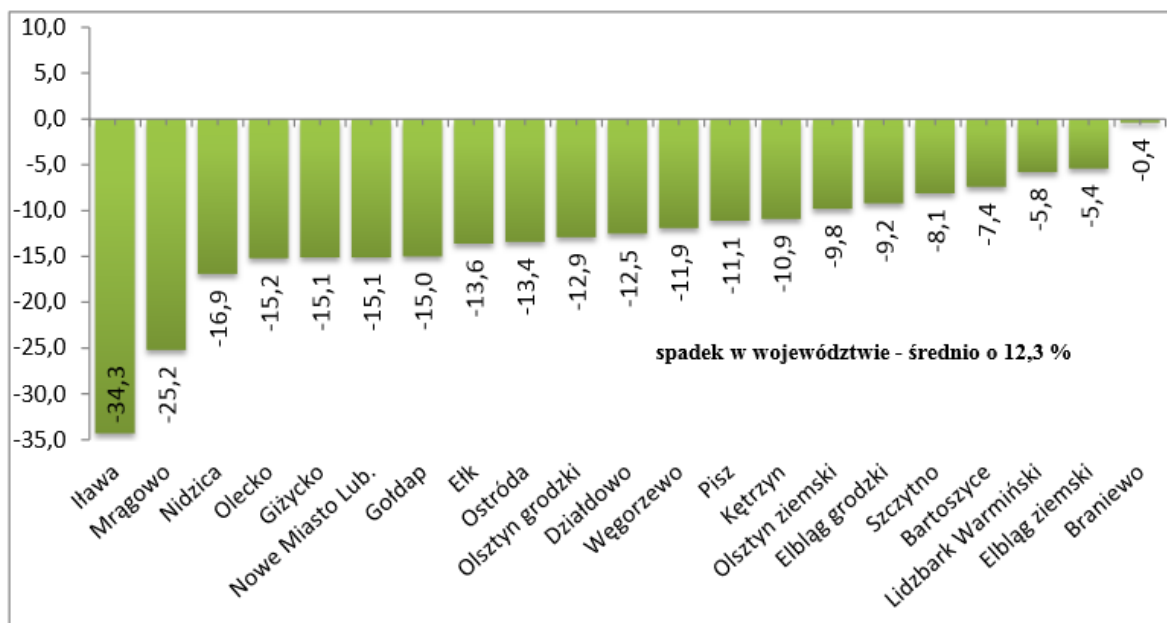
1.2.3. Rynek pracy

Według danych zawartych w Informacji Nr 5/2014 o sytuacji na rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim W maju 2014 roku, poziom bezrobocia w regionie wyniósł 102 617 osób. Liczba bezrobotnych w porównaniu do poprzedniego miesiąca zmniejszyła się o 6 249 osób, tj. o 5,7%. W analizowanym okresie poziom bezrobocia spadł we wszystkich powiatach województwa - przy czym największy procentowy spadek odnotowano w powiecie iławskim (o 15,2%).

W porównaniu do maja 2013r. bezrobocie w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszyło się o 14 368 osób, tj. o 12,3%. W okresie rocznym, procentowy spadek liczby bezrobotnych, w przedziale od 34,3% (w powiecie iławskim) do 0,4% (w powiecie braniewskim) wystąpił we wszystkich powiatach.

Wykres 2. Zmiany liczby bezrobotnych w % (maj 2013 - maj 2014)

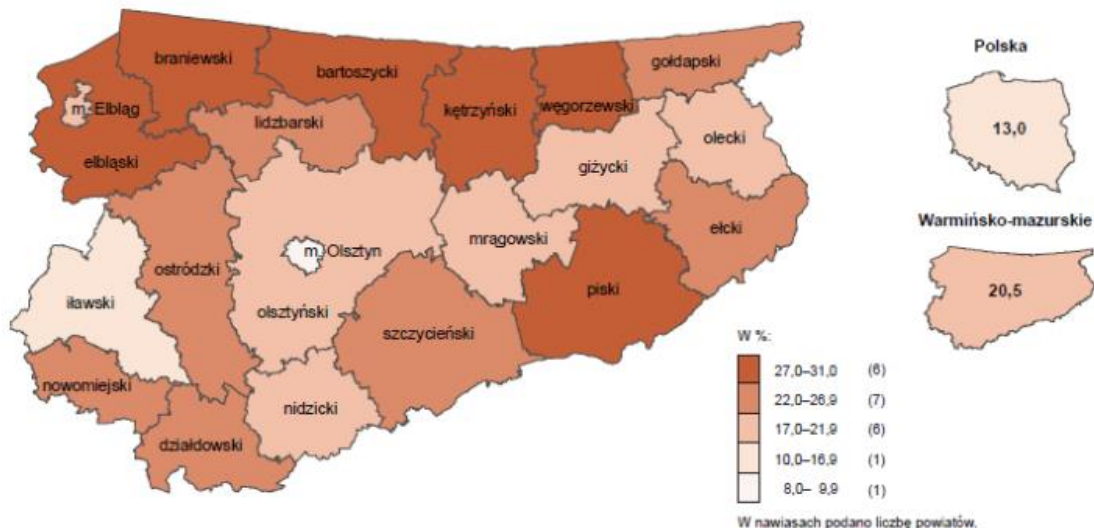
Źródło: Informacja Nr 5/2014 o sytuacji na rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim - maj 2014r.

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim, w końcu kwietnia 2014 roku, ukształtowała się na poziomie 20,5%, w kraju zaś - 13,0%. W porównaniu do sytuacji sprzed roku, wysokość wskaźnika zarówno w kraju spadła o 1,0 pkt proc, a w regionie o 1,3 pkt proc. W odniesieniu do grudnia 2013 r. wartość stopy bezrobocia zmalała w województwie o 1,2 pkt proc., natomiast w kraju o 0,4 pkt proc.

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim jest zróżnicowana lokalnie. Poniżej średniej wojewódzkiej wartość stopy bezrobocia ukształtowała się w pięciu powiatach: Olsztynie - 8,0%, powiecie iławskim - 11,4%, Elblągu - 17,1%, powiecie giżyckim - 18,0% oraz w mragowskim - 20,0%. Najwyższą stopę bezrobocia, wynoszącą 31,0%, w kwietniu 2014 roku, odnotowano w powiecie braniewskim. Wysoką wartością tego wskaźnika cechowały się również powiaty: piski - 30,8%, węgorzewski - 29,6%, kętrzyński - 29,3%, elbląski - 28,9% oraz bartoszycki - 28,6%.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w kwietniu 2014 roku

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

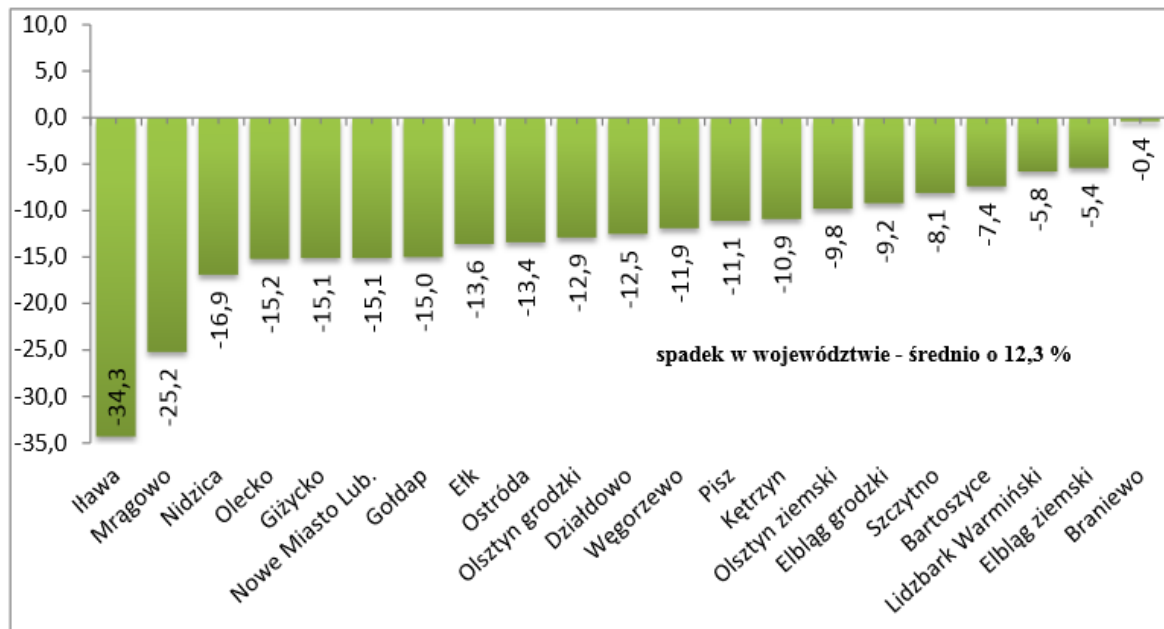
Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w końcu sierpnia br. stanowili 87,6% ogółu bezrobotnych. Do bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne, których udział w liczbie zarejestrowanych ogółem zmniejszył się w skali roku (o 0,8 p. proc. odpowiednio do 59,0%). Zmniejszył się także udział osób bezrobotnych do 25 roku życia (o 1,8 p. proc. do 15,1%). Zwiększył się natomiast udział osób powyżej 50 roku życia (o 2,3 p. proc. do 26,7%) oraz osób niepełnosprawnych (o 0,2 p. proc. do 6,2%).

W województwie warmińsko-mazurskim w roku 2014 dochód rozporządzalny na 1 osobę wyniósł⁵: 1228,78 zł, to jest 91,7 % dochodu na osobę w Polsce.

⁵Dochód rozporządzalny: Suma bieżących dochodów gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika (od dochodów z pracy najemnej oraz od niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego i świadczeń pozostałych), o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne, w tym spożycie naturalne (towary lub usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z gospodarstwa indywidualnego bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek - rolniczej i pozarolniczej) oraz towary i usługi otrzymane bezpłatnie. Dochód rozporządzalny jest przeznaczony na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Wykres 4. Zmiany liczby bezrobotnych w % (maj 2013 - maj 2014)

Źródło: Informacja Nr 5/2014 o sytuacji na rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim w maju 2014 r.

W sierpniu 2015 r. w urzędach pracy zarejestrowano 8,8 tys. osób bezrobotnych, tj. o 12,8% mniej niż przed miesiącem i o 7,5% mniej niż przed rokiem. Udział osób rejestrujących się po raz kolejny w liczbie osób nowo zarejestrowanych ogółem zmalał w stosunku do sierpnia ub. roku (o 0,5 p. proc. do 85,7%). Zmniejszył się również udział osób dotychczas niepracujących (o 2,3 p. proc. do 16,4%). Stopa napływu bezrobotnych do urzędów pracy (tj. stosunek nowo zarejestrowanych do liczby aktywnych zawodowo) wyniosła 1,7. W sierpniu br. z ewidencji bezrobotnych wyrejestrowano 9,4 tys. osób, tj. mniej o 19,3% niż w lipcu 2015 r. i o 13,7% mniej niż rok temu. Z tytułu podjęcia pracy (główniej przyczyny wyrejestrowania) z rejestru bezrobotnych wyłączono 4,5 tys. osób (przed rokiem 4,8 tys.). Udział tej kategorii osób w ogólnej liczbie wyrejestrowanych wzrósł o 4,0 p. proc. w porównaniu do sierpnia 2014 r. (do 48,4%). Spośród osób wykreślonych z ewidencji zwiększył się odsetek osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu osoby bezrobotnej (o 0,3 p. proc. do 6,8%). Zmniejszył się natomiast odsetek osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (o 2,6 p. proc. do 24,0%) oraz osób, które rozpoczęły szkolenie lub staż u pracodawcy (o 2,3 p. proc. do 7,8%).

W gminie Gietrzwałd według GUS w sierpniu 2015 roku bezrobotnych było 268, w tym 142 stanowiły kobiety. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 0,06%. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące stanu bezrobocia w gminie Gietrzwałd w latach 2011-2014.

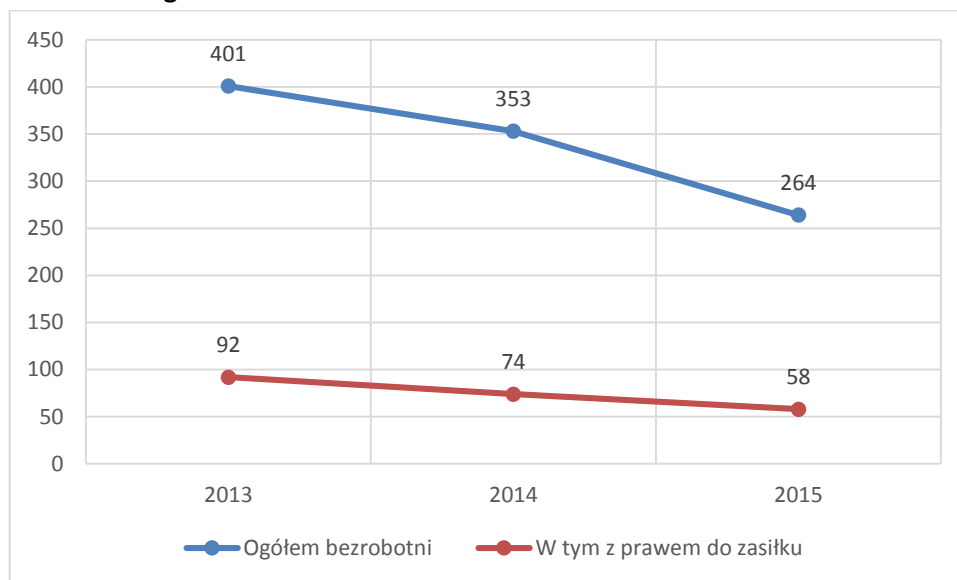
Tabela 3. Bezrobocie w Gminie Gietrzwałd w latach 2013-2015

Jednostka organizacyjna	Ogółem bezrobotni			W tym z prawem do zasiłku		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Gmina Gietrzwałd	401	353	264	92	74	58

Źródło. PUP w Olsztynie

Bezrobocie w Gminie Gietrzwałd w latach 2013-2015 zmalało o 34%. Największy spadek odnotowano w roku 2015 (dane na koniec października 2015 roku), kiedy to liczba bezrobotnych w stosunku do poprzedniego roku spadła o ponad 25%. Natomiast udział bezrobotnych z prawem do zasiłku w stosunku do bezrobotnych ogółem w badanych latach oscylował na podobnym poziomie 21%-23%, najniższy był w 2014 roku i wynosił 20,96 %

Wykres 5. Bezrobocie ogółem w Gminie Gietrzwałd w latach 2013-2015

Źródło. Opracowanie własne

Tabela 4. Bezrobotni w rozbiciu na czas pozostawania bez pracy, wiek, wykształcenie i staż pracy według stanu na 31.12.2013 roku i 31.12.2014 roku

Wyszczególnienie		Gmina Gietrzwałd	
		2013	2014
Czas	do 1	31	39
	1-3	93	67
	3-6	85	57
	6-12	74	69
	12-24	77	68
	Powyżej 24	41	53
Wiek	18-24	64	55
	25-34	122	113
	35-44	76	65
	45-54	77	67
	55-59	51	36
	60 lat i więcej	11	17
Wykształcenie	Wyższe	48	45
	Policealne i średnie zawodowe	73	66
	Średnie ogólnokształcące	29	27
	Zasadnicze zawodowe	99	71
	Gimnazjalne i poniżej	152	144
Staż	do 1 roku	55	59
	1-5	91	79
	5-10	61	55
	10-20	57	55
	20-30	68	49
	30 i więcej	20	9
	bez stażu	49	47
Ogółem		1604	1412

Źródło. PUP w Olsztynie

W 2014 roku najwięcej osób bez pracy zewidencjonowano w wieku 25-34. Kolejną grupę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata i 25-34 lata. Najmniej było osób w wieku 60+. Najwięcej osób bez pracy posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Kolejną grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najmniej osób bez pracy zarejestrowanych było w urzędzie z wykształceniem wyższym.

W 2014 roku najwięcej osób bezrobotnych zarejestrowanych było ze stażem pracy 1-5 lat. Kolejną grupę stanowiły osoby ze stażem 10-20 lat i 5-10 lat. Najmniej osób bez pracy zarejestrowanych było w urzędzie ze stażem 30 lat i więcej.

1.2.4. Turystyka

Infrastruktura i obsługa ruchu turystycznego

Turystyka jest jedną z ważniejszych dziedzin rozwoju gospodarczego gminy Gietrzwałd. Świadczą o tym dane statystyczne dotyczące m.in. liczby noclegów. Dzięki znajdującemu się w Gietrzwałdzie Sanktuarium Maryjnemu, co roku gminę odwiedza blisko milion turystów. Dobremu położeniu i walory przyrodnicze sprawiają, że to doskonałe miejsce aktywnego wypoczynku - dla wędkarzy, piechurów, wodniaków i rowerzystów.

Gmina może zapewnić około 600 miejsc noclegowych w pensjonatach, hotelach, hotelikach, ośrodkach wypoczynkowych, gospodarstwach agroturystycznych, pokojach gościnnych i innych. W tej liczbie 80% miejsc dostępnych jest również poza sezonem. Wykaz tych obiektów przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 5 do strategii.

Są tu też obiekty świadczące usługi gastronomiczne (Karczma Warmińska, Restauracja Sielanka) a także z zakresu rekreacji i sportu, jak klub golfowy (Naterki), czy kluby jeździeckie (Sząbruk). Obsługą ruchu turystycznego zajmuje się punkt Informacji Turystycznej działający w Gminnym Ośrodku Kultury w Gietrzwałdzie.

Z noclegów na terenie Gminy w roku 2013 skorzystało 3641 osoby. Liczba korzystający z noclegów turystów zagranicznych w roku 2013 wyniosła 708 osób. W tabeli poniżej przedstawiono porównanie danych w latach 2009-2013.

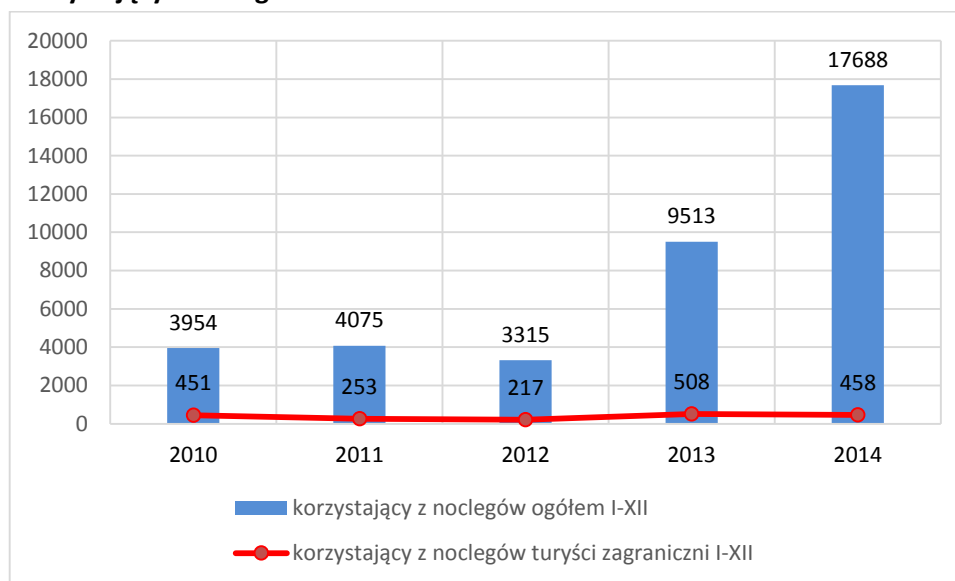
Tabela 5. Turystyczne obiekty noclegowe na terenie Gminy Gietrzwałd wg rodzajów w latach 2010-2014

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
obiekty ogółem VII	ob.	5	6	8	9	9
obiekty całoroczne VII	ob.	3	3	5	6	6
miejsca noclegowe ogółem VII	msc	393	473	411	630	655
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc	258	252	218	462	468
korzystający z noclegów ogółem I-XII	osoba	3954	4075	3315	9513	17688
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII	osoba	451	253	217	508	458
udzielone noclegi ogółem I-XII	-	0	0	52	98	153
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII	-	4	273	250	6234	14207
obiekty ogółem VII	ob.	5	6	8	9	9

Źródło: Bank danych Lokalnych

Wykres 6. Korzystający z noclegów w latach 2011-2014

Źródło: Opracowanie własne

Analiza przedstawionych danych wskazuje, że na przestrzeni okresu nastąpił znaczny wzrost korzystających z noclegów, w tym turystów z zagranicy. Warto zauważyć, iż w analizowanym okresie wzrosła liczba korzystających z noclegów ogółem o 447%. Warto także podkreślić, iż bardzo wzrosła liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym. Dane te świadczą, że teren gminy jest atrakcyjnym miejscem, w którym turyści chętnie spędzają czas.

Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w Gminie Gietrzwałd w roku 2014 w rankingu gmin województwa warmińsko-mazurskiego ułokowała gminę na 15 miejscu.

Uczestnicy warsztatów strategicznych zauważyli ograniczoną współpracę między podmiotami działającymi w obszarze turystyki na terenie gminy.

Atrakcje turystyczne

Bazą atrakcyjności gminy pod względem turystycznym są dwa czynniki: bogata i ciekawa historia i kultura Warmii i Mazur oraz położenie i walory przyrodnicze.

Największą atrakcją turystyczną gminy jest niewątpliwie Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie - neogotycki kościół z XV wieku wraz z piękną drewnianą Pietą z 1425. Obiekt posiada własną bazę noclegową - Dom Pielgrzyma i Dom Rekolekcyjny (łącznie liczba miejsc noclegowych - 170). To miejsce kultu rocznie odwiedza milion pielgrzymów - jak podaje parafia.

Według Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie gminy znajdują się 43 zabytki nieruchome oraz 2 architektoniczne wpisane do rejestru zabytków. Wśród najważniejszych należy wymienić:

- Kościół pw. Św. Mikołaja i św. Jana Ewangelisty w Sząbruku. Jeden z najstarszych kościołów na Warmii. Powstał pod koniec XV w.;

- Kościół Ewangelicki w Łęgutach;
- Pałac w Grazymach;
- Pałac w Łajsach wraz ze spichlerzem i parkiem;
- Wieże obronne mostu kolejowego na rzece Pasłęce w Tomarynach;
- Zespół Stacji Kolejowej wraz z historyczną zabudową w postaci 7 obiektów z brukowanym dojazdem oraz z zielenią urządzoną w Biesalu;
- Zespół Stacji Kolejowej wraz z historyczną zabudową w postaci 10 obiektów z brukowanym dojazdem oraz z zielenią urządzoną w Unieszewie;
- Zespół młyna i elektrowni wodnej w Guzowym Młynie;
- Kapliczki Warmińskie - na terenie Gminy Gietrzwałd jest ich ponad 70 w tym 20 wpisanych do Gminnego Rejestru Zabytków;
- Zabytkowe domy (w tym dom Samulowskich w Gietrzwałdzie), chałupy, budynki, w których mieściły się szkoły polskie a także organistówka i plebania w Gietrzwałdzie.

Z głównych pozostałych atrakcji wymienić należy:

- **Księgarnię Andrzeja Samulowskiego** znajdującą się w zabytkowym domu vis a vis kościoła w Gietrzwałdzie;
- **Karcznię Warmińską w Gietrzwałdzie**, której wnętrze przypomina warmińską chałupę, a na dziedzińcu można spotkać kowala, garncarza i przedstawicieli innych rzemiosł. Restauracja posiada 130 miejsc w salach Włościańskiej, Ziemiańskiej i Winiarni oraz 300 miejsc na zadaszonym dziedzińcu;
- **Leśne Arboretum Warmii i Mazur** im. Polskiego Towarzystwa Leśnego;
- **Park Kulturowy „Warmińska Droga krajobrazowa Gietrzwałd - Woryty”**;
- **Mazury Golf & Country Club**, luksusowy ośrodek hotelowo-golfowy, który powstał w celu stworzenia swoim gościom najlepszych warunków do nauki gry w golfa oraz wypoczynku;
- **Szlak Św. Jakuba - Camino de Santiago** - najświętniejszy europejski szlak pielgrzymkowy, zaczynał się niegdyś w Estonii, biegł przez Polskę i prowadził dalej na zachód, do Santiago de Compostela w zachodniej Hiszpanii, gdzie - według tradycji - znajduje się grób świętego Jakuba Apostoła, zwanego też Jakubem Starszym. Hiszpanie, przez całe wieki walczący z muzułmanami o panowanie nad Półwyspem Iberyjskim, nadali Jakubowi przydomek Matamor - zabójca Maurów, uważali, bowiem, że święty (Jakub zdobniał to po hiszpańsku Santiago) osobiście wspierał ich w walce. Święty Jakub jest patronem Hiszpanii i jednym z symboli jednoczącej się Europy. Średniowieczny szlak pielgrzymkowy - Camino de Santiago, czyli Droga Jakuba - choć w znacznym stopniu zatracił swój pierwotny religijny charakter i stał się już raczej szlakiem trekkingowym, dostępnym dla wszystkich, bez względu na wyznanie, a także dla niewierzących (wszyscy idący Drogą są traktowani przez hiszpańskich gospodarzy z jednakowym szacunkiem), w ostatnich latach bardzo szybko odradza się, między innymi za sprawą polskiego papieża, który był w Santiago dwukrotnie, raz nawet przeszedł niewielki odcinek Camino. Uchwałą Rady Europy Droga św. Jakuba uznana została za europejskie dziedzictwo kulturalne.

- **Galerię Warmińską w Gminnym Ośrodku Kultury w Gietrzwałdzie** - od lat jest miejscem promocji sztuki regionalnej i ludowej, amatorskiej i profesjonalnej. Tu wystawiają swoje prace twórcy z gminy Gietrzwałd, z Olsztyna i innych, czasem odległych miejscowości naszego kraju. Galeria bywa także miejscem prezentacji dzieł artystów z zagranicy, goszczących w Gminie Gietrzwałd. Bogata paleta produktów artystycznych i ich różnorodność sprawiają, że każdy znajdzie tu coś ciekawego dla siebie: akwarele, pastele, obrazy olejne, kolaż, haft, rzeźba, szkło artystyczne, wyroby z metalu, drewna, wikliny i dzianiny, szydełkowe serwety, makatki, artystyczna biżuteria i okolicznościowe ozdoby.
- **Plaże/miejsca rekreacji** nad jeziorem Naterskim i Wulpińskim;
- **Wyznaczone i oznaczone 3 szlaki rowerowe;**
- **Trasy turystyczne:** „Śladami leśnych osad”, „Ścieżkami mazurskiej puszczy”, „W okolicy dóbr szlacheckich”
- **Infrastrukturę rekreacyjną i turystyczną:** dwa kompleksy boisk Orlik (Sząbruk i Biesal), place zabaw, siłownie zewnętrzne
- **Gietrzwałdzkie Ogrody** - kompleks parkowo-wypoczynkowy usytuowany wokół dwóch tras spacerowych przebiegających dookoła wsi. Głównym obiektem jest amfiteatr, a także miejsca widokowe, wypoczynkowe, sanitariaty i liczne parkingi.

O atrakcyjności gminy stanowi bardzo dobre położenie w bliskości Olsztyna. Z Gietrzwałdu można wyjeżdżać do atrakcyjnych miejsc położonych w obrębie Warmii, Mazur i Powiśla. Najbliżej jest do Olsztyna, Ostródy, Morąga i Olsztynka a w promieniu 120 km od Gietrzwałdu znajduje się Mrągowo, Szczytno, Lidzbark Warmiński, Elbląg, Nidzica.

1.3. Rolnictwo

Struktura własności gruntów w Gminie Gietrzwałd jest w większości prywatna. Tereny po byłych PGR wynoszą obecnie nie więcej niż kilka procent. Ludność zamieszkując w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wynosi ok. 29% ludności gminy. Jest to znaczna ilość, przesądzająca o w dużym stopniu rolniczym charakterze gminy.

Największą ilościowo grupę stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha - 45,7%. Stanowią one niecałe 2% powierzchni gruntów. Kolejna grupa gospodarstw - powierzchnia od 1 do 5 ha - to 28,7% ogólnej ilości. Procent zajmowanej przez nie powierzchni gruntów - 7,36. Ilość posiadanych maszyn rolniczych w dwóch powyższych grupach gospodarstw jest nieduża (łącznie kilkanaście sztuk). Wysoki jest natomiast poziom zatrudnienia - 233 osoby.

Kolejną pod względem wielkości grupę stanowią gospodarstwa średnie (od 10 do 20 ha) - 13%, zajmowana przez nie powierzchnia gruntów - 26,38%. Są one znacznie lepiej zaopatrzone w maszyny rolnicze - statystycznie każde posiada, co najmniej jedną. Podobny poziom mechanizacji prezentują gospodarstwa z grupy od 20 do 50 ha. Jest ich około 13%, przy zajmowanej powierzchni gruntów 20,36%.

Grupa gospodarstw dużych (ponad 50 ha) liczy 9. Ilościowo jest to około 1,3%. Powierzchnia zajmowanych gruntów jest znaczna - 38,71%. Wysoki jest też poziom mechanizacji - łącznie grupa ta dysponuje 70 maszynami. Poziom zatrudnienia wynosi 40 osób.

Tabela 6. Gospodarstwa rolne w gminie Gietrzwałd - ogółem

2010	
Gospodarstwa rolne ogółem	
ogółem	320
do 1 ha włącznie	44
powyżej 1 ha razem	276
1 - 5 ha	133
1 - 10 ha	180
1 - 15 ha	203
5 - 10 ha	47
5 - 15 ha	70
10 - 15 ha	23
5 ha i więcej	143
10 ha i więcej	96
15 ha i więcej	73

Źródło: Bank Danych Lokalnych - Powszechny Spis Rolny 2010

W 2010 roku w Gminie Gietrzwałd było 320 gospodarstw. Największą grupę stanowią gospodarstwa do 15ha, w tym 203 gospodarstwa o wielkości 1-15ha i 180 gospodarstwa o wielkości 1-10ha.

Tabela 7. Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju i powierzchni zasiewów

2010	
gospodarstwa rolne ogółem	
Ogółem	128
zboża razem	108
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	104
ziemniaki	39
uprawy przemysłowe	18
buraki cukrowe	-
rzepak i rzepik razem	18
strączkowe jadalne na ziarno razem	0
warzywa gruntowe	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych - Powszechny Spis Rolny 2010

1.4. Sfera gospodarcza

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Gietrzwałd wynosiła pod koniec 2014 roku 607, w tym 588 w sektorze prywatnym. Liczba podmiotów w przeliczeniu na 1000 ludności jest w gminie nieznacznie wyższa (94) od przeciętnej w województwie (85). W tym 19 podmiotów należało do sektora publicznego, pozostałe 588 tworzy sektor prywatny. 138 firm zarejestrowanych było w dziale przemysł i budownictwo, 46 w dziale: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON (Podmioty wg sektorów własnościowych) w 2014 roku

Podmioty wg sektorów własnościowych	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	516	541	576	611	607
sektor publiczny - ogółem	18	18	19	19	19
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	15	14	15	14	14
sektor publiczny - spółki handlowe	0	1	1	1	1
sektor prywatny - ogółem	498	523	557	592	588
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	395	413	437	468	459
sektor prywatny - spółki handlowe	40	45	50	54	55
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	7	7	8	8	9
sektor prywatny - spółdzielnie	2	2	2	3	3
sektor prywatny - fundacje	2	3	3	4	4
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	20	22	23	25

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 9. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON (podmioty wg sektorów własnościowych) w 2014 roku

	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	165	148	157	159	607
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	41	44	49	50	46
przemysł i budownictwo	113	130	129	137	138
pozostała działalność	362	367	398	424	423

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela poniżej przedstawia wybrane wskaźniki opisujące podmioty gospodarcze na terenie gminy Gietrzwałd.

Tabela 10. Wybrane wskaźniki opisujące podmioty gospodarcze na terenie gminy Gietrzwałd w roku 2014

Podmioty - wskaźniki	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed.gosp.	863	892	930	963	936
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed.gosp.	12	99	106	107	75
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed.gosp.	78	91	70	66	92
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed.gosp.	9,9	10,2	10,5	11,1	10,7
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed.gosp.	33	38	40	43	45
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed.gosp.	165	148	157	159	112

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W Gminie dominują przedsiębiorstwa mikro (zatrudniające do 10 osób) oraz przedsiębiorstwa małe (zatrudniające od 11 do 50 osób). Do najważniejszych branż działalności usługowej w Gminie można zaliczyć:

- usługi leśne;
- usługi ogólnobudowlane;
- usługi samochodowe;
- usługi transportowe;
- usługi tartaczno-stolarskie;
- handel;
- usługi poligraficzne;
- działalność rozrywkowo - estradową⁶.

W ramach działalności produkcyjnej firmy działają w następujących branżach:

- budowlana;
- stolarska;
- tworzyw sztucznych;
- rękodzieła ludowego i artystycznego;
- piekarstwa i ciastkarstwa;
- konfekcji lekkiej;
- metalowa;
- produkcji energii elektrycznej⁷.

Ogólne porównanie struktury podmiotów gospodarczych wypada umiarkowanie. Dominująca rola handlu i usług wskazuje na relatywnie mniejszy rozwój gospodarczy, jednakże spora liczba

⁶Plan Rozwoju Lokalnego - Gmina Gietrzwałd s. 31

⁷Tamże, s.32

przedsiębiorstw wytwórczych i budowlanych neutralizuje tę nierówność ze względu na ilość zatrudnionych w tych sektorach osób (zdecydowana przewaga zatrudnienia w sektorze wytwórczym).

Ponadto warto zauważyć, iż mieszkańcy gminy w większości przypadków dojeżdżają do pracy do pobliskiego Olsztyna. Rynek pracy w gminie Purda niestety nie jest zbyt atrakcyjny. Udział osób dojeżdżających do pracy do Olsztyna w ogólnej liczbie pracujących poza rolnictwem w gminie w 2006r. w Gminie wynosił 49,5⁸.

Dostępne tereny inwestycyjne:

W ofercie inwestycyjnej Gminy Gietrzwałd znajduje się 20 atrakcyjnych działek o powierzchni od 0,5 do 0,8ha położonych w rejonie Jeziora Wulpińskiego.

Położenie

- od ok. 300 do 550 m od jeziora Wulpińskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie lasu;
- dojazd od strony Unieszewa nową drogą asfaltową;
- ok. 9 km od drogi krajowej nr 16 Olsztyn-Ostróda (Gdańsk);
- ok. 6 km od drogi krajowej nr 51 Olsztyn-Olsztyn (Warszawa).

Przeznaczenie

Zabudowa usług turystycznych (i uzupełniająco mieszkania dla właściciela i obsługi obiektu realizowane, jako wbudowane lub w osobnym budynku), budynki basenu, odnowy biologicznej itp., zabudowa gospodarcza i garażowa, urządzenia oraz obiekty sportowe i rekreacyjne⁹.

1.4.1 Główni pracodawcy

Na terenie gminy Gietrzwałd funkcjonują następujące ważniejsze firmy:

1. Borys i Syn Inwestycje - firma zajmuje się sprzedażą domów oraz działek;
2. Andresland w Starych Jabłonkach - organizacja imprez, eventów dla firm;
3. Gudan ZPHU Cezary Gudan - zajmuje się projektowaniem, produkcją i serwisem maszyn i urządzeń, a także produkcją konstrukcji stalowych i innowacyjnej aparatury dla jednostek naukowo-badawczych;
4. Mazury Golf & Country Club - kompleks pól golfowych wraz z apartamentami;
5. WESTO Producent Drzwi;
6. KRAMER LIPECKA STRUCZEWSKI WIŚNIEWSKI SJ;
7. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo Usługowe WARBIT Sp. z o.o.;
8. SALMO Sp. z o.o. - jeden z największych producentów sztucznych przynęt wędkarskich na Świecie.

⁸ M. Bogdański, *Delimitacja obszaru aglomeracji olsztyńskiej*, *EKONOMIA XXI* 1(1), 2014, s. 68

⁹ Objęte planem zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonym uchwałą Rady Gminy Gietrzwałd Nr XV/139/2011 z dnia 28 grudnia 2011 r., opublikowaną w Dz. Urz. Woj. W-M. pod poz. 769 z dnia 17 lutego 2012 r., Źródło: www.gietrzwald.pl

9. Hotel Marina Club położony nad Jeziorem Wulpińskim w miejscowości Siła koło Sząbruka.
10. Młodzi Duchem Dom Seniora w Biesalu
11. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Rolajsy Sp. z o.o. w Łąjsach

Ważnym pracodawcą w gminie jest Urząd Gminy w Gietrzwałdzie i jednostki mu podległe.

1.5. Infrastruktura techniczna

1.5.1. Infrastruktura komunikacyjna

Na terenie gminy istnieje rozwinięta sieć dróg gminnych, którą uzupełniają drogi powiatowe, wojewódzkie i droga krajowa nr 16 łącząca Olsztyn z Ostródą i dalej kierująca się w stronę przejścia granicznego. Szansą jest projekt przekształcenia tej drogi w odgałęzienie trasy Via Baltica. Realizacja tego projektu będzie korzystna nie tylko dla rejonu gminy i jej bezpośredniej okolicy, ale także dla województwa, kraju i państw nadbałtyckich: Litwy, Łotwy i Estonii oraz obwodu Kaliningradzkiego. Poprawa stanu infrastruktury drogowej na trasie od Ławy, Ostródy, Gietrzwałdu, przez Olsztyn-Biskupiec-Mrągowo-Mikołajki do Ełku, dalej przez Olecko-Bakałarzewo-Suwałki aż do litewskiego przejścia granicznego jest bezwzględnie konieczna. Rozbudowa tej drogi przyczyni się do ożywienia ruchu turystycznego i zapewnienia korzystnych warunków do rozwoju gospodarczego regionu Warmii i Mazur. Jednocześnie poprawiłoby się połączenie w Ostródzie z drogą nr 7 łączącą Warszawę z Gdańskiem.

Obecnie podstawową formą przewozów zbiorowych na terenie gminy jest komunikacja autobusowa, obsługiwana przez autobusy Państwowej Komunikacji Samochodowej (PKS) i „minibusy” przewoźników prywatnych.

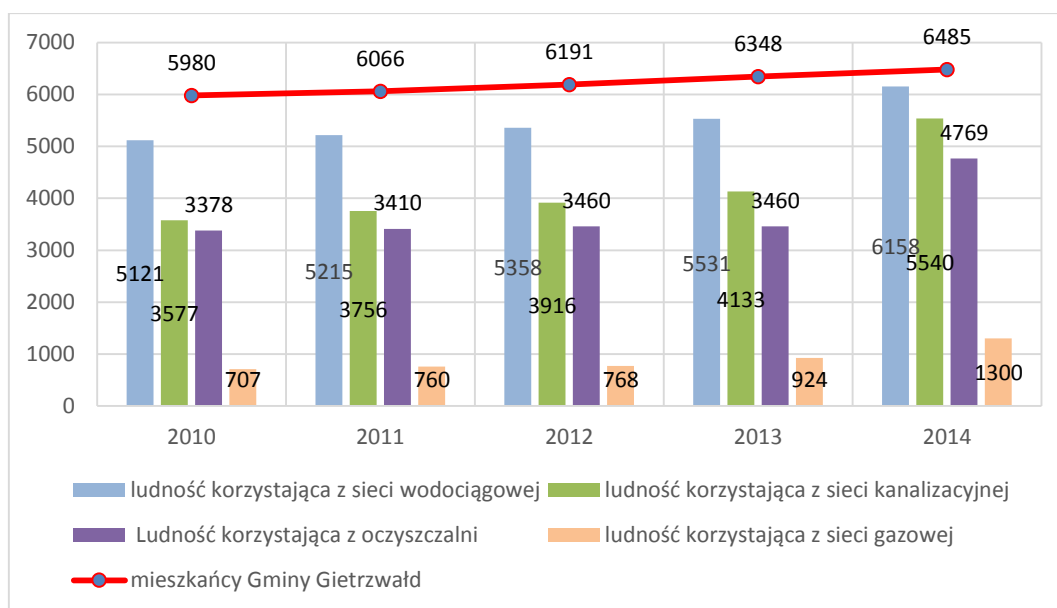
Przez gminę przebiega linia kolejowa i funkcjonują trzy stacje kolejowe: w Naterkach, Unieszewie i Biesalu. Realizowane przewozy są jednak niewystarczające z punktu widzenia potrzeb mieszkańców, gdyż wiele miejscowości na terenie Gminy pozostaje poza zasięgiem komunikacji zbiorowej. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Gietrzwałd zawiera załącznik nr 2, dróg gminnych załącznik nr 3.

1.5.2. Ochrony środowiska: wodno-kanalizacyjna, gospodarki odpadami, gazowa, elektryczna i ciepła (w tym stan infrastruktury i liczba osób z niej korzystających)

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na tle ludności ogółem.

Wykres 7. Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na tle ludności ogółem w gminie

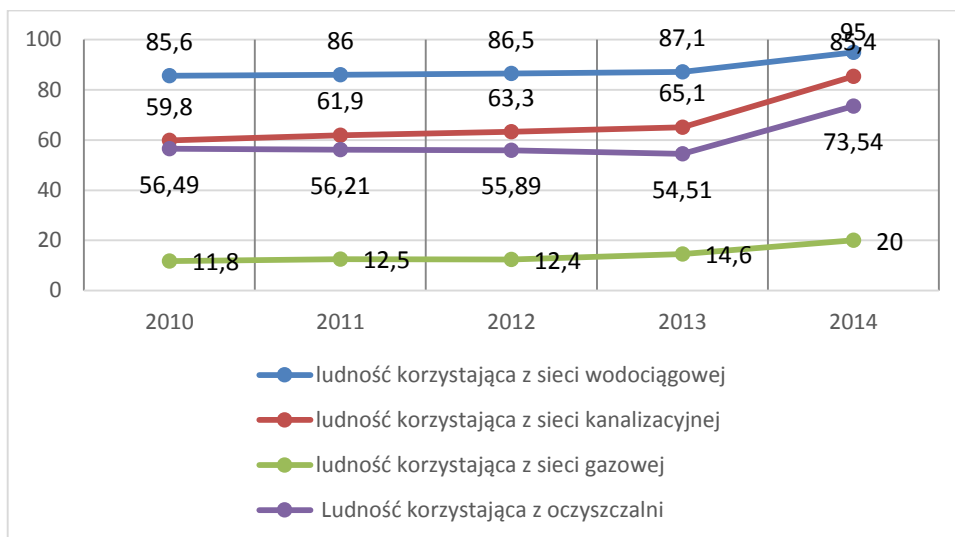

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2014 roku 95% mieszkańców gminy korzystało z sieci wodociągowej, 85,4% z sieci kanalizacyjnej, 20% z sieci gazowej. Na terenie gminy 73,54% mieszkańców podłączonych jest do oczyszczalni ścieków. Na przestrzeni analizowanego (lata 2010-2014) okresu nastąpił zdecydowany wzrost użytkowników (wodociąg - 9,4%, kanalizacja - 25,6%, gaz - 8,2%, oczyszczalnia ścieków - 17,05%). Szczegółowe informacje przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 8. Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej na tle ludności ogółem w gminie (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Infrastruktura wodociągowa

Systemem wodociągowym objęte są wszystkie miejscowości gminy Gietrzwałd. Braki wody istnieją jedynie na obszarach o zabudowie kolonijnej. Stopień zwodociągowania wynosi 95%. Długość sieci wodociągowej wynosi 150,8 km. Do wodociągu podłączonych jest 1478 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W latach 2010-2014 długość sieci wodociągowej zwiększyła się o 54,4 km.

Tabela 11. Wybrane dane statystyczne - wodociągi

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	96,4	97,4	138,8	150,8	150,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1246	1289	1349	1419	1478
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	154,4	159,8	163,7	165,8	173,3
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	5121	5215	5358	5531	6158
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	26,2	26,4	26,7	26,5	27,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Infrastruktura kanalizacyjna

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 128,4 km. Do kanalizacji z odprowadzeniem do sieci podłączonych jest 1331 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W latach 2010-2014 długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 18,6 km. Generalnie gospodarka ściekowa wymaga dalszego uporządkowania, co w sytuacji wysokiego stopnia zwodociągowania zapobiegnie degradacji

środowiska i wyeliminuje zagrożenie dla podziemnych warstw wodonośnych stanowiących źródło wody pitnej.

Tabela 12. Wybrane dane statystyczne - kanalizacja

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Km	109,8	111,7	116,5	127,8	128,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1079	1119	1169	1272	1331
ścieki odprowadzone	dam3	102	107	99	109	118
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	3577	3756	3916	4133	5540

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych. Na terenie gminy funkcjonuje 1 stacja zlewna. Szczegółowe informacje przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w latach 2010-2014

	j.m.	2010	2011	2013	2013
zbiorniki bezodpływowe	Szt.	151	151	151	150
Oczyszczalnie przydomowe	Szt.	7	7	7	8
stacje zlewne	Szt.	1	1	1	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy Gietrzwałd wg. danych w GUS znajdują się 3 oczyszczalnie. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Oczyszczalnie ścieków dane ogólne

Lp.	Oczyszczania	Pozwolenie ważne do	Lokalizacja nr działki	Odbiornik
1	Gietrzwałd	31.12.2015	52, 49, 51/2, 32 Obręb Gietrzwałd	Rów melioracyjny uchodzący do rzeki Giłwy
2	Łęguty	31.12.2008	5/20 obręb Łęguty	Rzeka Pasłęka
3	Biesal	15.01.2022	10/5 obręb Biesal	Rów melioracyjny uchodzący do Rzeki Pasłęka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych Gminy Gietrzwałd na lata 2012-2016

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

Tabela 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność korzystająca z oczyszczalni - ogółem	osoba	3378	3410	3460	3460	4769
Ludność korzystająca z oczyszczalni - biologicznej	osoba	2178	2210	2210	2210	2210

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W roku 2014 użytkownicy odprowadzili do oczyszczalni 118 dam³ ścieków. Wg GUS w roku 2014 objętość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczania odprowadzona do wód lub do ziemi wyniosła 137dam³.

1.5.3. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Gietrzwałd nie ma składowiska odpadów. W IV kwartale 2015 r. uruchomiono Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Olsztynie, do którego Gmina Gietrzwałd zobowiązana jest przekazywać wszystkie odpady zmieszane celem ich zagospodarowania. W drodze przetargu gmina wybiera wykonawcę, który jest odpowiedzialny za odbiór i transport odpadów komunalnych do miejsca ich zagospodarowania. Na terenie gminy jest wyznaczony również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych - znajduje się w sąsiedztwie schroniska dla bezdomnych zwierząt w Tomarynach. W poniższej tabeli przedstawiono wybrane dane o odpadach komunalnych w Gminie.

Tabela 16. Odpady komunalne

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	t	354,66	333,48	1041,47	1069,6	954,54
z gospodarstw domowych	t	107,21	162,47	856,06	868,39	799,52
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	szt.	1152	1155	1077	---	---
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	Kg	18,2	26,9	139,6	138,8	125,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

1.5.4. Infrastruktura ciepła

Na terenie gminy nie istnieje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze. Gospodarka ciepła na terenie gminy opiera się na kotłowniach lokalnych i indywidualnych źródłach ciepła opalanych paliwem stałym.

Na terenie gminy dominują rozproszone źródła ciepła. Ciepło dostarczane jest na potrzeby c.o. oraz c.w.u. W istniejącym systemie nie występują kotłownie lokalne wraz z sieciami cieplnymi. Istniejące

kotłownie zasilają budynki indywidualne, zakłady usługowe czy inne obiekty gospodarcze i pracują, jako źródła lokalne, raczej o małej mocy.

Do większych kotłowni na terenie gminy należą m.in.:

1. Hotel Marina Golf Club;
2. Dom Pomocy Społecznej w Grazymach;
3. Zespół Sanktuarium Maryjnego w Gietrzwałdzie;
4. Nadleśnictwo Kudypy;
5. Urząd Gminy w Gietrzwałdzie;
6. „Młodzi Duchem” Dom Seniora w Biesalu;
7. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Ceramik” w Unieszewie¹⁰.

Głównym paliwem wśród odbiorców indywidualnych jest węgiel, sporadycznie - olej opałowy, gaz ziemny i płynny oraz energia elektryczna. Coraz częściej wykorzystywane są odnawialne źródła energii (m.in. biomasa (drewno i jego pochodne), pompy ciepła, kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne).

Na terenie gminy funkcjonuje jedna biogazownia rolnicza w miejscowości Łęguty o mocy 1 MWe. Poza ww. instalacją brak jest źródeł oddających do sieci energetycznej energię elektryczną, powstałą w wyniku wykorzystania energii wiatrowej, energii wód powierzchniowych oraz energii słonecznej czy biomasy. Na terenie gminy przede wszystkim występują indywidualne instalacje o małej mocy, wykorzystujące niektóre formy OZE, tj. kolektory słoneczne, ogniwa fotoelektryczne, pompy ciepła czy kotły na biomasę.

Gmina systematycznie zastępuje w swoich obiektach stare kotłownie węglowe instalacjami OZE. Dominują pompy ciepła oraz kotłownie na biomasę¹¹.

Na terenie gminy brak jest planów i prognoz dotyczących powstania systemu ciepłowniczego w przyszłości. Ze względu na charakter gminy, znaczne rozproszenie zabudowy oraz stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie na ciepło, realizacja przedsięwzięcia związanego z uruchomieniem przedsiębiorstwa ciepłowniczego obsługującego mieszkańców gminy, byłaby bardzo kosztowna i najprawdopodobniej ekonomicznie nieuzasadniona. Nieefektywne systemy grzewcze, niedocieplenie budynków powoduje wzrastanie poziomu zanieczyszczeń, co negatywnie wpływa na środowisko naturalne i stan powietrza atmosferycznego. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań zapobiegawczych, zwłaszcza ze względu na utrzymanie wysokiej, jakości powietrza w tzw. Zielonych płucach Polski. Ponadto bardzo ważne jest zwiększenie ilości obiektów korzystających z odnawialnych źródeł energii, w tym energii słonecznej i biomasy, co przyczyni się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

¹⁰ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Gietrzwałd, Gietrzwałd, sierpień 2015, s. 16.

¹¹ Tamże s. 18

1.5.4. Infrastruktura energetyczna

Zapotrzebowanie na energię elektryczną w obszarze gminy pokrywane jest przez istniejącą stację elektroenergetyczną 110/15kV - GPZ Gietrzwałd oraz układ sieci dystrybucyjnej SN 15kV. Stacja 110/15kV GPZ Gietrzwałd zasilana jest przelotowo liniami napowietrznymi 110kV stanowiącymi własność ENERGA-OPERATOR S.A.¹².

Na terenie Gminy zlokalizowane są 3 elektrownie wodne:

- elektrownia wodna Gietrzwałd;
- elektrownia wodna Łęgucki Młyn;
- elektrownia wodna w Guzowym Piecu.

1.5.5. Infrastruktura gazowa

Przez teren gminy przebiega gazociąg średniego ciśnienia DN 225, 160mm relacji Tomaszkowo-Gietrzwałd i DN 63 mm relacji Tomaszkowo-Naterki. Zgazyfikowane są miejscowości: Gietrzwałd, Nagłady, Naterki, Siła, Sząbruk, Unieszewo, Łajsy. Do gazyfikacji planowane są Gronity i Łupstych. Na terenie gminy są również używane instalacje LPG¹³. Dalsza rozbudowa wymaga stworzenia sieci rozdzielczej. Długość czynnej sieci gazowej ogółem wyniosła w 2014 roku 40 705m. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela 17. Wybrane dane statystyczne - sieć gazowa

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci ogółem	m	26207	28018	35668	38950	40705
długość czynnej sieci rozdzielczej	m	26207	28018	35668	38950	40705
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	248	269	319	348	361
odbiorcy gazu	gosp.	191	190	246	296	414
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	140	138	219	237	346
zużycie gazu	tys.m3	240,70	222,2	299,3	361,2	359,0
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys.m3	204,9	192,6	282,6	354,5	349,8
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	707	760	768	924	1300

Źródło: Bank Danych Lokalnych

¹² Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Gietrzwałd

¹³ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Gietrzwałd

1.6. Infrastruktura społeczna

Od wyposażenia w infrastrukturę społeczną zależy w dużej mierze rozwój gospodarczy danego obszaru, atrakcyjność życia na wsi, aktywność społeczna w danym środowisku. Dobra struktura sprzyja korzystnym zmianom warunków życia na wsi.

1.6.1 Infrastruktura edukacyjna

Na terenie gminy występuje 7 budynków oświatowych prowadzonych przez gminę w ramach 4 jednostek oświatowych:

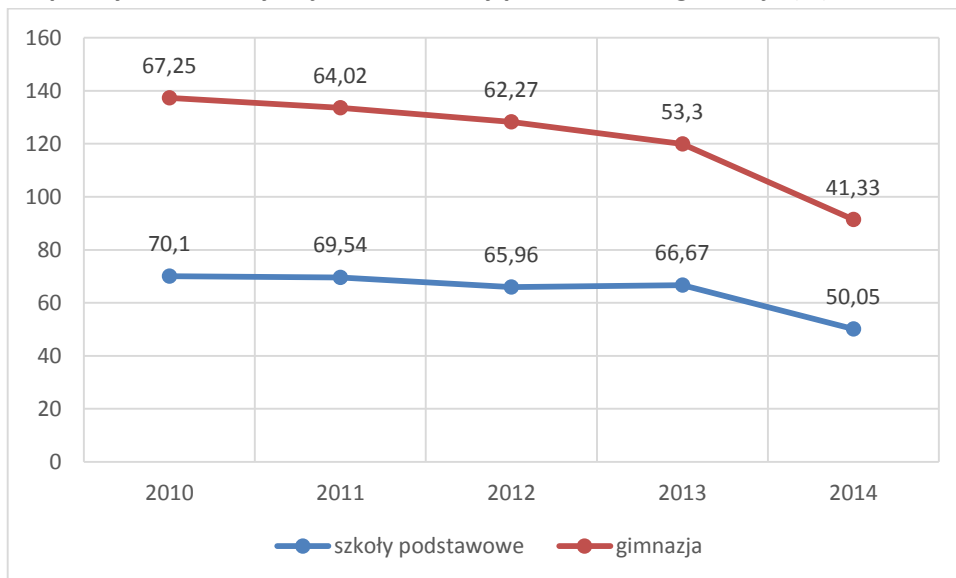
1. Zespół szkolno-przedszkolny w Biesalu:
 - a) Przedszkole w Biesalu;
 - b) Szkoła Podstawowa w Biesalu;
2. Zespół szkolno-przedszkolny w Gietrzwałdzie:
 - a) Przedszkole w Gietrzwałdzie;
 - b) Szkoła Podstawowa w Gietrzwałdzie;
3. Zespół szkolno-przedszkolny w Sząbruku:
 - a) Przedszkole w Sząbruku;
 - b) Szkoła Podstawowa w Sząbruku;
4. Gimnazjum Gminne w Gietrzwałdzie.

Gmina systematycznie prowadzi inwestycje w infrastrukturę szkół i przedszkoli (w latach 2007-2009 rozbudowa szkoły podstawowej i budowa boisk Orlik w Sząbruku, w roku 2012 budowa boisk Orlik przy szkole podstawowej w Biesalu, w roku 2014 rozbudowa przedszkola w Biesalu), ale nadal jest ona niewystarczająca. Główne problemy to nieodpowiadające obecnym wymaganiom i zapotrzebowaniu warunki lokalowe przedszkola w Gietrzwałdzie oraz brak sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Sząbruku.

W gminie Gietrzwałd poziom skolaryzacji netto wynosił w szkołach podstawowych w roku 2010: 70,10%, w roku 2014: 50,05% (spadek o 28,6%), w gimnazjach w roku 2010: 67,25%, w roku 2014: 41,33% (spadek o 38,54%). Na poniższym wykresie przedstawiano poziom skolaryzacji w gminie Gietrzwałd, w szkołach podstawowych i gimnazjach.

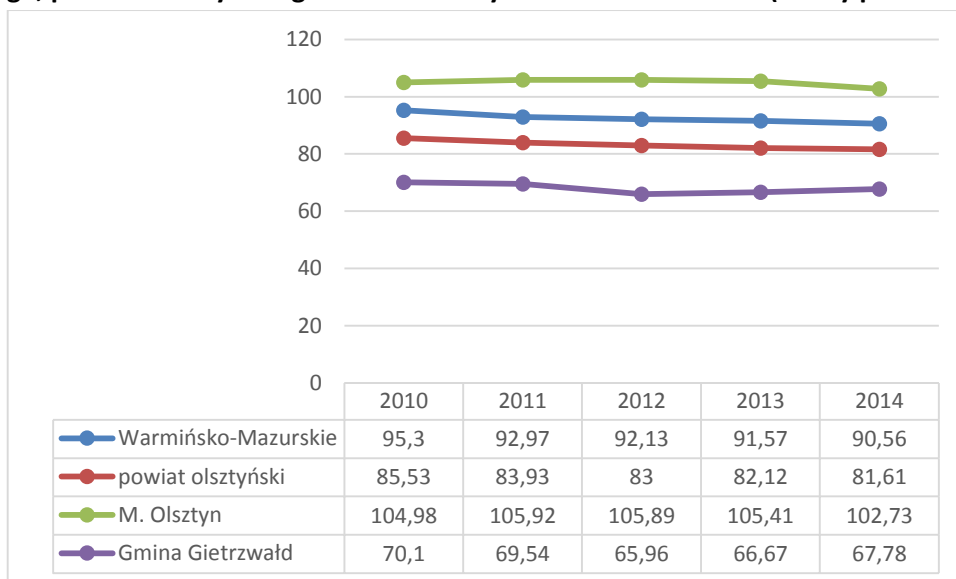
Wykres 9. Współczynnik skolaryzacji netto - szkoły podstawowe, gimnazja (%)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GUS

Na poniższym wykresie przedstawiono współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) w latach 2010-2014 w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu olsztyńskiego oraz miasta Olsztyn. Z przedstawionych danych wynika, iż Olsztyn przyciąga uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu oraz gminy.

Wykres 10. Współczynnik skolaryzacji netto w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu olsztyńskiego oraz M. Olsztyn w latach 2010-2014 (szkoły podstawowe)

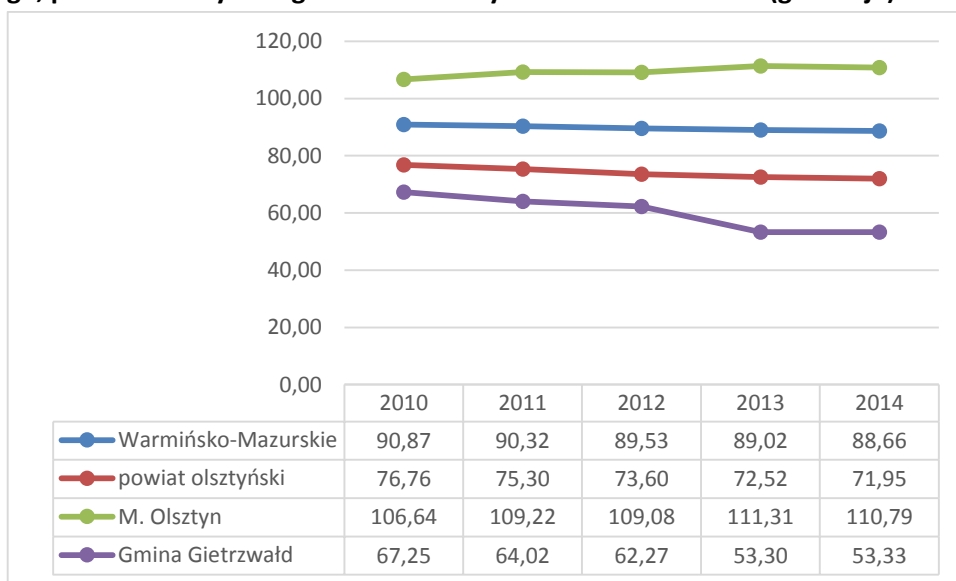

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GUS

Na poniższym wykresie przedstawiono współczynnik skolaryzacji netto (gimnazja) w latach 2010-2014 w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu olsztyńskiego oraz miasta Olsztyn. Z przedstawionych danych wynika, że miasto Olsztyn przyciąga uczniów szkół podstawowych z terenu powiatu oraz gminy.

Wykres 11. Współczynnik skolaryzacji netto w porównaniu do województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu olsztyńskiego oraz M. Olsztyn w latach 2010-2014 (gimnazja)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GUS

Na przestrzeni analizowanego okresu (2010-2014) w szkołach podstawowych wzrasta liczba uczniów: 298 w roku 2010, 331 w roku 2014, w gimnazjach spada: 174 w roku 2010, 133 w roku 2014.

Tabela 18. Wybrane dane statystyczne dotyczące edukacji w Gminie Gietrzwałd

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE						
Ogółem	ob.	3	3	3	3	3
Uczniowie	osoba	298	303	297	301	331
absolwenci	osoba	52	49	50	46	40
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE						
Ogółem	ob.	1	1	1	1	1
Uczniowie	osoba	174	152	145	138	133
absolwenci	osoba	54	59	46	38	42
SKOLARYZACJA						
współczynnik skolaryzacji brutto(szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)						
szkoły podstawowe	%	73,04	72,66	69,72	71,16	69,03
gimnazja	%	75,98	71,03	65,91	60,79	59,11
współczynnik skolaryzacji netto(szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)						
szkoły podstawowe	%	70,1	69,54	65,96	66,67	50,05
gimnazja	%	67,25	64,02	62,27	53,3	41,33

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W tabelach poniżej zaprezentowano wyniki egzaminów sprawdzianu klas VI szkoły podstawowej za lata 2008-2015 oraz egzaminu gimnazjalnego za lata 2008-2015, w porównaniu do średniej w kraju oraz w województwie.

Tabela 19. Wyniki sprawdzianu klas VI szkoły podstawowej za lata 2008-2014

Rok szkolny	Średni wynik w kraju	Średni wynik w województwie	Szkoły Podstawowe		
			Gietrzwałd	Biesal	Sząbruk
2008/2009	22,60	22,10	24,40	18,05	21,32
2009/2010	24,56	24,00	25,40	21,30	22,33
2010/2011	25,30	24,90	25,80	20,90	27,50
2011/2012	22,80	21,10	20,70	19,50	22,60
2012/2013	24,00	23,20	23,80	19,80	26,60
2013/2014	25,80	25,20	22,10	22,10	26,50

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

Tabela 20. Wyniki sprawdzianu klas VI szkoły podstawowej - rok szkolny 2014/2015

Nazwa przedmiotu	Średni wynik w kraju	Średni wynik w województwie	Szkoły Podstawowe		
			Gietrzwałd	Biesal	Sząbruk
J. polski	73%	71%	79%	68%	67%
matematyka	61%	59%	71%	51%	72%
J. obcy - j. angielski	78%	75%	77%	63%	-----
J. obcy - j. niemiecki	70%	72%	-----	-----	71%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

Tabela 21. Wyniki egzaminu gimnazjalnego za lata 2008-2015

Rok szkolny	Wyszczególnienie przedmiotów	Średni wynik		
		kraj	województwo	gimnazjum
2008/2009	Część humanistyczna	30,7	29,4	29,9
	Część matematyczno-przyrodnicza	27,6	26,0	28,5
2009/2010	Część humanistyczna	30,3	28,6	29,4
	Część matematyczno-przyrodnicza	23,9	23,2	22,9
	Język obcy nowożytny	29,9	28,8	24,9
2010/2011	Część humanistyczna	25,3	23,8	23,8
	Część matematyczno-przyrodnicza	23,6	22,8	21,2
	Język obcy nowożytny	28,3	27,3	23,4
2011/2012 w %	Część humanistyczna - J. polski	65,0	61,8	57,6
	Część humanistyczna - Historia i wiedza o społeczeństwie	61,0	58,3	54,1
	Część matematyczno-przyrodnicza - Matematyka	47,0	44,5	35,4
	Część matematyczno-przyrodnicza Przedmioty przyrodnicze	50,0	48,5	46,2
	Język obcy nowożytny - J. angielski podstawowy	63,0	59,4	54,3
	Język obcy nowożytny - J. niemiecki podstawowy	57,0	53,6	65,5
	Język obcy nowożytny - J. angielski rozszerzony	46,0	43,6	32,9
2012/2013 w %	Część humanistyczna - J. polski	62,0	58,6	58,1
	Część humanistyczna - Historia i wiedza o społeczeństwie	58,0	55,6	56,1
	Część matematyczno-przyrodnicza - Matematyka	48,0	44,8	43,2
	Część matematyczno-przyrodnicza Przedmioty przyrodnicze	59,0	57,1	57,0
	Język obcy nowożytny - J. angielski podstawowy	63,0	59,1	58,6
	Język obcy nowożytny - J. niemiecki podstawowy	58,0	54,5	67,9
	Język obcy nowożytny - J. angielski rozszerzony	45,0	42,9	35,7
2013/2014 w %	Część humanistyczna - J. polski	68,0	64,4	66,8
	Część humanistyczna - Historia i wiedza o społeczeństwie	59,0	57,6	60,8
	Część matematyczno-przyrodnicza - Matematyka	47,0	44,4	44,9
	Część matematyczno-przyrodnicza Przedmioty przyrodnicze	52,0	50,1	50,8
	Język obcy nowożytny - J. angielski podstawowy	67,0	62,3	62,3
	Język obcy nowożytny - J. niemiecki podstawowy	54,0	51,1	62,1
	Język obcy nowożytny - J. angielski rozszerzony	46,0	43,0	36,9
2014/2015 w %	Część humanistyczna - J. polski	62,0	60,0	56,0
	Część humanistyczna - Historia i wiedza o społeczeństwie	64,0	63,0	59,0
	Część matematyczno-przyrodnicza - Matematyka	48,0	46,0	42,0
	Część matematyczno-przyrodnicza - Przedmioty przyrodnicze	50,0	49,0	44,0
	Język obcy nowożytny - J. angielski podstawowy	67,0	63,0	59,0
	Język obcy nowożytny - J. niemiecki podstawowy	57,0	54,0	57,0
	Język obcy nowożytny - J. angielski rozszerzony	48,0	46,0	38,0

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

1.6.3. Infrastruktura kulturalna

Na terenie gminy Gietrzwałd działalność kulturalną prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Gietrzwałdzie, obejmujący swym zasięgiem cztery placówki kultury: Gietrzwałd, WDK Biesal, WDK Sząbruk, świetlica Unieszewo. Wszystkie z nich stawiają sobie za zadania uatrakcyjnienie życia kulturalnego mieszkańcom gminy i osobom przyjezdnym. W ramach tych instytucji działają między innymi pracownie plastyczne, teatralne, muzyczne i rytmiczne. Organizowane są różnego rodzaju zajęcia, imprezy cykliczne i okolicznościowe: wystawy, galerie, konkursy plastyczne, aukcje, bale i koncerty.

Gminny Ośrodek Kultury w minionych dwóch latach organizował lub współorganizował następujące imprezy kulturalne:

1. **Spotkania Warmińskie** - cykliczny dwudniowy przegląd aktywności muzycznej i rękodzielniczej mieszkańców gminy Gietrzwałd oraz całej Warmii, a także gości z innych regionów Polski.
2. **Raz do roku w Gietrzwałdzie** - ogólnopolski przegląd poezji śpiewanej
3. **Spotkanie z bardem** - cykl koncertów poezji śpiewanej (organizowany w sezonie jesienno-zimowym) z udziałem uznanych wykonawców spoza Warmii oraz młodych wykonawców z naszej gminy.
4. **Łowisko z Radiem Olsztyn** - koncert podsumowujący konkurs dla muzyków-amatorów z Warmii i Mazur.
5. **Dajcie nam Skrzydła, Artystą być, Koncert świąteczny** - koncerty i konkursy muzyków-amatorów z gminy Gietrzwałd i okolic.
6. **Koncerty muzyczne** artystów działających w Gminnym Ośrodku Kultury lub współpracujących z GOK-iem
7. **Zajęcia umuzykalniające dla młodzieży** - prowadzone przez specjalistkę gry na instrumentach perkusyjnych.
8. **Zajęcia taneczne** - dla różnych grup wiekowych (tańce ludowe oraz taniec towarzyski).

GOK jest także organizatorem lub współorganizatorem przedstawień Wspaniałego Teatru bez Nazwy, spektakli Teatru przy stoliku, jarmarków i warsztatów świątecznych, dożynek, półkolonii i pól zimowisk, pokazów filmowych, wystaw malarskich i fotograficznych. Gminny Ośrodek Kultury od ponad 20 lat jest wydawcą lokalnego dwutygodnika „Gazeta Gietrzwałdzka”, GOK w Gietrzwałdzie prowadzi też Informację Turystyczną i stronę gminy.

Do 2011 roku 3 placówki biblioteczne funkcjonowały w ramach struktury GOK-u w Gietrzwałdzie. W październiku 2011 roku z tej struktury wydzielono i powołano Gminną Bibliotekę Publiczną w Gietrzwałdzie, która swoje pomieszczenia ma w budynku GOK-u w Gietrzwałdzie i prowadzi 2 filie - w Biesalu (WDK) i Sząbruku (szkoła podstawowa).

Z danych udostępnionych w BDL wynika, że tylko jedna placówka przystosowana jest dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich (wejście do budynku) oraz jeden obiekt przystosowany dla osób poruszających na wózkach inwalidzkich (udogodnienia wewnątrz budynku). Brak obiektu

przystosowanego dla użytkowników niewidzących i słabowidzących. Na jedną placówkę biblioteczną w 2014 przypadało 2162 osób.

Tabela 22. Dane dotyczące bibliotek w Gminie Gietrzwałd

	j.m.	2011	2012	2013	2014
Placówki biblioteczne					
biblioteki i filie	ob.	3	3	3	3
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	1	1	1	1
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	ob.	1	1	1	1
obiekt przystosowany dla użytkowników niewidzących i słabowidzących	ob.	-	-	0	0
Biblioteki - wskaźniki					
ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	osoba	2022	2064	1587	2162
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	4784,9	4884,7	4697	4665,8
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	86	83	73	67

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ponadto w gminie działalności z zakresu kultury jest uzupełniana przez aktywne lokalne organizacje pozarządowe współpracujące z samorządem i instytucjami kultury. Są to głównie różnego rodzaju wydarzenia i imprezy o charakterze święta wsi organizowane w różnych miejscowościach. Wydarzeniem o największej tradycji jest Mecz Polska - Niemcy organizowany od przeszło 20 lat na boisku leśnym w Naterkach przez mieszkańców Naterek i Stowarzyszenie Kulturalno-Sportowe „Diamant”. Obok tych inicjatyw podejmowane są także projekty z zakresu edukacji teatralnej, zajęcia rękodzielnicze i przedsięwzięcia mające na celu zachowanie lokalnej tradycji oraz historii, jak np. utworzenie w świetlicy wiejskiej w Gronitach izby muzealnej przez Stowarzyszenie „Garian”, oczyszczenie i zabezpieczenie ogrodzeniem cmentarza ewangelickiego w Biesalu przez mieszkańców tej wsi.

1.6.4. Ochrony zdrowia i opieki społecznej

Dla realizacji zadań pomocy społecznej zleconych gminie utworzono jednostki organizacyjne - ośrodek pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przy Urzędzie Gminy w Gietrzwałdzie realizuje zadania zlecone gminie oraz zadania własne gminy, zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej. Jego działalność koncentruje się głównie na:

- rozeznaniu sytuacji socjalno-bytowej osób i rodzin wymagających pomocy;
- analizie i ocenie sytuacji życiowej osób bezrobotnych;

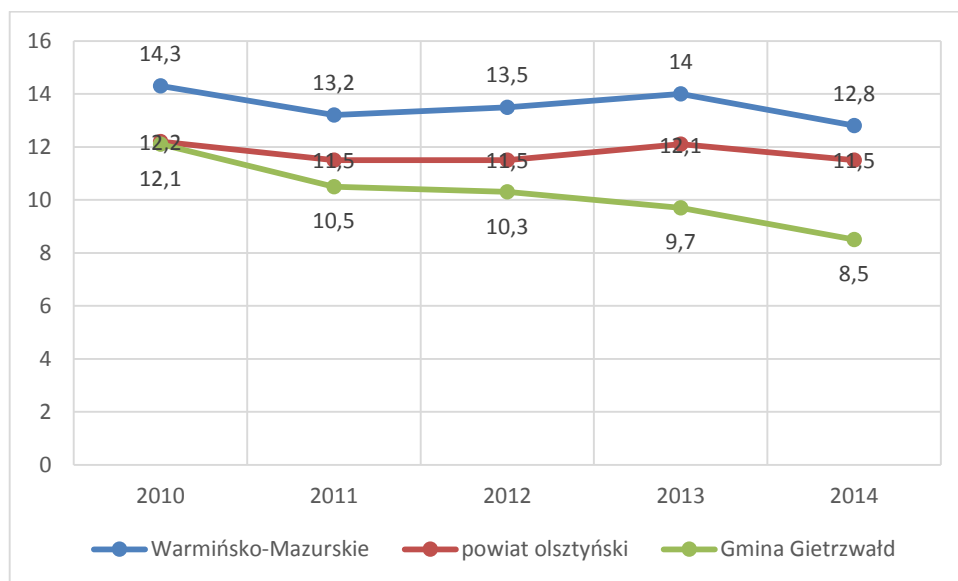

- określeniu potrzeb i ustaleniu planu zaspokajania występujących potrzeb w poszczególnych środowiskach;
- przyznawaniu i wypłacaniu określonych świadczeń;
- współpracy i koordynacji działań organizacji społecznych w zakresie zaspokajania potrzeb występujących w środowisku;
- udzielanie pomocy w postaci pracy socjalnej i poradnictwa.

Pomoc społeczna udzielana jest w formie świadczeń niepieniężnych i w formie świadczeń pieniężnych dostosowanych do indywidualnych potrzeb i sytuacji osób wymagających pomocy. Można przyjąć, iż pomoc socjalna dla osób najbardziej potrzebujących rośnie szybciej niż wskaźniki inflacyjne.

W gminie Gietrzwałd udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w roku 2010 wynosił 12%, w 2014 roku 8,5%. Szczegółowe dane, w porównaniu z województwem warmińsko-mazurskim oraz powiatem olsztyńskim przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2010-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W gminie Gietrzwałd ilość gospodarstw domowych ogółem korzystających z pomocy społecznej wg. kryterium dochodowego maleje. Z poziomu 250 w 2010 roku do 194 w 2014 roku - spadek o 22,4%. Spadek odnotowano zarówno w przypadku gospodarstw domowych powyżej kryterium dochodowego jak i poniżej. W przypadku gospodarstw powyżej kryterium dochodowego liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej spadła o prawie o 30% w roku 2014 w stosunku do roku 2010.

Tabela 23. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2010-2014

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA						
ogółem	gosp.	250	223	229	224	194
poniżej kryterium dochodowego	gosp.	166	153	166	158	135
powyżej kryterium dochodowego	gosp.	84	70	63	66	59

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni lat zmniejsza się liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych. Liczba ta spadła o blisko 30% w 2014 roku w stosunku do roku 2010. Spadek liczby rodzin przełożył się na spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. W roku 2010 liczba ta wynosiła 2272 natomiast w 2014 spadła do wysokości 1615 (spadek o prawie 30%).

Tabela 24. Wybrane dane dotyczące świadczeń rodzinnych w latach 2010-2014

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
ŚWIADCZENIA RODZINNE						
Korzystający ze świadczeń rodzinnych						
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	253	232	219	206	196
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	526	490	453	432	411
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	484	446	408	391	374
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	55,6	52,5	48,9	45,8	42,6
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku - ogółem						
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	1342	1305	1289	1308	1298
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	899	819	770	801	744
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	285	297	309	308	315

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy funkcjonują dwa ośrodki zdrowia: w Gietrzwałdzie i Biesalu, przy czym przychodnia w Gietrzwałdzie prowadzi także swoją filię w Sząbruku. Są dwie apteki - w Gietrzwałdzie i w Biesalu.

Tabela 25. Przychodnie - ambulatoryjna opieka zdrowotna (STAN W DNIU 31 XII)

	j.m.	2011	2012	2013	2014
Przychodnie					
ogółem	ob.	4	3	3	3
praktyki lekarskie w miastach	--	0	0	0	0
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	7	5	5	5
Przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu					
przychodnie ogółem	ob.	0	0	0	0
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie					
porady lekarskie ogółem					
ogółem	-	-	14896	16191	16341

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W Gminie Gietrzwałd funkcjonują 3 przychodnie.

1.6.5. Kapitał społeczny (liczba organizacji pozarządowych, aktywność mieszkańców)

Współpracę z organizacjami pozarządowymi reguluje uchwalany przez Radę Gminy w Gietrzwałdzie Wieloletni Program współpracy Gminy Gietrzwałd z organizacjami pozarządowymi na lata 2016-2020 (Uchwała nr VIII/59/2015 z dnia 24 czerwca 2015). Zgodnie z zapisami programu jego celem jest wzmacnianie roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych oraz efektywne wykorzystanie społecznej aktywności w zaspokajaniu potrzeb wszystkich mieszkańców poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi. W programie zawarto także cele szczegółowe:

1. zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie i realizowanie polityk publicznych w gminie;
2. zwiększenie efektywności i racjonalności wykorzystania środków publicznych przy udziale organizacji pozarządowych;
3. wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych.

Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi obejmuje współpracę o charakterze finansowym i pozafinansowym. Współpraca finansowa polega na zlecaniu realizacji zadań gminy organizacjom pozarządowym przez:

- a) powierzenie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na jego realizację;
- b) wsparcie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji.

Współpraca pozafinansowa:

- a) współpraca w zakresie konsultowania i tworzenia aktów prawa miejscowego;

- b) wymiana informacji z samorządu do organizacji pozarządowych za pomocą wyznaczonego pracownika gminy;
- c) organizacja Gietrzwałdzkich Spotkań Aktywnych;
- d) tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym, opiniującym i inicjatywnym złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych i gminy;
- e) współpraca zagraniczna;
- f) udostępnianie lokali i budynków;
- g) współpraca w zakresie promocji gminy;
- h) inicjatywa lokalna;
- i) pomoc w pozyskiwaniu środków z innych źródeł;
- j) zawiązywanie partnerstw lokalnych i projektowych.

Na terenie gminy działa 25 organizacji pozarządowych w tym 6 OSP. Przy czym od 2010 roku powstało ich aż 9. Co ciekawe, nie ma jako takich Kół Gospodyń Wiejskich. Ich rolę poniekąd przejęły grupy nieformalne, takie jak U-Babki działające pod egidą Towarzystwa Unieszewian Bardzo Aktywnych w Unieszewie lub Naterkowska Inicjatywa Kobiet współpracująca ze Stowarzyszeniem Kulturalno-Sportowym „Diament” w Naterkach. A w Sząbruku taka kobieca inicjatywa (Sząbruckie Baby) przekształciła się w zorganizowaną formę Stowarzyszenia „Piękny Most” w Sząbruku. Zdecydowana większość organizacji prowadzi współpracę z gminą i realizuje zadania publiczne w mniejszym lub większym zakresie. Organizacje rzadko, ale pozyskują środki zewnętrzne. W głównej mierze ich budżet oparty jest o dotacje ze środków gminy i zbiórki publiczne.

Główne obszary działania to:

- integracja lokalnego środowiska (w każdej większej wsi jest organizacja działająca na rzecz jej rozwoju);
- zachowanie lokalnej kultury i tradycji;
- edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych na bazie świetlic wiejskich;
- rozwój wsi;
- ochrona środowiska przyrodniczego;
- promocja sportu i organizacja zajęć sportowych;
- organizacja lokalnych wydarzeń.

Gmina współpracuje również z organizacjami, które mają siedzibę poza terenem gminy: Fundacją Albatros (Bukwałd, Gmina Dywity), Fundacją Rozwoju Regionu Łukta (Łukta, Gmina Łukta), Olsztyńskim Centrum Organizacji Pozarządowych w Olsztynie, Stowarzyszeniem ESWIP (Elbląg), Ostródzkim Stowarzyszeniem Kulturowym „Sasinia”. Gmina jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Południowa Warmia” i Lokalnej Grupy Rybackiej „Pojezierze Olsztyńskie”.

Od października 2014 roku w gminie działa Gminną Radę Działalności Pożytku Publicznego (12 osób: 6 organizacji, 3 radnych i 3 od wójta). Wieloletnią tradycją i bogatą działalnością może poszczycić się Gminna Rada Sportu.

Najważniejsze wydarzenie to Gietrzwałdzkie Spotkania Aktywnych, które są miejscem na edukację, integrację sektora i wymianę opinii/informacji między samorządem a organizacjami. Wydarzenie kierowane jest do wszystkich aktywnych, nie tylko do organizacji. Biorą w nim udział także sołtysi, radni i inni lokalni liderzy.

Współpraca finansowa odbywa się w zakresie zlecenia zadań publicznych. Gmina pomaga w pozyskiwaniu środków zewnętrznych przez dofinansowanie wkładu własnego i pożyczki na prefinansowanie.

Dotacje dla organizacji przyznawane są przede wszystkim na następujące działania:

- Popularyzację walorów turystycznych i krajobrazowych Gminy Gietrzwałd wśród mieszkańców i turystów;
- Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu oraz tworzenie warunków do jego rozwoju na terenie Gminy Gietrzwałd;
- Nauka i edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych;
- Upowszechnianie i popularyzowanie kultury wśród mieszkańców Gminy Gietrzwałd oraz kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów;
- Leczenie i rehabilitacja dzikich zwierząt potrzebujących Pomocy z terenu Gminy Gietrzwałd.

Świetlice wiejskie - miejsca integracji społeczności lokalnej

Na terenie gminy znajduje się 9 świetlic wiejskich. W latach 2010-2015 ta infrastruktura została znacznie rozbudowana - powstały 3 nowe świetlice (Gronity, Naterki, Łęguty) a trzy kolejne zostały wyremontowane (Tomaryny, Rapaty, Pęglity) dzięki pozyskanemu przez gminę dofinansowaniu ze środków UE. Odbiło się to również przy znacznym zaangażowaniu mieszkańców - lokalnych organizacji pozarządowych i rad sołeckich.

Za działalność świetlic odpowiadają głównie rady sołeckie a także, jeśli to możliwe, lokalne organizacje pozarządowe (Gronity, Unieszewo, Naterki). W działalność świetlic angażuje się także Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadząc za ich pośrednictwem różnorodne działania profilaktyczne (Łęguty) a także Gminny Ośrodek Kultury (Planeta U w Unieszewie).

Należy zauważyć, że w tych świetlicach, gdzie zaangażowane są jeszcze inne podmioty poza radami sołeckimi, prowadzona jest bogata działalność edukacyjna i integracyjna. Realizowane są małe projekty głównie edukacyjne (plastyka, ekologia, teatr) i kulturalne. Na realizację projektów są pozyskiwane środki z dotacji gminy oraz zewnętrzne. W Gronitach dodatkowo rada sołecka, Stowarzyszenie „Garian” i mieszkańcy wspólnie urządzili w 2 pomieszczeniach świetlicy warmińską izbę muzealną.

Świetlice, to również miejsce zebrań wiejskich i spotkań rady sołeckiej. W Pęglitach, Worytach, Rapatach, Nagładach i Tomarynach są głównie miejscem spotkań dla rady i zebrań wiejskich.

Poza świetlicami ważnymi miejscami integracji mieszkańców są strefy rekreacji takie jak:

- 2 kompleksy boisk Orlik (Sząbruk i Biesal);
- Stadion Leśny w Gietrzwałdzie;
- Kompleks boisk rekreacyjnych w Łęgutach;
- Plac rekreacyjny „Nad Stawem” w Gronitach;
- 13 placów zabaw (Biesal, Naterki, Łupstych, Gronity, dwa w Gietrzwałdzie, Łęguty, Sząbruk, Woryty, Unieszewo, Tomaryny, Cegłowo, Parwółki);
- 3 siłownie zewnętrzne (Gietrzwałd, Sząbruk, Unieszewo).

Większa część tej infrastruktury powstała w przeciągu ostatnich 6-7 lat dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym, przy dużym zaangażowaniu lokalnej społeczności (rady sołeckie, organizacje pozarządowe) zarówno na etapie projektowym, jak i wykonania. Mieszkańcy angażowali się finansowo a także w postaci wkładu swojej pracy.

1.6.6. Możliwości budżetowe Gminy Gietrzwałd (przychody, struktura wydatków)

Dochody ogółem gminy w 2014 zmalały o 473 747 zł tj. 2,0% w stosunku do roku 2013 r. Dochody własne gminy w 2014 r. wzrosły natomiast o 1 106 946 zł tj. 9,5% w porównaniu do roku 2013. Przyrost dochodów własnych gminy w odniesieniu do spodka dochodów ogółem jest zjawiskiem pozytywnym. Największy przyrost dochodów, zarówno dochodów własnych, jaki i ogółem, w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano w 2013 r., dochody wzrosły odpowiednio o 1 680 476 zł (17,8%) i 3 514 359 zł (17,6%). W tabeli poniżej zaprezentowano dane o dochodach gminy w latach 2010-2014.

Tabela 26. Dochody ogółem Gminy Gietrzwałd

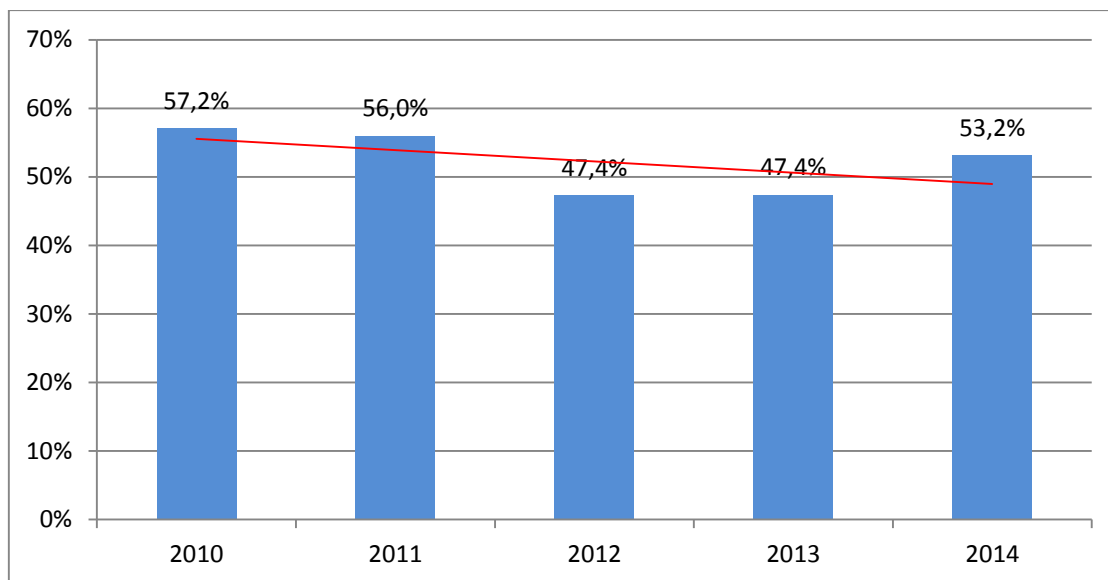
	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
dochody ogółem	zł	17 566 863	17 279 167	19 944 973	23 459 333	22 985 586
dochody własne	zł	10 041 263	9 677 129	9 449 068	11 129 544	12 236 490

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem świadczy o stopniu samodzielności finansowej gmin. Wzrost wskaźnika oznacza zwiększenie możliwości finansowych gmin. W 2014 r. dochody własne stanowiły 53,2% dochodów ogółem. Średnio w analizowanym okresie udział dochodów własnych w dochodach gminy wyniósł ponad 50% tj. 52,2%. W roku 2010 dochody własne miały największy udział w dochodach budżetowych gminy - 57,2%.

Wykres 13. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Dochód ogółem na 1 mieszkańca w gminie wyniósł w 2014 roku 3 597 zł, zaś dochód własny 1 915 zł. W porównaniu do roku poprzedniego dochód ogółem spadł o 4,1%, natomiast dochód własny wzrósł o 6,4%. Największy przyrost dochodu na jednego mieszkańca wystąpił w 2013 r. 15,3% i 16,8%. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 27. Dochody na 1 mieszkańca

	J.m.	2010	2011	2012	2013	2014
dochody ogółem/ mieszkaniec	zł	2 977	2 857	3 252	3 749	3 597
dochody własne/mieszkaniec	zł	1 722	1 671	1 541	1 800	1 915

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Gmina Gietrzwałd w ostatnich latach zrealizowała wiele projektów dofinansowanych ze środków z Unii Europejskiej. W poniższej tabeli przedstawiono finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Dochody, które gmina pozyskała na realizację programów i projektów unijnych stanowiły od 1,4% do 19,9% (2013 r.) dochodów gminy.

Tabela 28. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
dochody razem	zł	588 556	241 588	2 745 542	4 678 305	1 274 549
środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	zł	0	0	0	0	0
środki z budż. państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie progr. i proj. realizowanych z udz. śr. z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE	zł	6 775	11 698	24 307	24 337	216
płatności w zakresie budżetu środków europejskich	zł	581 780	229 891	2 721 236	4 653 968	1 274 333

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Wydatki gminy w roku 2014 spadły o 2,8% w stosunku do roku 2013 r., adekwatnie do spadku dochodów gminy. Najwięcej wydatków gmina poniosła w 2013 r. 24 726 656 zł. W 2013 r. najwięcej środków gmina przeznaczył również na wydatki inwestycyjnej, udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wynosił 33,7%. Najmniejszy udział wydatków inwestycyjnych wystąpił w 2011 r. 12,8%. Wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem świadczy o aktywności władz gmin, w ramach istniejących możliwości finansowych. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane.

Tabela 29. Wydatki z budżetu ogółem

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
wydatki ogółem	zł	16 335 387	17 087 560	23 523 921	24 726 656	24 035 921
wydatki majątkowe ogółem	zł	2 539 794	2 247 734	7 827 982	8 358 436	7 242 102
wydatki majątkowe inwestycyjne	zł	2 377 443	2 183 734	7 827 982	8 333 436	7 207 102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w 2014 spadły o 4,8% w stosunku do 2013 r., ale nadal pozostały na poziomie ponad 3 500 zł. przekroczonym w 2012 r. W poniższej tabeli przedstawiono wydatki na 1 mieszkańca.

Tabela 30. Wydatki na 1 mieszkańca

	j.m.	2010	2011	2012	2013	2014
wydatki ogółem/mieszkaniec	zł	2 768,71	2 825,79	3 835,00	3 951,21	3 760,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Ważnym wskaźnikiem służącym do oceny sytuacji finansowej gminy jest wynik budżetu operacyjnego. Od roku 2011 zgodnie z ustawą o finansach publicznych Rada Gminy nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące. Wynik budżetu operacyjnego gminy (nadwyżka operacyjna, deficyt operacyjny) ilustruje czy gmina jest w stanie pokryć wydatki bieżące dochodami bieżącymi. Jeśli wydatki bieżące są wyższe od dochodów bieżących (deficyt operacyjny) oznacza to, iż wydatki te realizowane są na poziomie przekraczającym możliwości finansowe gminy. Wykonywanie zadań bieżących przez gminę odbywa się w tym wypadku kosztem sprzedaży jej majątku lub na skutek zaciągania nowych zobowiązań. Prawo finansów publicznych narzuca gminom obowiązek zrównoważenia budżetu w części operacyjnej jednocześnie dopuszczając możliwość finansowania tej części budżetu nadwyżką budżetową z lat ubiegłych oraz wolnymi środkami (art. 242 ustawy o finansach publicznych). W poniższej tabeli przedstawiono wydatki i dochody gminy w latach 2012-2014.

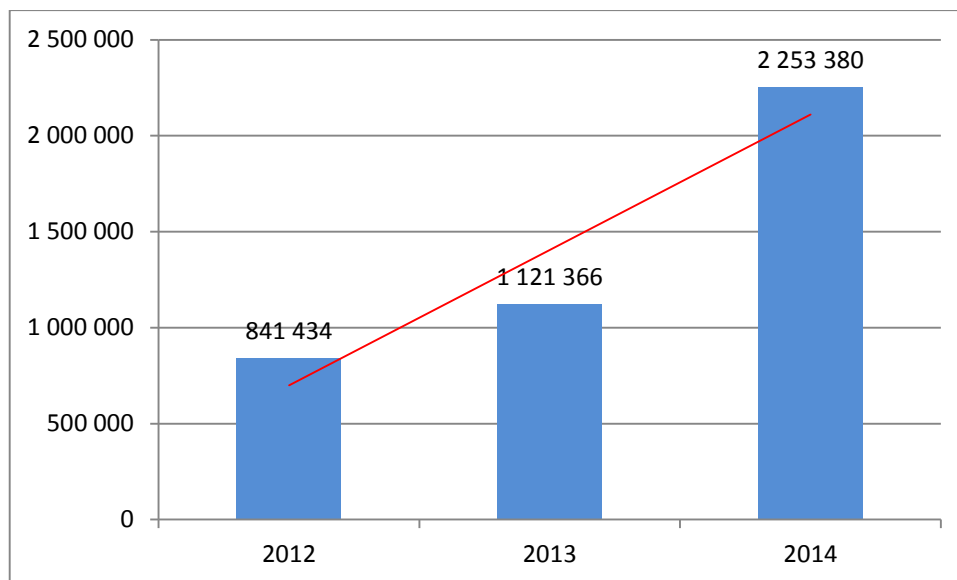
Tabela 31. Wynik operacyjny

	j.m.	2012	2013	2014
dochody bieżące	zł	16 537 372	17 489 587	19 047 199
wydatki bieżące	zł	15 695 938	16 368 220	16 793 819
wynik operacyjny	zł	841 434	1 121 366	2 253 380

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Wykres 14. Wynik operacyjny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Analizując sytuację finansową Gminy Gietrzwałd w oparciu o wynik operacyjny należy stwierdzić, że gmina lata 2012-2014 zakończyła nadwyżką operacyjną. W 2014 r. nadwyżka operacyjna była największa i wynosiła 2 253 380 zł. Od roku 2012 wynik operacyjny gminy jest rokrocznie większy.

Analiza stanu zadłużenia w okresie 2012-2014

Zadłużenie gminy z tytułu kredytów na koniec 2014 roku wynosiło 12 394 000 zł i wzrosło o 581 300zł w porównaniu do roku 2013. Wskaźnik zadłużenia informujący o udziale zobowiązań ogółem w dochodach ogółem wzrósł w roku 2014 r. do poziomu 53,9%.

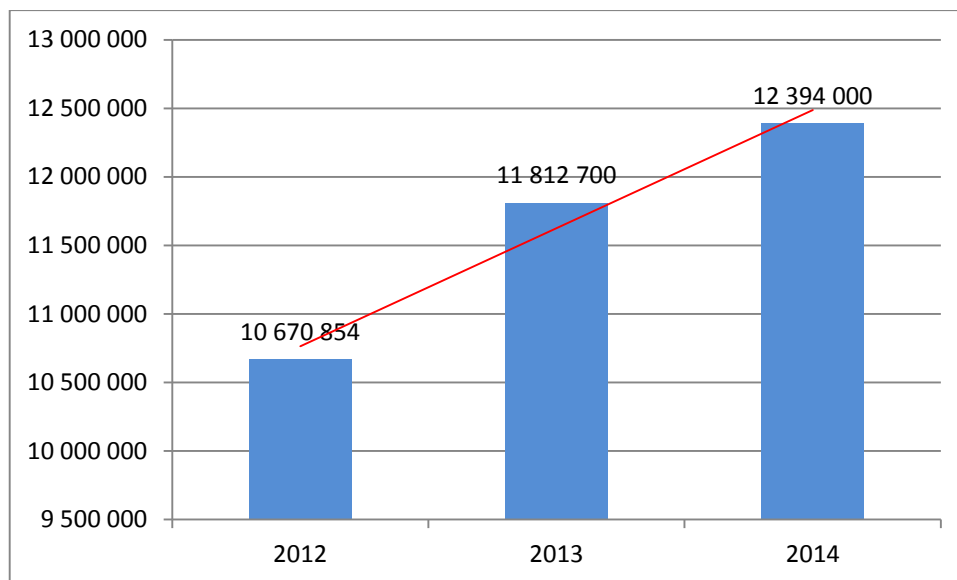
Tabela 32. Wskaźnik zadłużenia

	j.m.	2012	2013	2014
Kwota długu	zł	10 670 854	11 812 700	12 394 000
Dochody ogółem	zł	19 944 973	23 459 333	22 985 586
Wskaźnik zadłużenia	zł	53,50%	50,35%	53,92%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Wykres 15. Kwota długu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Wskaźnik poziomu obsługi zadłużenia obrazuje udział wydatków na obsługę zadłużenia i spłat rat kapitałowych w dochodach ogółem. W latach 2012-2014 wskaźnik obsługi zadłużenia ukształtował się średnio poziomie 9,2%, z czego w 2014 r. miał najniższą wartość tj. 7,6%. Wartość wskaźnika jest na bezpiecznym poziomie pozwalającym na planowanie nowych działań.

Tabela 33. Wskaźnik obsługi długu

	j.m.	2012	2013	2014
Raty + odsetki	zł	1 856 724	2 482 898	1 739 831
Dochody ogółem	zł	19 944 973	23 459 333	22 985 586
Wskaźnik obsługi zadłużenia	zł	9,31%	10,58%	7,57%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

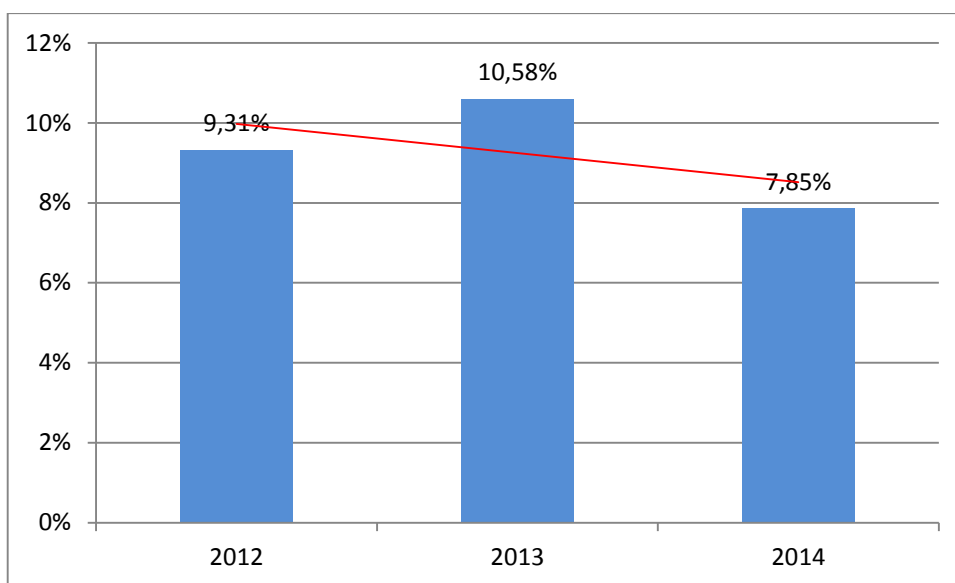
Możliwości obsługi zadłużenia przez gminę w latach 2012-2014 przedstawiają się następująco:

1. W roku 2012 łączna kwota spłaconych rat pożyczek, kredytów i odsetek od zaciągniętego długu wyniosła 1 856, 724 co stanowi 9,31% wykonanych w 2012 r. dochodów. Spłacono raty kapitałowe kredytów w wysokości 1 421500zł oraz odsetki w kwocie 435224zł.
2. W roku 2013 łączna kwota spłaconych rat pożyczek, kredytów i odsetek od zaciągniętego długu wyniosła 2 482 898 zł, co stanowi 10,58% wykonanych w 2013 r. dochodów.

W 2014 r. łączna kwota spłaconych rat kredytów i odsetek od zaciągniętego długu wyniosła 1 739 831 zł, co stanowi 7,57% wykonanych w 2014 r. dochodów. Spłacono raty kapitałowe kredytów w wysokości 1 301 000 zł oraz odsetki w kwocie 438 831 zł

Wykres 16. Obsługa długu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Analizując okres 2012-2014 można zauważyć polepszającą się sytuację finansową gminy związaną ze zmniejszającą się kwotą długu publicznego. Wskaźnik obsługi zadłużenia na poziomie 7,57% jest bardzo zadowalającym wynikiem. Kondycja finansowa gminy umożliwia, zatem realizację nowych zadań. Wartość wskaźników zadłużenia oraz obsługi zadłużenia wskazują na bezpieczne zarządzania środkami publicznymi oraz umożliwiają zaciąganie nowych zobowiązań.

Opisane wskaźniki zadłużenia nie wyrażają jednak rzeczywistej zdolności kredytowej jednostki. Należy, zatem zastosować również inne miary kondycji finansowej oraz zdolności kredytowej. Znaczącym elementem tej oceny oprócz wysokości osiąganych dochodów jest poziom wolnych środków. Wolne środki stanowią dodatnią różnicę między dochodami ogółem a bieżącymi wydatkami budżetowymi (tzw. wolne środki brutto). Wygospodarowanie wolnych środków determinuje zdolność jednostki do obsługi zobowiązań długoterminowych, które mogą być przez nie pokryte.

Tabela 34. Wskaźnik pokrycia obsługi długu pierwszego stopnia

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Wolne środki	4 249 035	7 091 112	6 191 767
Raty + odsetki	1 856 724	2 482 898	1 739 831
Współczynnik wolnych środków do obsługi zadłużenia	2,3	2,9	3,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy i Banku Danych Lokalnych

Analizując poziom wskaźnika obsługi długu pierwszego stopnia w gminie należy stwierdzić, że w latach 2012-2014 przyjmował wartości większe od jedności. Wartości wskaźnika powyżej 1,0 wskazują na fakt, że wystąpiło pełne pokrycie kwoty długu i kosztów jego obsługi wyłącznie wolnymi środkami, rozumianymi, jako dodatnia różnica między dochodami ogółem a bieżącymi wydatkami budżetowymi.

2. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego

1. Metodologia

Na potrzeby analizy stworzono odrębny wskaźnik poziomu rozwoju gospodarczego. Jego koncepcja zbudowana jest na podstawie istniejących wskaźników tego typu oraz na podstawie dostępności danych składowych dla danego poziomu agregacji danych - w tym przypadku gmin. Większość wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego oparta jest na kilku jego aspektach. Najbardziej znany wskaźnik Human Development Index (HDI) oraz jego odpowiednik LHDI (Local Human Development Index) liczony przez UNDP, jedną z agend ONZ dla regionów Polski zbudowane są z trzech obszarów: zamożność, poziom edukacji oraz jakość zdrowia. Pierwszy obszar jest najczęściej mierzony PKB per capita, kolejny powszechnością edukacji lub wynikami egzaminów okresowych, a ostatni średnią długością trwania życia lub wskaźnikami umieralności.

W niniejszym badaniu powyższe obszary zostały zmodyfikowane dla uzyskania pełniejszego przekroju wybranych gmin. Dołączono, więc kategorię migracji. Ponadto zmieniono wskaźniki składowe w danych obszarach. To z kolei wynika z kiepskiej dostępności danych dla stopnia agregacji dla poziomu gmin.

W efekcie zastosowano następujące wskaźniki składowe:

Zamożność: udział gminy w dochodach budżetu państwa z tytułu podatku PIT na 1 mieszkańca.

Wskaźnik ten doskonale oddaje średni poziom dochodu brutto mieszkańców, ponieważ stanowi ich stałą część. Wskaźnik powinien być jak najwyższy. Dane pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.

Edukacja: średni gminny wynik egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego i matematyki. Wskaźnik ten znacznie lepiej oddaje poziom wiedzy i umiejętności uczniów niż wyniki egzaminów w szkołach podstawowych. Oddaje precyzyjnie poziom edukacji danej szkoły i ucznia, co ma na celu sam egzamin gimnazjalny. Korzystny jest wysoki poziom wskaźnika. Dane pochodzą z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży.

Przedsiębiorczość: ilość prywatnych podmiotów gospodarczych na 10 tysięcy mieszkańców.

Zastępuje kategorię Zdrowie, ponieważ nie istnieją dla niej wskaźniki odpowiednio oddające rzeczywisty poziom opieki zdrowotnej w gminach. Przedsiębiorczość będzie mierzona ilością prywatnych podmiotów gospodarczych na 10 tysięcy mieszkańców. Im więcej takich podmiotów, tym większą przedsiębiorczością wykazują się obywatele i tym lepsze warunki do prowadzenia działalności znajdują się w gminie. Dane pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.

Migracje: saldo migracji na 1000 osób. Wydaje się ono być najpełniejszym wskaźnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego, ponieważ ukazuje oceny mieszkańców danego obszaru. Jeśli więcej osób osiedla się w gminie, oznacza to, że więcej osób uważa życie tam za dające im satysfakcję. W odwrotnej

sytuacji ocena jest negatywna. Wysokie saldo świadczy o korzystnych warunkach życia. Dane pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.

Uzyskane wyniki należy ujednolicić. Polega to na obliczeniu stosunku danego wyniku do wyniku najwyższego. I tak maksymalna wielkość to 1, a minimalna 0. W przypadku salda migracji, do każdego wyniku należy dodać wartość bezwzględną wyniku minimalnego, tak, aby móc obliczyć stosunek do wartości maksymalnej w przedziale 0 do 1. Przy tworzeniu wskaźnika zbiorczego obliczono średnią arytmetyczną ze wszystkich składowych, co w efekcie dało wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego. Ze względu na ujednolicenie wyników ma on charakter wyłącznie porównawczy wśród badanych gmin.

W próbie starano uwzględnić wszystkie gminy powiatu olsztyńskiego, bez wyróżnienia gmin miejskich, wiejskich i wiejsko-miejskich, aby pokazać różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego w wymiarze bezwzględnym. Wszystkie dane pochodzą z roku 2014.

2. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego

Tabela poniżej przedstawia wyniki wskaźnika społeczno-gospodarczego, który powstał przez wyliczenie średniej arytmetycznej dla indywidualnych wskaźników wszystkich podobszarów dla każdej z gmin powiatu olsztyńskiego.

Tabela 35. Wartości wskaźnika rozwoju społeczno-gospodarczego gmin powiatu olsztyńskiego w roku 2014

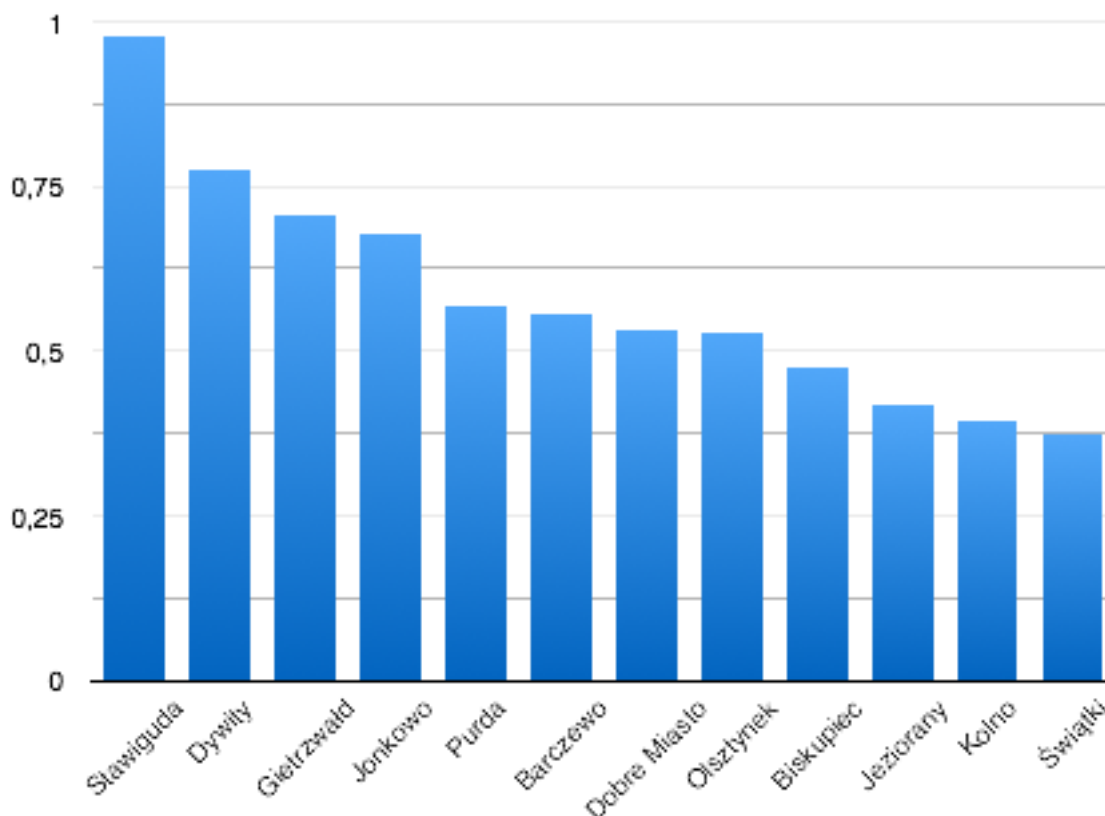
Lp.	Gmina	Wskaźnik
1	Stawiguda	0,978
2	Dywity	0,775
3	Gietrzwałd	0,707
4	Jonkowo	0,677
5	Purda	0,568
6	Barczewo	0,554
7	Dobre Miasto	0,533
8	Olsztynek	0,526
9	Biskupiec	0,476
10	Jeziorany	0,418
11	Kolno	0,394
12	Świątki	0,373

Źródło. Opracowanie własne

Zdecydowanie najwyższy wynik osiągnęła Stawiguda. Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego drugich w kolejności Dywit jest sporo niższy. Natomiast różnica między Dywitami, a trzecim Gietrzwałdem jest już znacznie mniejsza. Jeszcze mniej traci czwarte Jonkowo. Grupa kolejnych gmin (Purda, Barczewo, Dobre Miasto, Olsztynek) ma już sporą stratę. Kolejny Biskupiec plasuje się równo pomiędzy ósmym Olsztynkiem, a dziesiątymi Jezioranami. Natomiast Kolno i Świątki mają już zauważalnie niższe wyniki od pozostałych gmin.

Wykres 17. Wartości wskaźnika rozwoju społeczno-gospodarczego gmin powiatu olsztyńskiego w roku 2014

Źródło. Opracowanie własne

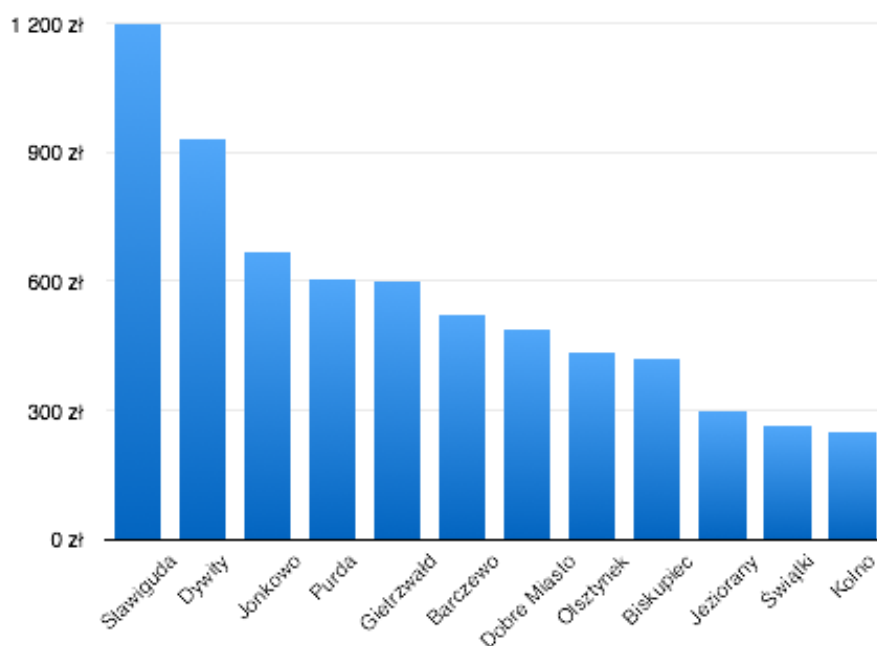
Wizualizacja graficzna pozwala dostrzec, że gminy powiatu olsztyńskiego można podzielić na trzy grupy w zależności od wartości wskaźnika. Pierwszą grupę stanowi sama Stawiguda ze wskaźnikiem wyższym o około 20%. Kolejna grupa to Dywit, Gietrzwałd i Jonkowo. Różnice między nimi są niższe niż 10%. Trzecia grupa to pozostałe gminy, które osiągają wskaźniki zauważalnie słabsze od pierwszej czwórki.

3. Wskaźniki podobszarów

a) zamożność

Wykres 18. Dochody gmin powiatu olsztyńskiego z podatku PIT na 1 mieszkańca w 2014 roku

Źródło. Opracowanie własne

W podobszarze zamożności dwie gminy znacząco odstają od pozostałych, tj. Stawiguda, której mieszkańcy osiągają średnio niemal 30% wyższe dochody niż mieszkańcy Dywit oraz Dywity, gdzie zarabia się średnio prawie 40% lepiej niż w Jonkowie. Wśród pozostałych gmin nie ma znacznych różnic. Zaznaczyć jednak należy, że w przypadku trzech ostatnich (Jeziorany, Świątki, Kolno) występuje zauważalna strata do reszty badanych obszarów.

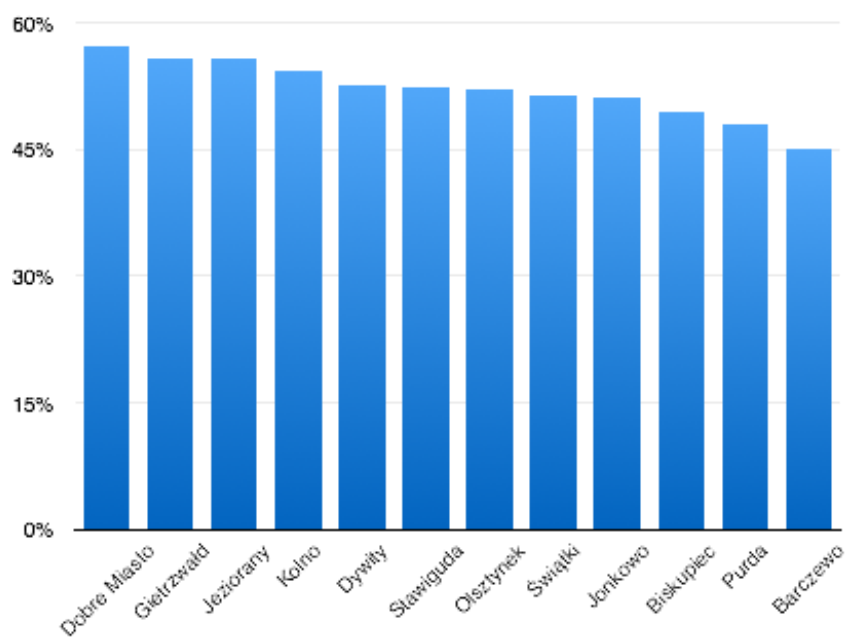
Tabela 36. Wartości wskaźnika podobszaru zamożności gmin powiatu olsztyńskiego w 2014 roku.

Lp.	Gmina	Podobszar zamożności
1	Stawiguda	1,000
2	Dywity	0,776
3	Jonkowo	0,555
4	Purda	0,502
5	Gietrzwałd	0,502
6	Barczewo	0,434
7	Dobre Miasto	0,406
8	Olsztynek	0,360
9	Biskupiec	0,349
10	Jeziorany	0,248
11	Świątki	0,219
12	Kolno	0,209

Źródło. Opracowanie własne

b) edukacja

Wykres 19. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego i matematyki w gimnazjach gmin powiatu olsztyńskiego w 2014 roku

Źródło. Opracowanie własne

Podobszar edukacji, w przeciwieństwie do zamożności, charakteryzuje się niewielką dysproporcją wyników. Różnica wyników najlepszej (Dobre Miasto) i najslabszej (Barczewo) gminy wynosi jedynie 12,25 punktu procentowego. Oznacza to, że najlepsza gmina jest lepsza o niecałe 30% od obszaru najslabszego. Szczególnie wyrównany poziom osiągają gminy na miejscach 5-9 (Dywity, Stawiguda, Olsztynek, Świątki, Jonkowo).

Tabela 37. Wartości wskaźnika podobszaru edukacji gmin powiatu olsztyńskiego w 2014 roku

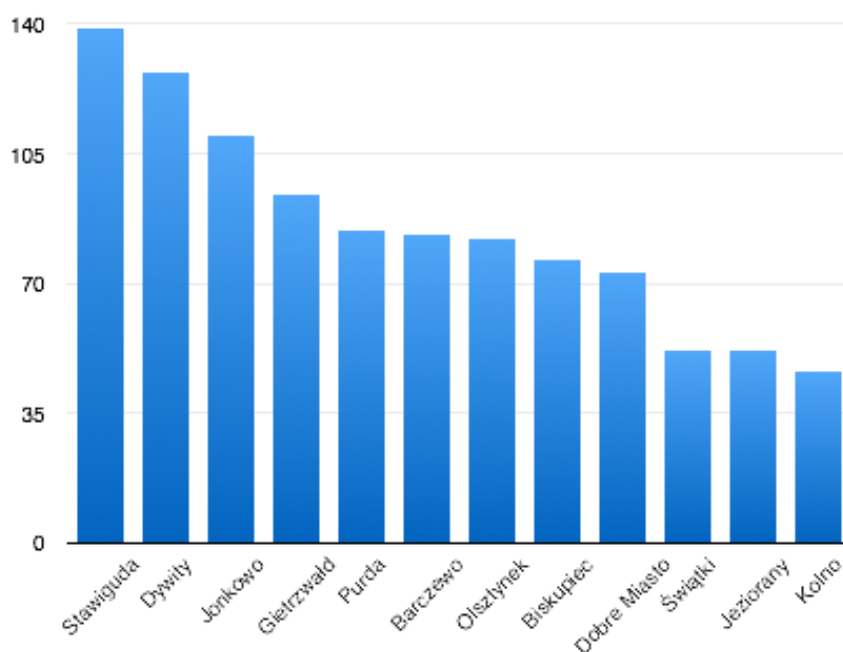
Lp.	Gmina	Podobszar edukacji
1	Dobre Miasto	1,000
2	Gietrzwałd	0,976
3	Jeziorany	0,976
4	Kolno	0,948
5	Dywity	0,920
6	Stawiguda	0,914
7	Olsztynek	0,912
8	Świątki	0,896
9	Jonkowo	0,892
10	Biskupiec	0,865
11	Purda	0,839
12	Barczewo	0,786

Źródło. Opracowanie własne

c) przedsiębiorczość

Wykres 20. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tysięcy mieszkańców w gminach powiatu olsztyńskiego w 2014 roku

Źródło. Opracowanie własne

W obszarze przedsiębiorczości występuje bardziej zauważalne zróżnicowanie wyników wśród trzech wiodących gmin (Stawiguda, Dywity, Jonkowo). Różnica między Stawigudą a Dywitami jest mniejsza niż 10%. Jonkowo traci już ponad 15%, i w podobnym stosunku jest lepsze od czwartego Gietrzwałdu. Jednak gminy na miejscach 4-9 (Gietrzwałd, Purda, Barczewo, Olsztynek, Biskupiec i Dobre Miasto) osiągają bardzo zbliżone wyniki. Ostatnia grupa gmin (Świątki, Jeziorany, Kolno) traci już bardzo dużo, jednak między sobą znacznie się nie różni.

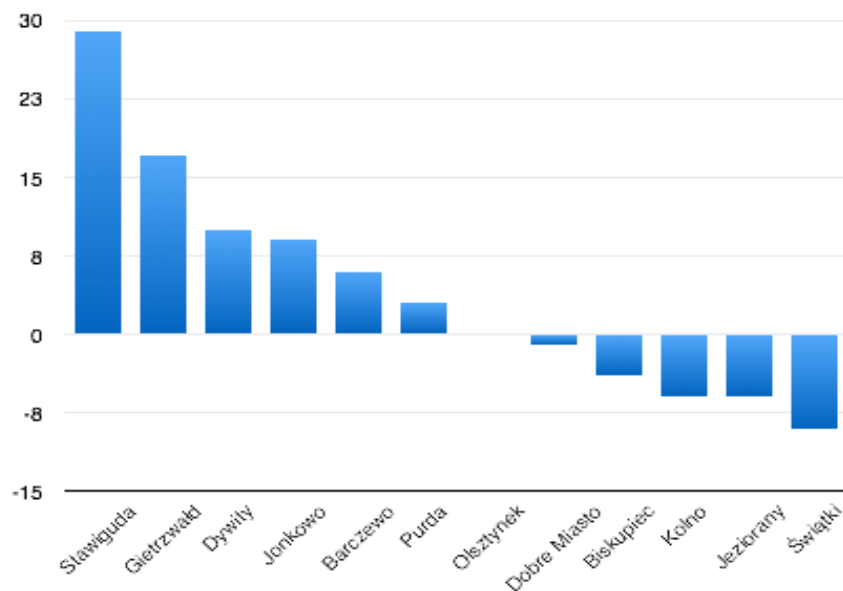
Tabela 38. Wartości wskaźnika podobszaru przedsiębiorczości gmin powiatu olsztyńskiego w 2014 roku

Lp.	Gmina	Podobszar przedsiębiorczości
1	Stawiguda	1,000
2	Dywity	0,913
3	Jonkowo	0,789
4	Gietrzwałd	0,672
5	Purda	0,603
6	Barczewo	0,595
7	Olsztynek	0,586
8	Biskupiec	0,544
9	Dobre Miasto	0,523
10	Świątki	0,376
11	Jeziorany	0,370
12	Kolno	0,331

Źródło. Opracowanie własne

d) migracje

Wykres 21. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w gminach powiatu olsztyńskiego w 2014 roku

Źródło. Opracowanie własne

W podobszarze migracji ponad połowa gmin osiągnęła wynik dodatni. Znacząco wybijają się jednak tylko dwie gminy: Stawiguda oraz Gietrzwałd, przy czym pierwsza ma o ponad jedną trzecią lepszy

wynik niż druga. Podobna różnica jest między Gietrzwałdem a trzecimi Dywitami. Później wyniki aż tak mocno już się nie różnią - w przedziale 10 do -9 różnice są rzędu 1 do 3 osób na 1000 mieszkańców.

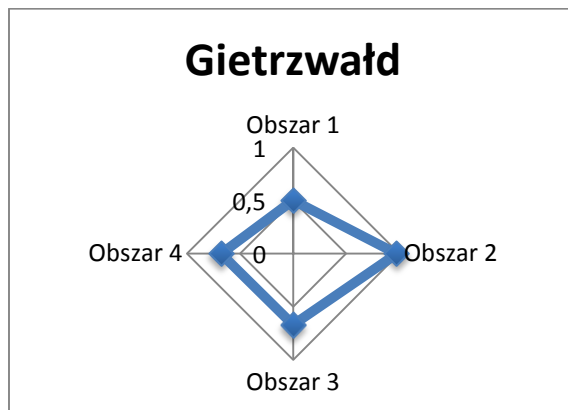
Tabela 39. Wartości wskaźnika podobszaru migracji gmin powiatu olsztyńskiego w 2014 roku

Lp.	Gmina	Obszar 4
1	Stawiguda	1,000
2	Gietrzwałd	0,678
3	Dywity	0,494
4	Jonkowo	0,474
5	Barczewo	0,402
6	Purda	0,326
7	Olsztynek	0,247
8	Dobre Miasto	0,204
9	Biskupiec	0,146
10	Kolno	0,087
11	Jeziorany	0,080
12	Świątki	0,000

Źródło. Opracowanie własne

Poniższy wykres przedstawia wyniki wskaźników obszarów Gminy Gietrzwałd. Rozkład rombu świadczy o tym, które obszary są silną stroną danych JST. Romb wydłużony w stronę jednego obszaru oznacza jego wysoką wartość, zaś spłaszczony w stronę innego obszaru oznacza jego niską wartość.

Wykres 22. Wyniki wskaźników obszarów Gminy Gietrzwałd

Źródło. Opracowanie własne

3. Atrakcyjność inwestycyjna gmin w okolicy drogi krajowej nr 16 (DK16)

Pomiar atrakcyjności inwestycyjnej obszaru jest kwestią złożoną i niesubiektywną. Wynika to z mnogości czynników wpływających na atrakcyjność regionu po względem miejsca do przeprowadzania inwestycji o charakterze rzeczowym. Pojęcie atrakcyjności jest wielowymiarowe, więc siłą rzeczy każda próba jej kwantyfikacji będzie z góry skazana na ukazanie jedynie wycinka rzeczywistości.

Duże znaczenie ma także rodzaj inwestycji. Różne czynniki mają znaczenie w różnych branżach (np. w branży transportowej większe znaczenie będzie miała sieć drogowa, a w branży IT Uniwersytet, jako źródło wykwalifikowanej kadry pracowniczej). Z tego też względu dany obszar będzie korzystny z perspektywy jednego przedsiębiorstwa i zupełnie nieatrakcyjny z perspektywy drugiego.

Poniższa analiza jest próbą uchwycenia tych czynników, które są istotne dla większości branż. Czynniki te są wyrażone przez podobszary. Każdy z nich bazuje na dwóch różnych wskaźnikach. Niestety niski stopień agregacji badanych obszarów (gminy) ogranicza wybór wskaźników i uniemożliwia wzięcie pod uwagę innych istotnych podobszarów, np. infrastruktura. W świetle powyższego wytypowano cztery podobszary wraz ze wskaźnikami:

a) zasoby pracy - pozwala na ilościowe ujęcie rynku pracy z punktu widzenia przedsiębiorstwa

- liczba osób w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców - o atrakcyjności stanowi większa liczba osób w wieku produkcyjnym. Oznacza to większą bazę zasobów pracowniczych, czyli możliwość przeprowadzenia bardziej restrykcyjnej rekrutacji pracowników, większą liczbę rąk do pracy, co skutkuje wyższym poziomem konkurencji między pracownikami.
- udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%) - w tym przypadku, nieco nieintuicyjnie, korzystny jest wysoki poziom bezrobocia. Jest to „uściślenie” pierwszego wskaźnika. Liczba bezrobotnych przekłada się bezpośrednio na wyższą liczbę wolnych rąk do pracy oraz mniejszą poziom konkurowania pracodawców o pracownika. Z punktu widzenia przedsiębiorstwa oznacza to niższą presję na wzrost płac, a więc niższe koszty prowadzenia działalności.

b) kapitał ludzki - umożliwia na jakościowe ujęcie zasobów ludzkich danej gminy

- liczba osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej na 1000 mieszkańców - większa liczba osób korzystających z opieki społecznej świadczy o wyższej częstotliwości występowania problemów społecznych wśród mieszkańców gminy. Problemy takie z zasady obniżają poziom kapitału ludzkiego, co jest niepożądane z punktu widzenia pracodawcy.
- współczynnik skolaryzacji netto (%) - wyższy poziom współczynnika oznacza wyższą świadomość młodzieży o potrzebie edukacji oraz większe zaangażowanie młodych ludzi we własny rozwój. Przekłada się to bezpośrednio na kapitał ludzki i jest korzystne dla pracodawców.

c) rynek zbytu - prezentuje stosunkową wielkość najbliższego rynku zbytu produktów lub usług

- dochód gminy z podatku dochodowego osób fizycznych na 1 mieszkańca - wskaźnik ten umożliwia bardzo precyzyjne porównanie średniego poziomu dochodów mieszkańców gminy. Wyższy poziom przekłada się na wyższy popyt na produkty lub usługi, co jest korzystne z perspektywy przedsiębiorstwa.
- gęstość zaludnienia na 100 ha - wyższa liczba mieszkańców na tym samym obszarze oznacza korzystniejszą, z punktu widzenia inwestora, strukturę rynku zbytu.

d) samorząd - ukazuje proinwestycyjne nastawienie władz samorządowych

- udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (%) - wyższy poziom oznacza, że władze samorządowe prowadzą politykę bardziej proinwestycyjną niż w gminach o niższej wartości wskaźnika.
- pokrycie powierzchni gminy planem zagospodarowania przestrzennego (%) - wyższy poziom oznacza nastawienie proinwestycyjne urzędników gminy.

Wszystkie wartości wskaźników zostaną sprowadzone do wspólnego mianownika, jakim może być przykładowo wartość na 1 mieszkańca, udział procentowy lub wartość na 1000 mieszkańców (np. dochody gminy z PIT na 1 mieszkańca). Wszystkie dane pochodzą z bazy statystycznej Głównego Urzędu Statystycznego i dotyczą roku 2014. Wszystkie wskaźniki, poza jednym są stymulantami. Jedyną destymulantą to liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 mieszkańców.

Wskaźniki składowe podobszarów powstały poprzez obliczenie stosunku wartości wskaźnika danej gminy do najwyższej wartości wskaźnika w próbie, np. 627 osób w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców gminy miejskiej Ostróda w stosunku do 662 osób w gminie wiejskiej Mrągowo oznacza wartość wskaźnika składowego dla miasta Ostródy na poziomie $0,947 \left(\frac{627}{662} = 0,947 \right)$. Wskaźnik podobszaru powstaje z obliczenia średniej wartości dla dwóch wskaźników składowych. Ogólny wskaźnik atrakcyjności to średnia wszystkich wskaźników podobszarów dla danej gminy. Wskaźniki przyjmują wartości od 0 do 1. Wyniki ujemne mogą pojawić się po uwzględnieniu destymulanty (podobszar kapitału ludzkiego).

Badana próba objęła wszystkie gminy województwa warmińsko-mazurskiego, przez które przebiega droga krajowa nr 16. Obliczono wskaźniki dla każdego rodzaju gminy (miejska, wiejska, wiejsko-miejska, miasto powiatowe). Wynika to z faktu, że potencjalny inwestor bierze pod uwagę obiektywne uwarunkowania (*ceteris paribus* czynniki nieuwzględnione w analizie) dla przeprowadzanej inwestycji. Mimo to, analizując wyniki, warto porównywać gminy w ramach jednej kategorii jednostki samorządu terytorialnego, ponieważ zestawienie np. gminy wiejskiej Jonkowo z miastem powiatowym Olsztyn nie będzie miało wysokiej wartości porównawczej - oba obszary mają zupełnie różną charakterystykę.

Gminy miejskie w tabelach i wykresach obok nazwy zawierają literę M, wiejsko-miejskie WM, a wiejskie nie zawierają dodatkowych oznaczeń. Miasto powiatowe Olsztyn oznaczone jest literami MP. Ponadto każda kategoria JST oznaczona jest kolorem: miasto powiatowe - fioletowy, gmina miejska - zielony, gmina wiejska - pomarańczowy, gmina wiejsko-miejska niebieski.

Ogólne zestawienie

Tabela 40 przedstawia wyniki ogólnego wskaźnika atrakcyjności inwestycyjnej. Najwyższą wartość osiągnęło miasto powiatowe Olsztyn. Dalej znalazły się wszystkie gminy miejskie. Na miejscach 6 i 7 znalazły się 2 gminy wiejskie, a na kolejnych głównie gminy wiejsko-miejskie. Tabelę zamyka 5 gmin wiejskich.

Tabela 40. Wartości wskaźnika atrakcyjności inwestycyjnej badanych gmin

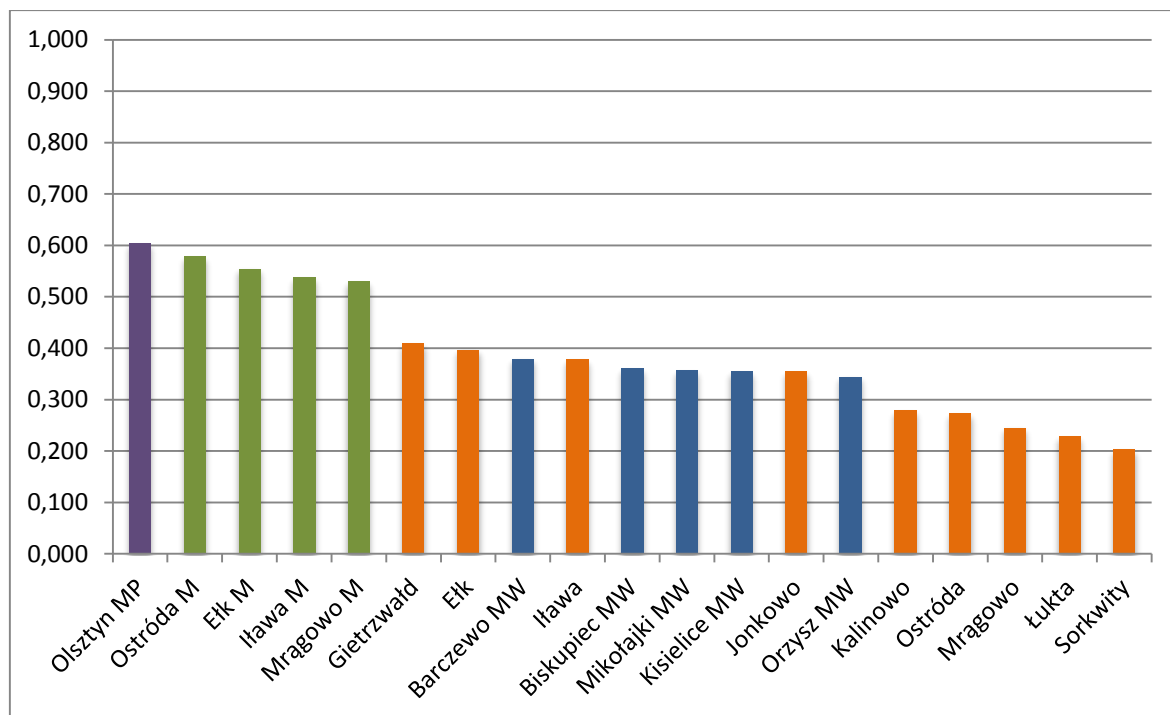
Nr	Gmina	Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej
1	Olsztyn MP	0,604
2	Ostróda M	0,579
3	Ełk M	0,554
4	Iława M	0,538
5	Mrągowo M	0,529
6	Gietrzwałd	0,409
7	Ełk	0,397
8	Barczewo WM	0,379
9	Iława	0,378
10	Biskupiec WM	0,361
11	Mikołajki WM	0,357
12	Kisielice WM	0,355
13	Jonkowo	0,355
14	Orzysz WM	0,344
15	Kalinowo	0,279
16	Ostróda	0,273
17	Mrągowo	0,245
18	Łukta	0,229
19	Sorkwity	0,202

Źródło. Opracowanie własne

Najwyższa wartość wskaźnika (Olsztyn MP) jest około trzykrotnie większa od wartości najniższej (Sorkwity). Najlepsza gmina miejska (Ostróda M) traci do Olsztyna około 4%, najlepsza gmina wiejska (Gietrzwałd) około 1/3, a wiejsko-miejska (Barczewo WM) około 40%. Różnica między najwyższym (Ostróda M) a najniższym (Mrągowo M) wskaźnikiem wśród gmin miejskich to niecałe 10%. Podobna wartość dotyczy gmin wiejsko-miejskich. Dla gmin wiejskich rozwarstwienie wyników jest już znacznie wyższe, bo wynosi prawie 50%.

Wykres 23. Wartości wskaźnika atrakcyjności inwestycyjnej badanych gmin

Źródło. Opracowanie własne

Na wykresie można zauważyć trzy grupy gmin, między którymi zachodzą znaczne różnice w wartościach wskaźnika. Pierwsza obejmuje miasto powiatowe Olsztyn oraz wszystkie gminy miejskie. Druga to Gietrzwałd oraz obszary aż do Orzysza włącznie. Trzecia grupa to pozostałe gminy wiejskie. Różnica między ostatnią gminą pierwszej grupy i najlepszą gminą drugiej grupy to prawie 23% wartości wskaźnika. Ten sam stosunek między grupą drugą a trzecią to niecałe 19%.

Wśród gmin miejskich najlepsza okazuje się Ostróda o niecałe 5% od drugiego Ełku. Gminy wiejsko-miejskie nie różnią się znacznie - Barczewo z najwyższym wskaźnikiem jest lepsze o podobną wartość od kolejnego Biskupca. Jeszcze mniejsza różnica (3%) jest między najlepszą gminą wiejską (Gietrzwałd), a drugą w kolejności (Ełk).

Podobszar 1 - zasoby pracy

W tabeli 41 zaprezentowane są wyniki wskaźnika podobszaru dotyczącego zasobów pracy. Najlepszy wynik osiągnęła gmina wiejska Ełk. Spośród gmin wiejsko-miejskich najwyższą wartość wskaźnika podobszaru zanotował Orzysz. Wśród gmin miejskich najlepszy okazał się Ełk. Wyniki mogą wydawać się zaskakujące i nieinstynktowne - przyczyną jest potraktowanie bezrobocia wśród ludności w wieku produkcyjnym, jako stymulanty, co jest wyjaśnione w opisie metodologii.

Tabela 41. Wartości wskaźnika podobszaru zasobów pracy badanych gmin

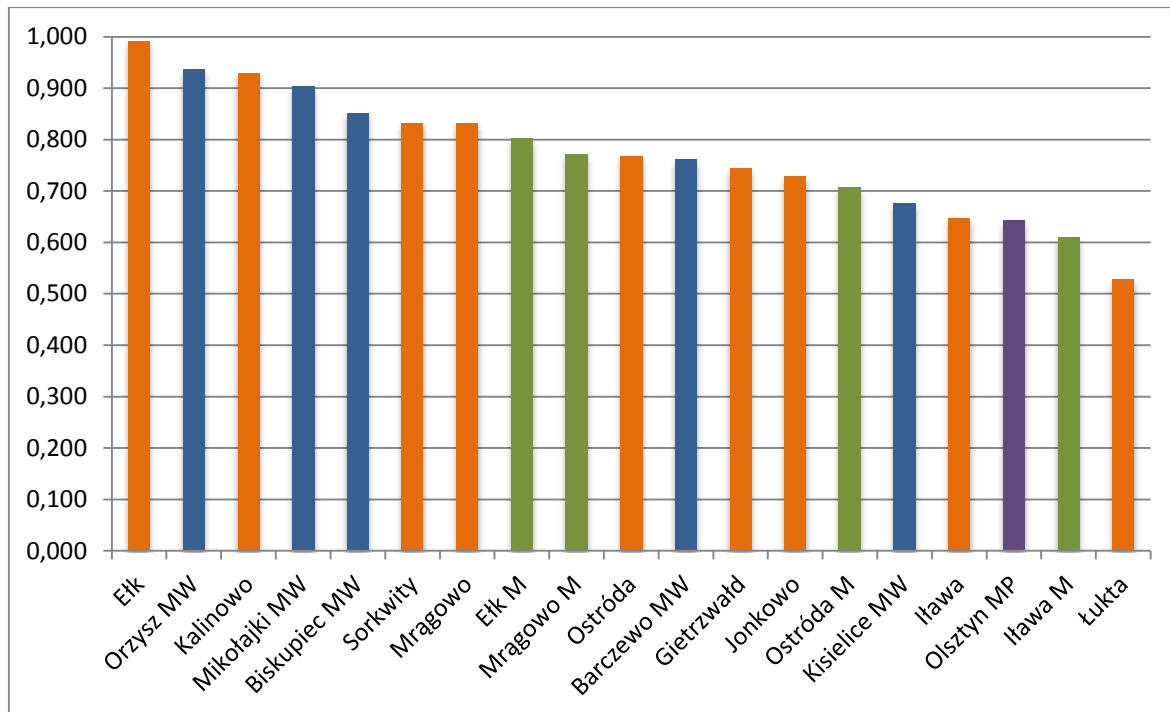
Nr	Gmina	Zasoby pracy
1	Ełk	0,992
2	Orzysz WM	0,936
3	Kalinowo	0,930
4	Mikołajki WM	0,904
5	Biskupiec WM	0,852
6	Sorkwity	0,833
7	Mrągowo	0,832
8	Ełk M	0,803
9	Mrągowo M	0,773
10	Ostróda	0,767
11	Barczewo WM	0,761
12	Gietrzwałd	0,744
13	Jonkowo	0,729
14	Ostróda M	0,707
15	Kisielice WM	0,676
16	Iława	0,648
17	Olsztyn MP	0,642
18	Iława M	0,610
19	Łukta	0,528

Źródło. Opracowanie własne

Najwyższy wynik (Ełk) jest blisko dwukrotnie wyższy od rezultatu najniższego (Łukta). Orzysz, najlepszy spośród gmin wiejsko-miejskich traci niecałe 6% do Ełku. Z kolei różnica między gminą wiejską Ełk, a miastem Ełk (najlepsza gmina miejska) jest już wyższa, bo wynosi blisko 20%. Olsztyn jest słabszy od lidera już znacznie bardziej - ponad 35% wartości wskaźnika. Rozwarstwienie między skrajnymi wynikami gmin wiejskich jest znaczne - wynosi niemal 47%. Dla gmin wiejsko-miejskich różnica ta wynosi niecałe 28%, a wśród miast prawie 15%.

Wykres 24. Wartości wskaźnika podobszaru zasobów pracy badanych gmin

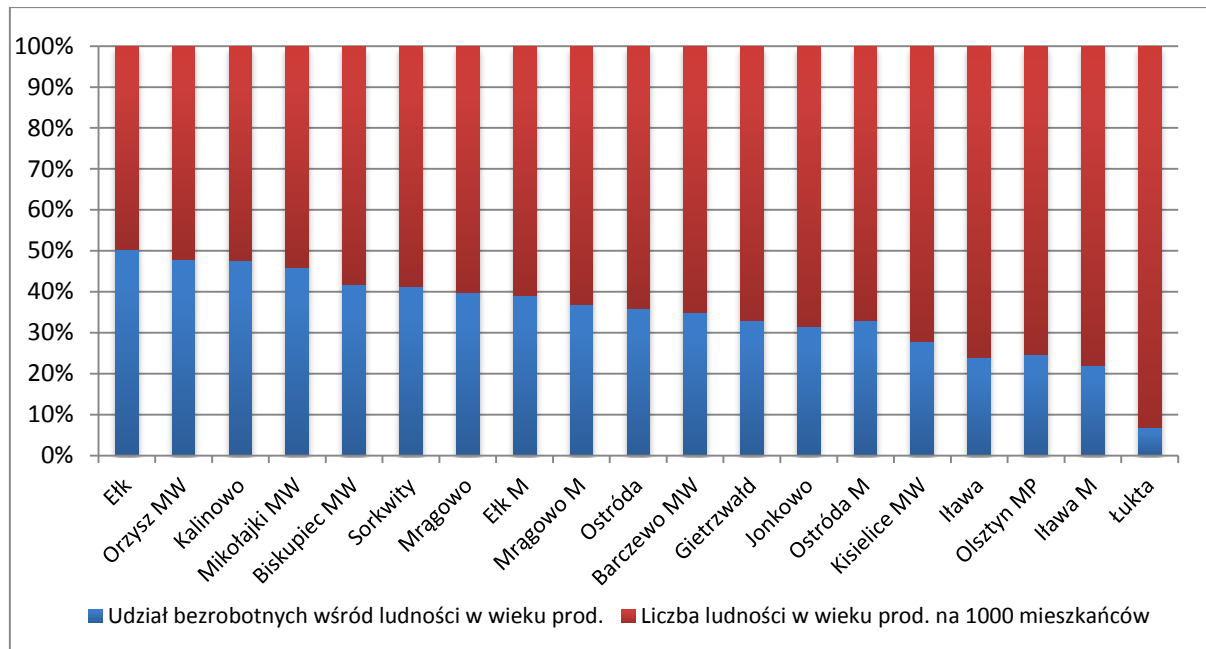
Źródło. Opracowanie własne

Obserwując wykres 24 trudniej jest dostrzec grupy wartości. Wszystkie wyniki rozkładają się raczej równomiernie. Jedyną widoczną zależność dotyczy tego, że obszary o wysokiej liczbie ludności (gminy miejskie i miasto powiatowe) osiągają wyniki raczej z tyłu stawki. Wynika to z większej liczby miejsc pracy w tych gminach i niższego bezrobocia. Nie dotyczy to jednak wszystkich gmin miejskich i dużej części gmin wiejsko-miejskich.

Na wykresie 25 można zaobserwować, jaki udział miały poszczególne składowe podobszaru. Bardzo widoczny jest pewien trend - wynik najlepszych gmin jest oparty w równym stopniu na obu składowych. W miarę przesuwania się w prawą stronę wykresu możemy jednak zaobserwować, że na znaczeniu zyskuje wskaźnik liczby ludności w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców. Przyczyna jest prosta - w miarę jak bezrobocie się zmniejsza, zmniejsza się też wynik tej składowej i jej wpływ na wartość wskaźnika podobszaru zasobów pracy.

Wykres 25. Składowe wskaźnika podobszaru zasobów pracy badanych gmin

Źródło. Opracowanie własne

Podobszar 2 - kapitał ludzki

W podobszarze dotyczącym kapitału ludzkiego badanych gmin, najlepsze okazało się miasto powiatowe Olsztyn. Wśród gmin miejskich najwyższą wartość wskaźnika osiągnęło Mrągowo, zaś wśród wiejskich Gietrzwałd. Z gmin wiejsko-miejskich najkorzystniej wypadły Mikołajki.

Tabela 42. Wartości wskaźnika podobszaru kapitału ludzkiego badanych gmin

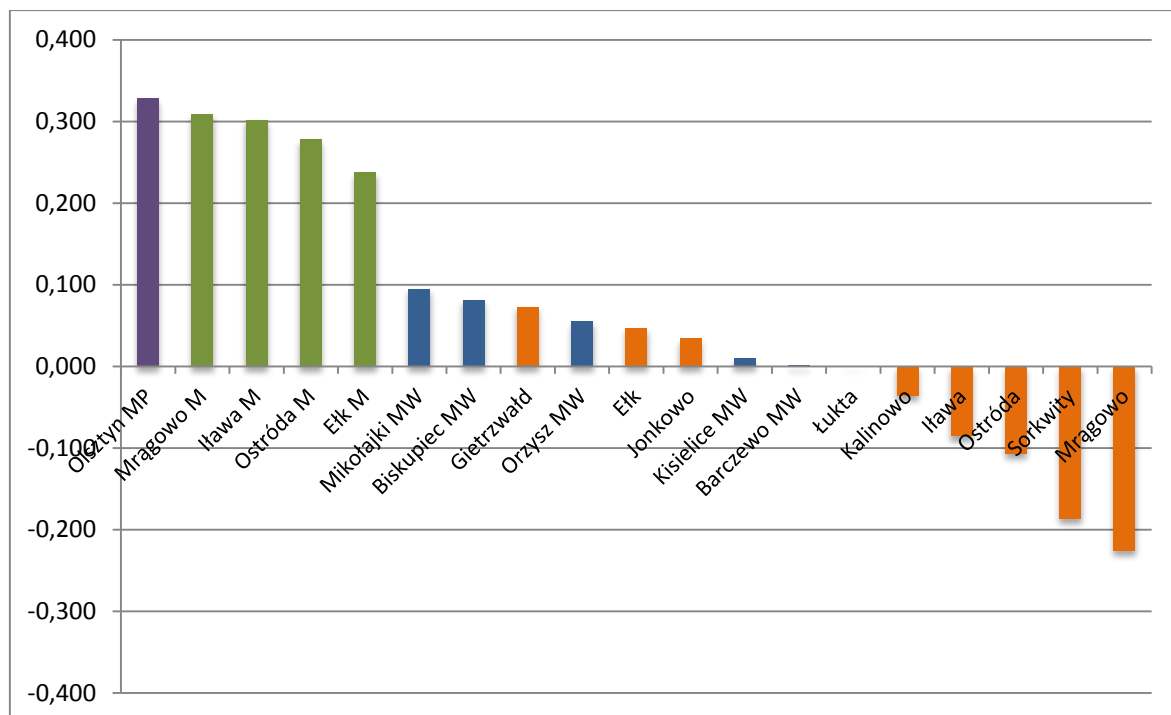
Nr	Gmina	Kapitał ludzki
1	Olsztyn MP	0,328
2	Mrągowo M	0,309
3	Iława M	0,302
4	Ostróda M	0,278
5	Ełk M	0,238
6	Mikołajki WM	0,095
7	Biskupiec WM	0,082
8	Gietrzwałd	0,073
9	Orzysz WM	0,055
10	Ełk	0,047
11	Jonkowo	0,034
12	Kisielice WM	0,010
13	Barczewo WM	0,002
14	Łukta	0,000
15	Kalinowo	-0,036
16	Iława	-0,086
17	Ostróda	-0,107
18	Sorkwity	-0,186
19	Mrągowo	-0,226

Źródło. Opracowanie własne

Najwyższa wartość wskaźnika (Olsztyn MP) jest o blisko 6% wyższa od drugiej w kolejności (Mrągowo M). Jest to także różnica między liderem a najlepszą gminą miejską. Gmina wiejsko-miejska z najkorzystniejszym rezultatem (Mikołajki WM) jest już dużo słabsza - o ponad 70% wartości. Z kolei Gietrzwałd, najlepsza gmina wiejska w podobszarze kapitału ludzkiego, traci ponad 77% do Olsztyna. Różnica między skrajnymi wynikami wśród gmin miejskich (najlepsza: Mrągowo M, najgłupsza: Ełk M) to 23%. Z kolei wartość wskaźnika Barczewa (najgłupsza gmina wiejsko-miejska) stanowi zaledwie ułamek wartości wskaźnika dla Mikołajek (najlepsza WM). Rozwarstwienie, więc stanowi blisko 98%. Najlepsza gmina wiejska (Gietrzwałd) jest lepsza od najgłupszej (Mrągowo) o ponad 130%.

Wykres 26. Wartości wskaźnika podobszaru kapitału ludzkiego badanych gmin

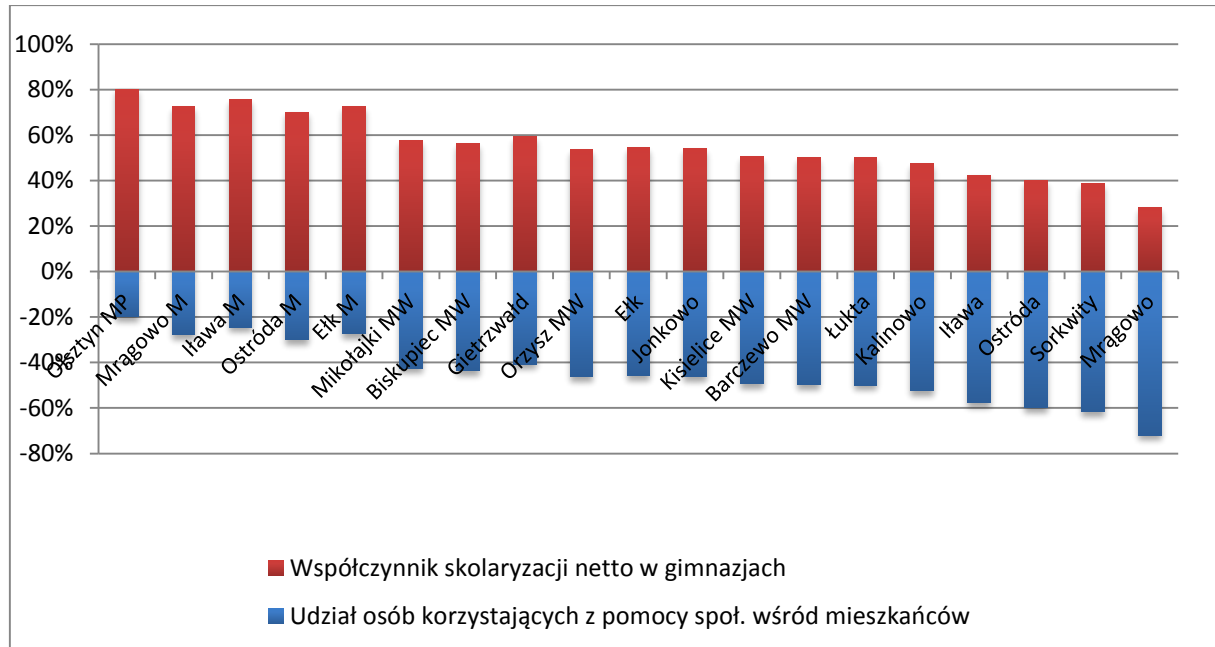

Źródło. Opracowanie własne

W podobszarze 2 możemy wyróżnić ponownie 3 grupy gmin. Pierwsza to Olsztyn i wszystkie gminy miejskie. Elk M osiąga ponad 60% wyższy wskaźnik niż Mikołajki WM. Kolejna grupa to gminy od Mikołajek WM do Łukty WM. Stanowią je gminy wiejsko-miejskie oraz kilka gmin wiejskich. Ostatnia grupa, gminy z ujemną wartością wskaźnika, składa się wyłącznie z gmin wiejskich. Abstrahując od osiąganych wartości oraz znaku przed nimi, kolejność oraz podział grup jest bardzo zbliżony do tych na wykresie ogólnego wskaźnika (wykres 23).

Wykres 27. Składowe wskaźnika podobszaru kapitału ludzkiego badanych gmin.

Źródło. Opracowanie własne

Wykres 27 pozwala dostrzec, że w miarę przesuwania się w dół tabeli z wynikami, spada znaczenie współczynnika skolaryzacji, a wzrasta znaczenie udziału osób korzystających ze świadczeń społecznych wśród mieszkańców. Wynika to z faktu, że składowa ta jest destymulantą, czyli im jest wyższa, tym silniej obniża całkowity wynik podobszaru.

Podobszar 3 - rynek zbytu

W podobszarze 3 najwyższą wartość wskaźnika osiągnęło ponownie miasto powiatowe Olsztyn. Spośród gmin miejskich najlepszy rezultat ma miasto Ełk, w przypadku gmin wiejskich Jonkowo, a wiejsko-miejskich Barczewo. Przyczyną takich wyników są składowe podobszaru, które tradycyjnie są wyższe na terenach miejskich.

Tabela 43. Wartości wskaźnika podobszaru rynku zbytu badanych gmin

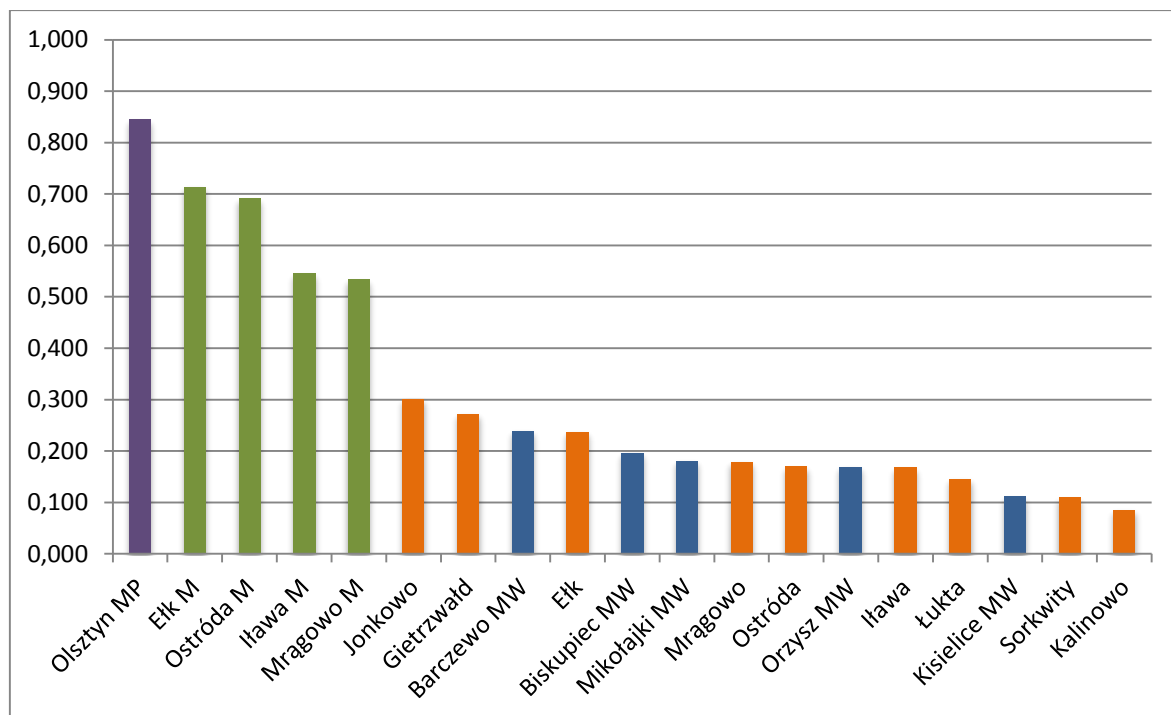
Nr	Gmina	Rynek zbytu
1	Olsztyn MP	0,845
2	Ełk M	0,714
3	Ostróda M	0,691
4	Iława M	0,545
5	Mrągowo M	0,533
6	Jonkowo	0,301
7	Gietrzwałd	0,272
8	Barczewo WM	0,239
9	Ełk	0,237
10	Biskupiec WM	0,196
11	Mikołajki WM	0,181
12	Mrągowo	0,179
13	Ostróda	0,170
14	Orzysz WM	0,169
15	Iława	0,169
16	Łukta	0,145
17	Kisielice WM	0,112
18	Sorkwity	0,109
19	Kalinowo	0,086

Źródło. Opracowanie własne

Różnica między Olsztynem a miastem Ełk (drugi najlepszy wynik, najlepsza gmina miejska) jest dość znaczna, bo przekracza 15% wartości wskaźnika. Jonkowo, gmina wiejska z najwyższą wartością wskaźnika podobszaru, jest o blisko 2/3 słabsze od stolicy województwa. W przypadku Barczewa jest to już ponad 70%. Rozwarstwienie wśród gmin miejskich to ponad 25%. Dla gmin wiejskich wartość ta rośnie do prawie 72%. Z kolei skrajne wyniki w gronie gmin wiejsko-miejskich różnią się o około 53%.

Wykres 28. Wartości wskaźnika podobszaru rynku zbytu badanych gmin

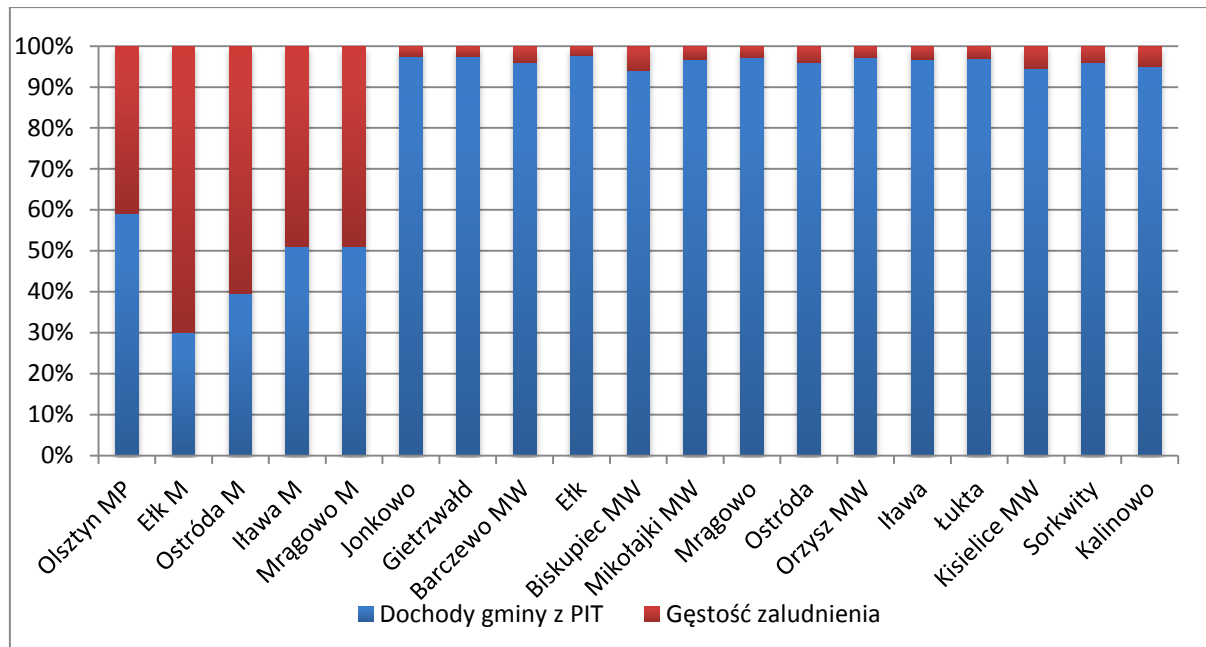

Źródło. Opracowanie własne

Kolejność gmin znów układa się podobnie jak w przypadku ogólnego wskaźnika atrakcyjności inwestycyjnej. Różnica jest jednak taka, że można zauważyć jedynie 2 grupy znacząco różniące się wartościami. Pierwsza z nich to ponownie Olsztyn oraz gminy miejskie. Druga to wszystkie pozostałe gminy. Najlepsza gmina z drugiej grupy (Jonkowo) jest słabsza od najsłabszej gminy grupy pierwszej (Mragowo M) o około 45% wartości wskaźnika podobszaru rynku zbytu. Różnice wewnątrz grup wynoszą odpowiednio: 37% (0,312 w wartościach bezwzględnych) w pierwszej i 61% w drugiej (0,215).

Wykres 29. Składowe wskaźnika podobszaru rynku zbytu badanych gmin

Źródło. Opracowanie własne

Na powyższym wykresie bardzo łatwo dostrzec pewną zależność: gminy grupy pierwszej charakteryzują się tym, że w ich wartości wskaźnika znaczący udział ma gęstość zaludnienia. Niska gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich sprawia, że gminy inne niż miejskie zawsze będą miały trudność w dorównaniu miastom w kontekście takich zestawień. Różnica ta jest na tyle znaczna, że dzieli dość wyraźnie gminy na mocniejsze i słabsze w tym podobszarze.

Podobszar 4 - samorząd

Jeśli chodzi, o jakość pracy samorządu istotną z punktu widzenia inwestora, to najwyższa jest w urzędzie gminy wiejskiej Iława. Wśród gmin miejskich najlepsze się okazuje z kolei miasto Iława. Niewiele dalej jest najlepsza gmina wiejsko-miejska Kisielice, a miasto powiatowe Olsztyn znajduje się na piątym miejscu. Ogólnie rzecz biorąc, czołówkę zdominował powiat iławski (Iława, Iława M, Kisielice WM), a pierwsza szóstka to JST z zachodniej części województwa.

Tabela 44. Wartości wskaźnika podobszaru samorządu badanych gmin

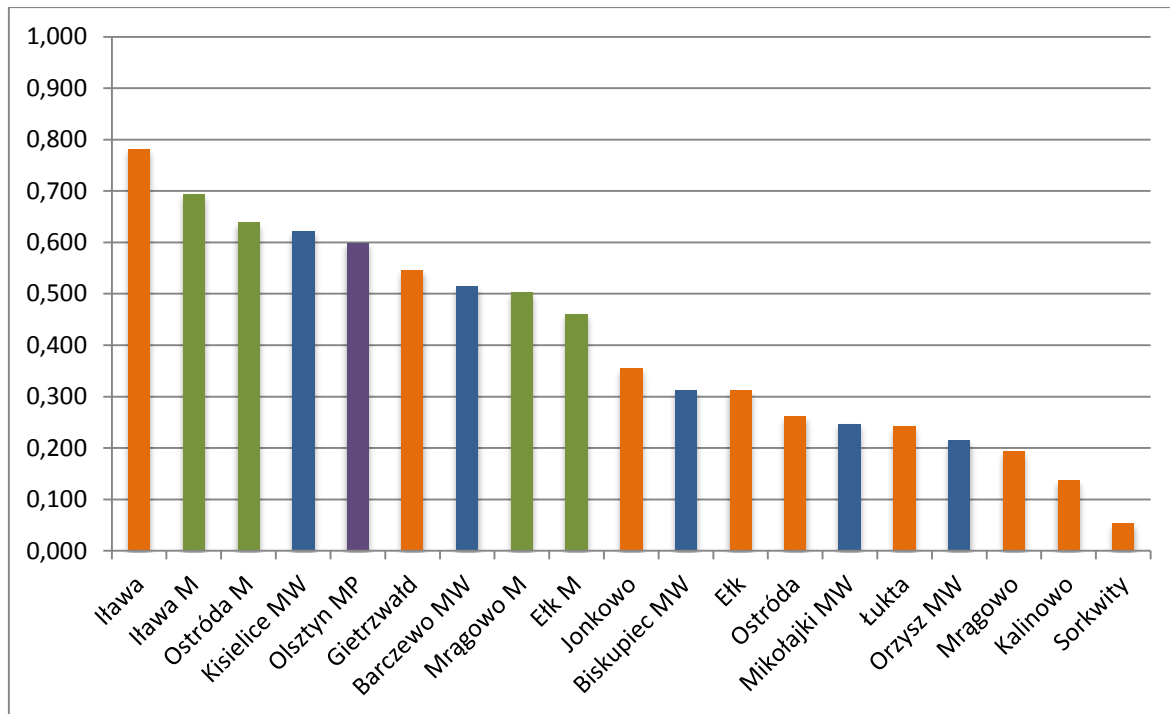
Nr	Gmina	Samorząd
1	Iława	0,782
2	Iława M	0,693
3	Ostróda M	0,638
4	Kielice WM	0,622
5	Olsztyn MP	0,600
6	Gietrzwałd	0,547
7	Barczewo WM	0,515
8	Mrągowo M	0,502
9	Łk M	0,461
10	Jonkowo	0,354
11	Biskupiec WM	0,313
12	Łk	0,312
13	Ostróda	0,261
14	Mikołajki WM	0,247
15	Łukta	0,242
16	Orzysz WM	0,215
17	Mrągowo	0,194
18	Kalinowo	0,137
19	Sorkwity	0,054

Źródło. Opracowanie własne

Różnica między obiema iławskimi gminami, najlepszymi w swoich kategoriach, wynosi ponad 11%. Z kolei Kielice (najlepsza WM) tracą już około 20% do lidera. W przypadku Olsztyna różnica ta przekracza już 23%. Największe rozwarstwienie dotyczy gmin wiejskich. Dla Sorkwit wynosi ono 93% wartości wskaźnika. Gminy miejskie różnią się już mniej między sobą - o około 33% dla miasta Łk. Z kolei Orzysz WM jest słabszy od Kielic o niemal 2/3.

Wykres 30. Wartości wskaźnika podobszaru samorządu badanych gmin

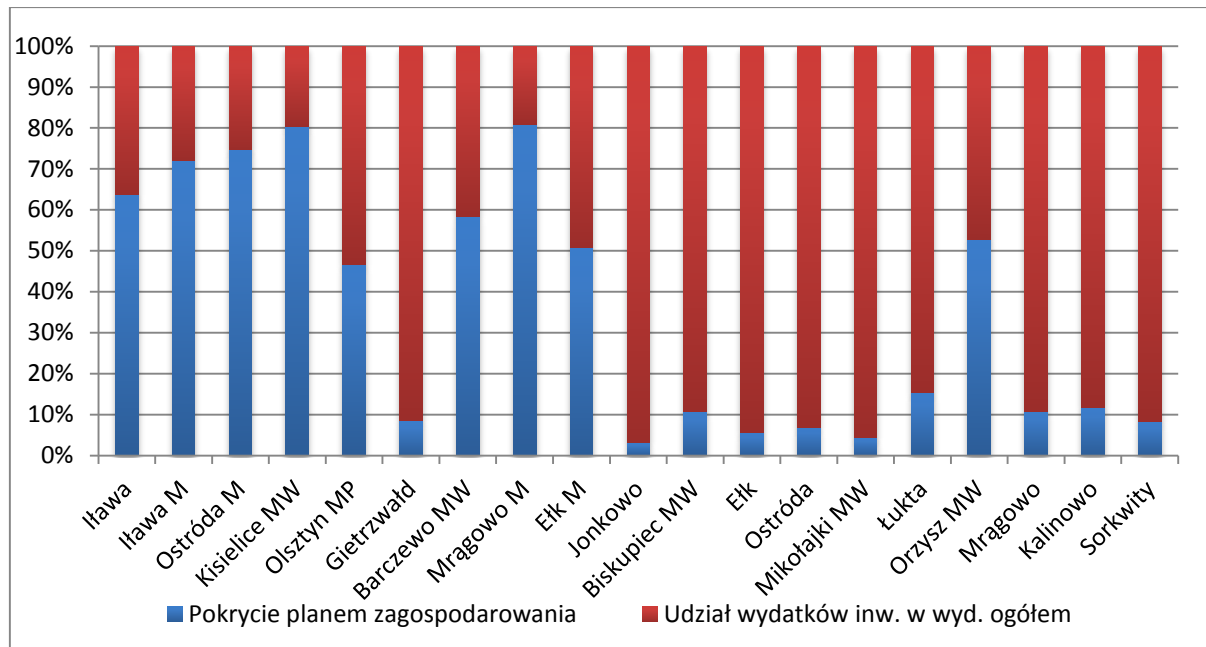

Źródło. Opracowanie własne

W przypadku podobszaru 4 nie można wyróżnić grup gmin ze względu na różnice w wartości wskaźnika. Rozkładają się one stosunkowo równomiernie. Jedyna obserwacja może dotyczyć tego, że obszary o dużej gęstości zaludnienia (miasta i miasto powiatowe) znajdują się raczej z przodu stawki. Większość obszarów wiejskich znajduje się raczej w dolnej połowie tabeli. Gminy wiejsko-miejskie nie wykazują żadnych zależności.

Wykres 31. Składowe wskaźnika podobszaru samorządu badanych gmin

Źródło. Opracowanie własne

Na wykresie 31 trudno jest zaobserwować zależności. Jedyną charakterystyczną kwestią to ta, że gminy znajdujące się z tyłu stawki mają niewielką część swojej powierzchni pokrytą planem zagospodarowania przestrzennego. Z tych zależności wyłamuje się jednak Gietrzwałd (niski procent pokrycia; wysokie miejsce) oraz Orzysz WM (wysoki procent pokrycia; słabe miejsce).

Podsumowanie

Inwestor porównując obszary do lokalizacji inwestycji rzeczowej będzie brał znacznie więcej czynników niż objęta powyższą analizą. Preferowany rodzaj jednostki samorządu terytorialnego (gmina miejska, wiejska, wiejsko-miejska, miasto na prawach powiatu) będzie zależny od branży inwestycji. Dlatego też porównując jednostki w celach planowania działań proinwestycyjnych warto porównywać JST tej samej kategorii. Porównywanie jednostek między kategoriami będzie uzasadnione tylko w dwóch podobszarach: kapitał ludzki oraz samorząd. Dzieje się tak, ponieważ wskaźniki składowe w obu nie są silnie zależne od rodzaju JST. W przypadku pozostałych podobszarów występują już silniejsze zależności: zasoby pracy - bezrobocie (z reguły wyższe na obszarach wiejskich) oraz rynek zbytu (gęstość zaludnienia - wyższe w miastach).

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT obejmuje analizę zewnętrzną gminy, (okazje i zagrożenia płynące z zewnątrz) oraz analizę wewnętrzną (mocne i słabe strony gminy). Nazwa SWOT pochodzi od angielskich słów: **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Formułowanie strategii gminy przy pomocy analizy SWOT składa się z sześciu etapów: cztery pierwsze należą do analizy, a dwa następne to czynności związane z wyborem strategii gminy.

ETAP I - Tworzenie listy odpowiedzi na podstawowe pytania dotyczące profilu i zakresu działalności gminy, określenia głównych potrzeb gminy.

ETAP II - Tworzenie listy odpowiedzi dotyczących otoczenia gminy. W tym etapie określamy makrootoczenie (otoczenie dalsze) oraz mikrootoczenie (otoczenie bliższe gminy) w kategoriach szans i zagrożeń.

ETAP III - Określenie słabych i mocnych stron gminy i skupienie się na wewnętrznych zasobach gminy.

ETAP IV - Określanie bieżącej sytuacji gminy w kontekście przewidywanych szans oraz zagrożeń występujących w otoczeniu.

ETAP V - Formułowanie wariantów strategicznych dla gminy i funkcjonalnych programów rozwoju.

ETAP VI - Przygotowanie planu strategicznego, który jest wypadkowo słabych i mocnych stron organizacji w powiązaniu z szansami oraz zagrożeniami.

W wyniku analizy przeprowadzonej w trakcie sondażu społecznego uzyskano następującą ocenę wewnętrznych i zewnętrznych warunków rozwoju gminy:

Tabela 44. Analiza SWOT Gminy Gietrzwałd

Mocne strony	Słabe strony
- Dobre położenie komunikacyjne (drogowe); - Bliskość dużego ośrodka wzrostu, jakim jest Olsztyn - dojazd do stolicy województwa warmińsko-mazurskiego (15 km). - Bliskie położenie (74 km) od regionalnego portu lotniczego w Szymanach k. Szczytna. - Bogate i czyste środowisko przyrodnicze; - Położenie wśród lasów i jezior; - Duże zasoby ludzkie do wykorzystania przez potencjalnych inwestorów; - Bogactwo kulturowe i etniczne - Warmia; - Wysokie nasycenie organizacjami społecznymi oraz wysoka aktywność części organizacji; - Zamożni mieszkańcy;	- Płytki rynek pracy o niekorzystnej strukturze branżowej; - Niewystarczające dochody Gminy - Niskie dochody mieszkańców Gminy; - Zły stan dróg powiatowych i gminnych; - Niedostateczny stan infrastruktury techniczno-środowiskowej; - Rozproszenie osadnictwa na terenie gmin wiejskich - wysokie koszty budowy infrastruktury - Ograniczona dostępność infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej; - Słabe więzi społeczne; - Zbyt mało terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe; - Niewystarczające działania marketingowe Gminy;
Szanse	Zagrożenia
- Pozytywne oddziaływanie Olsztyna; - Współpraca gmin aglomeracji olsztyńskiej; - Suburbanizacja Olsztyna; - Sanktuarium Maryjne w Gietrzwałdzie - Położenie gminy - strategiczna lokalizacja przy międzynarodowej drodze tranzytowej z Europy Zachodniej, w niewielkiej odległości od granic z Rosją (obwód Kaliningradzki) i Litwą. - Bliskość wschodnich rynków zbytu - ok 100 km do przejścia granicznego w Bezledach, Gietrzwałd objęty jest strefą małego ruchu granicznego - Położenie Gminy względem DK 16; - Atrakcyjna oferta inwestycyjna dla przedsiębiorców (uzbrojone tereny inwestycyjne) - Turystyczna funkcja województwa warmińsko-mazurskiego; - Wykorzystanie atutów do rozwoju turystyki; - Wzrost zapotrzebowania na aktywne formy wypoczynku; - Możliwość korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej; - Promocja Gminy;	- Wzrost dominującej roli Olsztyna - Rosnąca konkurencja ze strony innych samorządów (Dywity, Stawiguda); - Odpływ wykwalifikowanej kadry - atrakcyjniejsze oferty pracy poza regionem dla wykształconej młodzieży; - Długotrwałe bezrobocie;

Źródło: opracowanie własne

5. Wizja rozwoju Gminy Gietrzwałd

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 powstała na podstawie przeprowadzonych warsztatów strategicznych z udziałem przedstawicieli środowisk lokalnych. W trakcie spotkań zidentyfikowano i usystematyzowano obszary problemowe Gminy. Na tej podstawie określono problemy, cele oraz działania zawarte w strategii.

Metoda uspołeczniona tworzenia strategii jest zgodna z obowiązującymi standardami tworzenia dokumentów o znaczeniu strategicznym.

Wizja Strategii Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025.

Gmina Gietrzwałd spójnym przestrzennie, atrakcyjnym i bezpiecznym miejscem zamieszkania oferującym wysoką jakość życia, wykorzystująca i wspierająca rozwój aglomeracji olsztyńskiej.

Dogodne położenie, wysoka jakość infrastruktury technicznej, środowiska naturalnego oraz doskonalenie usług publicznych przynosi korzyści w postaci rozwoju przedsiębiorczości, poprawy wskaźników demograficznych oraz wzrostu zamożności mieszkańców.

Wizja została wypracowana na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonych warsztatów strategicznych, a także konsultacji z władzami gminy Gietrzwałd.

Wysoka jakość życia jest podstawową potrzebą społeczności lokalnej. Składa się na nią wiele elementów, zarówno o charakterze miękkim, jak i twardym. Czyste, bezpieczne i urozmaicone środowisko, zapewniające dobre warunki do pracy, nauki i wypoczynku są głównym elementem wysokiej jakości życia. Konkurencyjność gminy Gietrzwałd, to umiejętność wykorzystywania dostępnych zasobów i szans w wygrywaniu konkurencji z innymi gminami. Konkurencyjność należy rozumieć jako rywalizowanie o wysoką jakość życia oraz rozwój społeczny i gospodarczy¹⁴.

¹⁴ T. Markowski, Stymulowanie i regulowanie konkurencyjności regionów w świetle procesów globalizacji gospodarki, Samorząd Terytorialny nr 3, 2000

Należy jednak pamiętać, że gmina powinna przede wszystkim konkurować z gminami o podobnym potencjale społeczno-gospodarczym oraz o podobnych walorach geograficzno-przyrodniczych, w mniejszym stopniu z gminami bezpośrednio sąsiadującymi. Sąsiedzi powinni raczej wykorzystywać wspólnie swoje walory w celu wzmocnienia atrakcyjności. Służą do tego związki i porozumienia przewidziane w ustawie o samorządzie gminnym¹⁵.

Zgodnie z literaturą przedmiotu konkurencyjność może być postrzegana na kilka sposobów. Można mówić o konkurencyjności częściowej gminy, tzn. o zdolności do osiągnięcia wysokiej pozycji w danej dziedzinie wśród innych gmin.

1. **konkurencyjność środowiskowa** - zdolność do oferowania mieszkańcom, turystom [...] różnorodnych i nienaruszonych działalnością ludzką walorów naturalnych;
2. **konkurencyjność gospodarcza**, którą można oddzielnie lub jednocześnie postrzegać jako:
 - a. bezwzględną lub stosunkową wartość wytworzonych (sprzedanych) na terenie gminy dóbr i usług;
 - b. gospodarczą atrakcyjność lokalizacji gminy oraz zasobów naturalnych (np. kopalni) położonych na terenie gminy;
3. **konkurencyjność socjalna** - zdolność układu terytorialnego do zapewnienia mieszkańcom pracy, opieki zdrowotnej, miejsc zamieszkania, pożądanego poziomu edukacji, usług komunalnych, usług kulturalno-rozrywkowych itp.;
4. **konkurencyjność inwestycyjna** tzn. atrakcyjność gminnej oferty korzyści zewnętrznych adresowanej do lokalnych i zewnętrznych podmiotów gospodarczych¹⁶.

W przypadku gminy Gietrzwałd konkurencyjność rozumiana powinna być w następujących wymiarach:

1. Konkurencja o mieszkańców zameldowanych i płacących podatki na terenie gminy - umiejętność przyciągania nowych mieszkańców, przede wszystkim z Olsztyna poprzez zapewnienie im bezpieczeństwa, komfortu mieszkania, mniejszych obciążeń, w mniejszym stopniu zapewnienia pracy
2. konkurencja o inwestorów i przedsiębiorców - zarówno przyciąganie nowych inwestorów zewnętrznych, jak i wspieranie konkurencyjności firm lokalnych na rynkach ponadlokalnych;
3. konkurencja o turystów - umiejętność zachęcenia turystów do odpoczynku i rekreacji kilkudniowej, weekendowej, na terenie gminy;
4. konkurencja o środki publiczne - wygrywanie konkurencji z innymi gminami o środki publiczne, szczególnie pochodzące z budżetu UE.

¹⁵ <http://www.wspolnota.org.pl/aktualnosci/aktualnosc/konkurencja-gmin/>

¹⁶ Andrzej Sztando, *Konkurencyjność gospodarcza a dochodowy fragment gminnej polityki budżetowej. W: Konkurencyjność miast i regionów, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 2001, s. 149-164.*

6. Cel główny

Cel główny Strategii Rozwoju Gminy Gietrzwałd określono następująco:

**Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Gietrzwałd w oparciu
o położenie geograficzne w aglomeracji olsztyńskiej i uwarunkowania
przyrodniczo-historyczne**

Rozwój Gminy Gietrzwałd w oparciu o położenie geograficzne w aglomeracji olsztyńskiej i uwarunkowania przyrodniczo-historyczne wpłynie na poprawę konkurencyjności gminy. Podniesienie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania, prowadzenia biznesu, atrakcyjnego turystycznie ma na celu wzmocnienie lokalnej gospodarki, dającej miejsca pracy i zapewniającej dostęp do różnego rodzaju usług.

7. Cele strategiczne (obszary priorytetowe)

Podejmowanie określonych działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 skoncentrowane jest wokół czterech głównych obszarów problemowych, tzw. „obszarów priorytetowych”. Wybrane obszary priorytetowe Strategii, w ramach, których wyznaczono kierunki i cele rozwoju oraz projekty, przedstawia poniższy schemat. Wybór obszarów priorytetowych rozwoju jest wynikiem analizy posiadanych potencjałów.

Cele strategiczne gminy odpowiadają celom strategicznym nakreślonym w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025. W określeniu celów uwzględnione zostały wyniki przeprowadzonych warsztatów strategicznych, diagnozy, analizy wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego i analizy SWOT.

Tabela 45. Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025

Zrównoważony Rozwój Społeczno-Gospodarczy Gietrzwałd w oparciu o położenie geograficzne w aglomeracji olsztyńskiej i uwarunkowania przyrodniczo-historyczne

**Dobrze rozwinięta infrastruktura
techniczna, turystyczna i
społeczna**

Rozwój przedsiębiorczości

**Wykształcone, aktywne,
zaangażowane społeczeństwo
i integracja wewnętrzna gminy**

Rozwój turystyki

8. Cele operacyjne

W oparciu o zdefiniowane cele strategiczne, w kolejnym etapie prac nad strategią, przypisano im cele szczegółowe, które zaprezentowano w poniższych tabelach. Do każdego z celów przypisano cele operacyjne. W dalszej części strategii wskazano zadania do realizacji w ramach każdego z celów szczegółowych wraz z okresem ich realizacji.

Cele operacyjne opisane są w dwóch częściach. W pierwszej wskazane jest uzasadnienie wyróżnienia celów i efekty, jakie są oczekiwane, w drugiej zaś wymienione są kierunki działań.

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 1 *Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, turystyczna i społeczna* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Tabela 46. Cel strategiczny 1 oraz cele operacyjne

1. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, turystyczna i społeczna				
1.1. Poprawa jakości dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz budowa nowych dróg	1.2. Poprawa infrastruktury technicznej	1.3. Poprawa jakości infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej	1.4. Dostępna infrastruktura społeczna i kulturalna wysokiej jakości	1.5. Kreowanie zrównoważonej polityki przestrzennej

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 2 *Rozwój przedsiębiorczości* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Tabela 47. Cel strategiczny 2 oraz cele operacyjne

2. Rozwój przedsiębiorczości			
2.1. Stworzenie systemu wspierającego rozwój przedsiębiorczości	2.2. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości, kreatywności i zarządzania projektem	2.3. Rozwój ekonomii społecznej	2.4. Rozwój lokalnego przetwórstwa i produkcji ekologicznej żywności

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 3 *Wykształcone, aktywne, zaangażowane społeczeństwo i integracja wewnętrzna gminy* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Tabela 48. Cel strategiczny 3 oraz cele operacyjne

3. Wykształcone, aktywne, zaangażowane społeczeństwo i integracja wewnętrzna gminy			
3.1. Zaangażowane społeczeństwo na rzecz rozwoju gminy	3.2. Edukacja mieszkańców gminy	3.3. Wdrożenie nowoczesnych metod zarządzania gminą	3.4. Wspieranie polityki prorodzinnej

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 4. *Rozwój turystyki* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Tabela 49. Cel strategiczny 4 oraz cele operacyjne

4. Rozwój turystyki		
4.1. Promocja turystyczna gminy	4.2. Aktywizacja działań samorządu gminnego, mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju turystyki	4.3. Tworzenie produktów turystycznych, w tym wsi tematycznych

Przedstawione cele szczegółowe będą realizowane w oparciu o działania warunkujące realizację zarówno celów operacyjnych, jak i celów strategicznych niniejszego dokumentu.

8.1. Kierunki działań w celach operacyjnych

Cele operacyjne opisano w dwóch częściach. W pierwszej z nich wskazano uzasadnienie wyróżnienia celów i efekty, jakie są oczekiwane, w drugiej zaś wymieniono kierunki działań.

CEL STRATEGICZNY 1: DOBRZE ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, TURYSTYCZNA I SPOŁECZNA

CEL OPERACYJNY 1.1 POPRAWA JAKOŚCI DRÓG WRAZ Z INFRASTRUKTURĄ TOWARZYSZĄCĄ NA OBSZARZE GMINY ORAZ BUDOWA NOWYCH DRÓG

Jednym z podstawowych warunków rozwoju Gminy Gietrzwałd jest dostępność komunikacyjna zarówno wewnętrzna jak i zewnętrzna realizowana przez drogi gminne oraz powiatowe. Drogi o niskim standardzie nie będą zachęcać potencjalnych inwestorów, mieszkańców oraz turystów.

Gmina jest w silnym oddziaływaniu Olsztyna (odległość administracyjna centrum gminy od miasta Olsztyna wynosi 15 km) oraz korzystna lokalizacja względem DK nr 16 sprawiają, iż gmina jest atrakcyjnym terenem do zamieszkania oraz inwestowania. W przeprowadzonych badaniach wśród mieszkańców gminy modernizacja oraz rozbudowa dróg na terenie gminy jest jednym z najważniejszym zadaniem samorządu. Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Inwestycje drogowe - gmina, której zależy na rozwoju powinna posiadać dobre połączenia komunikacyjne, umożliwiające szybki i bezpieczny dojazd do głównych dróg wojewódzkich i krajowych. Biznes, turyści, mieszkańcy gminy oczekują sprawnego systemu komunikacyjnego. Komunikacja drogowa jest dużym problemem gminy, który uniemożliwia z jednej strony zintegrowanie wewnętrzne gminy, a z drugiej pełne otwarcie na otoczenie zewnętrzne.

Samorząd będzie podejmował działania zmierzające do realizacji projektów poprawiających komunikację z Olsztynem i w ramach powiatu olsztyńskiego. Lokalna infrastruktura drogowa, która obsługuje lokalny ruch pasażerski i towarowy na drogach gminnych i powiatowych będzie remontowana wg. potrzeb i możliwości finansowych gminy. Priorytetowo realizowane będą inwestycje łączące miejscowości, obsługujące tereny inwestycji, mieszkaniowe oraz poprawiające dostępność do atrakcji turystycznych i obiektów użyteczności publicznej.

Gmina realizować będzie wspólne inwestycje z powiatem olsztyńskim na drogach powiatowych przebiegających przez teren gminy. Władze gminy rokrocznie będą ustalać listę priorytetów w zakresie inwestycji drogowych i będą realizować inwestycje własne oraz będą wspierać powiat poprzez współfinansowanie wkładu własnego inwestycji w miarę możliwości budżetowych.

Budowa oświetlenia ulicznego - działanie to realizowane będzie samodzielnie jak i w powiązaniu z inwestycjami drogowymi. Inwestycje drogowe powinny być realizowane komplementarnie w powiązaniu do budowy oświetlenia ulicznego na terenie gminy, gdyż umożliwi to obniżenie kosztów inwestycji. Inwestycje w budowę oświetlenia powinny uwzględniać rozwiązanie korzystne ekonomicznie np. oświetlenie LED, zasilanie z wykorzystaniem OZE.

Remont i budowa przystanków/wiat autobusowych - działanie to realizowane będzie samodzielnie jak i w powiązaniu z inwestycjami drogowymi. Gmina realizować będzie zadanie przy współfinansowaniu z funduszu sołeckiego.

Remont i budowa chodników - działanie to realizowane będzie samodzielnie jak i w powiązaniu z inwestycjami drogowymi. Zły stan lub brak chodników uniemożliwia bezpieczne przemieszczanie się mieszkańców. Gmina realizować będzie zadanie przy współfinansowaniu z funduszu sołeckiego.

CEL OPERACYJNY 1.2. POPRAWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ NA TERENIE GMINY

Istotnym warunkiem rozwoju Gminy Gietrzwałd jest dobra i dostępna infrastruktura techniczna. Jej niska jakość lub brak mogą zniechęcać potencjalnych inwestorów, mieszkańców do inwestowania, zamieszkania na terenie Gminy.

W przypadku Gminy, której cele rozwojowe oparte są o naturalne uwarunkowania przyrodnicze, czyste środowisko, działania zmierzające do poprawy infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska powinny być obowiązkowo realizowane i traktowane w planach budżetowych priorytetowo.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnych poprzez podłączenie nowych odbiorców

- z przedstawionych w diagnozie danych wynika, że większość mieszkańców Gminy ma dostęp do sieci wodno-kanalizacyjnej (95% - sieć wodociągowa, 85,4% sieć kanalizacyjna). Problemem gminy jest rozproszona zabudowa kolonijna, co skutkuje małą ilością odbiorców oraz dużymi odległościami do głównych ujęć wody czy kolektorów ściekowych, a także powstające nowe osiedla we wsiach położonych w pobliżu Olsztyna, które zgodnie z m.p.z.p powinny być skanalizowane. Należy wdrożyć program rozbudowy i modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnych poprzez inwestycje w podłączenie nowych odbiorców na terenach, gdzie wykonalność technologiczna i koszt realizacji inwestycji przewyższa korzyści.

Planowane inwestycje powinny obejmować system podnoszenia ciśnienia w instalacjach zaopatrzenia w wodę (tzw. zestawy hydroforowe lub hydrofornie) oraz dwustronne zasilanie w wodę (tzw. sieć pierścieniowa lub obwodowa).

Jednocześnie z uwagi na powolną dekapitalizację infrastruktury technicznej należy podjąć działania zmierzające do jej modernizacji, która pozwoli zapobiec ewentualnym awariom.

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków - z przedstawionych w diagnozie danych wynika, że nie wszyscy mieszkańcy gminy mają możliwość podłączenia do oczyszczalni ścieków (85,4% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej, 73,54% mieszkańców podłączonych jest do oczyszczalni ścieków). Z uwagi na rozproszenie zabudowy kolonialnej na terenie gminy oraz uwarunkowania techniczne należy wdrożyć program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie wykonalność technologiczna i koszt realizacji inwestycji przewyższa korzyści.

Budowa lokalnych ujęć wody - z przedstawionych w diagnozie danych wynika, że nie wszyscy mieszkańcy gminy mają możliwość podłączenia do lokalnego wodociągu. Z uwagi na rozproszenie zabudowy kolonialnej na terenie gminy oraz uwarunkowania techniczne należy wdrożyć program budowy lokalnych ujęć, gdzie wykonalność technologiczna i koszt budowy wodociągu przewyższa korzyści.

Powszechny dostęp do szerokopasmowego internetu - szerokopasmowy, szybki internet staje się standardem dostępnym dla wszystkich zainteresowanych. Dostęp do sieci umożliwia podjęcie szeregu aktywności przez społeczność lokalną m.in. praca on-line. W Regionie Warmii i Mazur realizowany jest projekt *Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej*, w ramach którego zostanie zbudowana sieć szkieletowa. Gmina powinna zachęcić lokalnych przedsiębiorców do inwestycji mających na celu zapewnienie internetu na obszarach słabiej zamieszkałych.

Promocja i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE) - Gmina Gietrzwałd powinna stworzyć warunki do rozwoju OZE na terenie gminy. W tworzonych planach zagospodarowania przestrzennego należy umożliwić potencjalnym inwestorom prywatnym i publicznym inwestycje w odnawialne źródła energii. Należy wykorzystać OZE do produkcji ciepła i energii elektrycznej na potrzeby gminy oraz jej mieszkańców. Gmina powinna prowadzić akcje informacyjne o możliwościach pozyskania przez mieszkańców dofinansowania na inwestycje w zakresie OZE oraz wprowadzić program dofinansowania

zakupu nowych urządzeń grzewczych, w tym kotłów na biomasę mieszkańcom (ze środków zewnętrznych oraz własnych w wiarę możliwości budżetowych gminy).

Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej - znaczna część budynków użyteczności publicznej z terenu gminy nie odpowiada współczesnym normom efektywności energetycznej. Powoduje to duże straty energii, tym samym też duże koszty utrzymania budynków.

Gmina będzie realizować kompleksową, głęboką termomodernizację budynków poprzedzą audytami energetycznymi w skład, której wchodzić będzie m.in. ocieplanie ścian, dachów, wymiana okien, wymiana i modernizacja źródeł ciepła, wymiana oświetlenia na energooszczędne, wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania budynkami, a także monitoring zużycia energii i wody w budynkach.

Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych - znaczna część budynków mieszkalnych z terenu gminy nie odpowiada współczesnym normom efektywności energetycznej. Są to budynki słabo ocieplone, niespełniające aktualnych norm zapotrzebowania na energię. Wykorzystują one do ogrzewania paliwa stałe, które mają negatywny wpływ na ochronę środowiska. Gmina w stworzonym program ograniczenia niskiej emisji zidentyfikowała problemy w zakresie niskiej emisji oraz zaplanowała odpowiednie działania. Należy wykonać głęboką termomodernizację budynków poprzedzą audytami energetycznymi w skład, której wchodzić będzie m.in. ocieplanie ścian, dachów, wymiana okien, wymiana i modernizacja źródeł ciepła, wymiana oświetlenia na energooszczędne, wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania budynkami, a także monitoring zużycia energii i wody w budynkach.

Gospodarki odpadami - Zgodnie z dyrektywą ramową o odpadach (dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającą niektóre dyrektywy), będącą kluczowym aktem prawa UE w dziedzinie gospodarki odpadami, dążeniem UE jest stworzenie „społeczeństwa recyklingu”, którego celem będzie „unikanie wytwarzania odpadów oraz wykorzystywanie odpadów jako zasobów”. Kluczową kwestią w gospodarce odpadami jest właściwą hierarchia sposobów postępowania z odpadami. Jej przestrzeganie daje możliwość ograniczenia negatywnego skutku na środowisko, jak również optymalnego wykorzystania substancji zawartych w odpadach (oszczędność cennych surowców). Prawo unijne i polskie wprowadza następującą hierarchię sposobów postępowania z odpadami:

1. zapobieganie powstawaniu odpadów;
2. przygotowywanie do ponownego użycia;
3. recykling;
4. inne procesy odzysku;
5. unieszkodliwianie.

Gmina Gietrzwałd wdroży program gospodarki odpadami w ramach, którego realizowane będą następujące działania:

- zapobieganie powstawaniu odpadów, w szczególności ograniczenie marnotrawstwo żywności;

- dalszy rozwój systemu selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów biodegradowalnych i odpadów niebezpiecznych;
- eliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów;
- minimalizację ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych przy jednoczesnym zwiększaniu ilości tych odpadów poddawanych procesom odzysku;
- eliminowanie nielegalnego transportu odpadów;
- zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i zmiana ich zachowań, poprzez m.in. prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych promujących działania związane z zapobieganiem powstawaniu odpadów oraz właściwe postępowanie z odpadami w szczególności w zakresie ich selektywnego zbierania;
- stosowanie procedury zielonych zamówień publicznych;
- optymalizacja kosztów prowadzonej gospodarki odpadami na terenie gminy.

CEL OPERACYJNY 1.3. POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ, SPORTOWEJ I REKREACYJNEJ

Cele obejmują następujące kierunki działań:

Stworzenie systemu szlaków turystycznych - istniejący system szlaków turystycznych nie jest wystarczający. Stąd potrzeba rozbudowy i wyznaczania kolejnych szlaków pieszych, rowerowych i np. konnych. Należy także systematycznie prowadzić przeglądy i uzupełnienia oznaczenia istniejących szlaków tak, by były czytelne i atrakcyjne dla użytkowników. Szlaki powinny być oznaczane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i standardami tak, by tworzyły jednolity system. W tym zakresie powinna być także prowadzona współpraca z gminami sąsiednimi oraz powiatem, gdyż często atrakcyjność szlaku wymaga wyjścia poza granice gminy. Realizacja inwestycji drogowych powinna także uwzględniać budowę ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych. Gietrzwałd chcąc rozwijać turystykę, jako jeden z filarów rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, powinien nieustannie rozwijać trasy rowerowe, piesze gdyż stanowi to jedną z atrakcji gminy. Bliskie położenie Olsztyna oraz bezpieczne skomunikowanie Gietrzwałdu z Olsztynem poprzez Szlak św. Jakuba biegnący poza DK nr 16 otworzy gminę na nowych turystów. Wzrost ilości osób aktywnie spędzających czas wolny oraz atrakcyjna oferta gminy jest gwarantem wzrostu zainteresowania turystów.

Rozbudowa infrastruktury sportowej, rekreacyjnej - sport, kultura fizyczna i rekreacja służą mają rozwojowi społeczeństwa, zachowaniu przez obywateli sprawności fizycznej i zdrowia, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz osób starszych i niepełnosprawnych. Atrakcyjność gminy wynikająca z położenia geograficznego będzie wykorzystana, jeżeli zadba się o odpowiednią infrastrukturę turystyczną i sportową m.in. plaże, przystanie, miejsca przystankowe, siłownie zewnętrzne, boiska do piłki siatkowej, nożnej, lodowisko.

Gmina Gietrzwałd ma potencjał, aby stać się atrakcyjnym miejscem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców Olsztyna oraz turystów odwiedzających Warmię i Mazury.

Odnowa miejscowości w Gminie Gietrzwałd - odnowa miejscowości i poprawa estetyki wsi jest istotna z uwagi na poprawę wizerunku gminy. W gminie są miejscowości o długiej tradycji, często z historyczną zabudową. Realizację tych działań należy rozpocząć od przeglądu i aktualizacji planów odnowy miejscowości. W ramach tych działań należy poprawić infrastrukturę techniczną, w tym także drogową. Realizując działania związane z odnową miejscowości należy pamiętać o „rewitalizacji społecznej” skierowanej do mieszkańców obszaru objętego działaniami inwestycyjnymi a także o włączeniu mieszkańców od samego początku w proces odnowy wsi. Brak działań „miękkich” wpłynie negatywnie na zmniejszenie efektów tych działań.

CEL OPERACYJNY 1.4. DOSTĘPNA INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I KULTURALNA WYSOKIEJ JAKOŚCI

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Poprawa infrastruktury edukacyjnej - w ramach działania należy prowadzić dalsze inwestycje w poprawę infrastruktury szkół i przedszkoli a w pierwszej kolejności zapewnić odpowiednie warunki dla prowadzenia przedszkola w Gietrzwałdzie (np. poprzez rozbudowę budynku szkoły podstawowej w Gietrzwałdzie i przeniesienie do nowych pomieszczeń przedszkola) oraz zapewnić odpowiednie warunki dla rozwoju fizycznego uczniów szkoły podstawowej w Sząbruku poprzez budowę sali gimnastycznej. Konieczne jest także systematyczne doposażenia jednostek oświatowych w pomoce dydaktyczne podnoszące standard nauczania, szczególnie w narzędzia TIK oraz dostosowywanie warunków nauczania do potrzeb uczniów niepełnosprawnych - zarówno pod względem infrastruktury, jak i podręczników i materiałów dydaktycznych.

Rozwój oferty wychowawczo-edukacyjnej - dobre wykształcenie dzieci i młodzieży zwiększy ich szanse w życiu dorosłym na osiągnięcie sukcesów zawodowych, edukacyjnych. Wpłynie to także na wzrost ich zaangażowania i zainteresowania sprawami lokalnej społeczności. Wzrost aktywności dzieci i młodzieży znajdzie przełożenie na wzrost popytu na różne usługi uzupełniające w tym zakresie. Dobrze rozwinięta oferta żłobkowa i przedszkolna przyczyni się także do aktywizacji zawodowej kobiet pozostających na urloпах wychowawczych, a także stworzy dogodne warunki dla rodziców do osiedlenia się na terenie gminy. W ramach tego działania przewiduje się stworzenie systemu wsparcia placówek żłobkowych i przedszkolnych oraz poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych skierowanych do młodzieży z terenu gminy zarówno poprzez szkoły, jak i domy Kultury i świetlice wiejskie.

Wzrost jakości i dostępności opieki zdrowotnej - w ramach działania należy przeprowadzić działania mające na celu zwiększenie dostępności usług medycznych i podniesienie standardu świadczeń zdrowotnych. Istotnym elementem opieki zdrowotnej są programy z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia.

Stworzenie warunków do opieki nad osobami starszymi - w ramach działania należy stworzyć warunki do opieki nad osobami starszymi. Z uwagi na wzrost liczby seniorów gmina powinna zapewnić mieszkańcom odpowiednie warunki do życia, spędzania czasu wolnego i opieki zdrowotnej dostosowując ofertę np. instytucji kultury i infrastrukturę do potrzeb osób starszych.

Budowa infrastruktury wypoczynkowej - w ramach działania należy stworzyć warunki dla mieszkańców gminy w każdym wieku do spędzania wolnego czasu m.in. poprzez np. budowę wiat, placów zabaw, infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej, zagospodarowanie skwerów i centrów wsi, tworzenie siłowni i innych miejsc do wypoczynku i aktywnego spędzania czasu.

Programy przeciwdziałania odpływowi dzieci ze szkół gminy do gmin ościennych - w gminie poziom skolaryzacji netto w szkołach podstawowych w okresie 2010-2014 spadł o 28,6%, w gimnazjach nastąpił spadek o 38,54%. Uczniowie odpływają do placówek w Olsztynie, które przyciągają uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu powiatu oraz gminy. Dyrektorzy szkół oraz Urząd Gminy, jako organ prowadzący szkoły, będą aktywnie zabiegać o uczniów zamieszkujących na terenie gminy. Stworzona zostanie program poprawy jakości nauczania oraz dostosowania godzin pracy szkół, dojazdów dzieci do potrzeb rodziców pracujących do godz. 16.00 i dłużej.

Poprawa infrastruktury domu kultury - gmina stworzy program poprawy infrastruktury kultury w Gminie Gietrzwałd. W szczególności obejmuje on modernizację domów kultury w Biesalu i Sząbruku. Dodatkowo realizowane będą przedsięwzięcia polegające na zakupie, modernizacji infrastruktury sprzętowej w w/w domach kultury oraz Domu Kultury w Gietrzwałdzie.

CEL OPERACYJNY 1.5. KREOWANIE ZRÓWNOWAŻONEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Zapewnienie przejrzystej polityki przestrzennej, z jasno określonym przeznaczeniem terenów, jest niezbędnym wymogiem przemyślanego lokowania inwestycji na terenie gminy. Gmina musi jasno określić przeznaczenie terenów pod inwestycje. Na jednym obszarze nie można dopuszczać zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej. Przyczynia się tym samym do zapobiegania konfliktom społecznym oraz do zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych gminy.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego - celem będzie pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego terenów o znacznych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Rewitalizacja Gietrzwałdu - koniecznym elementem wspomagającym rozwój miejscowości a także pozwalającym kreować zrównoważoną politykę przestrzenną jest rewitalizacja. Działaniami rewitalizacyjnymi powinny zostać objęte kolejne obszary Gietrzwałdu, gdyż obecny stan infrastruktury wymaga odnowienia i uzupełnienia. Działania rewitalizacyjne dotyczące infrastruktury zgodnie z ustawą o rewitalizacji wymagają uzupełnienia o rewitalizację społeczną.

Odnowa miejscowości w Gminie Gietrzwałd - odnowa miejscowości i poprawa estetyki wsi jest istotna z uwagi na poprawę wizerunku gminy. W gminie są miejscowości o długiej tradycji, często z historyczną zabudową. Realizację tych działań należy rozpocząć od przeglądu i aktualizacji planów odnowy miejscowości. W ramach tych działań należy poprawić infrastrukturę techniczną, w tym także drogową. Realizując działania związane z odnową miejscowości należy pamiętać o „rewitalizacji społecznej” skierowanej do mieszkańców obszaru objętego działaniami inwestycyjnymi a także o włączeniu

mieszkańców od samego początku w proces odnowi wsi. Brak działań „miękkich” wpłynie negatywnie na zmniejszenie efektów tych działań.

Tworzenie planów i uzbrajanie terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe - Gmina Gietrzwałd m.in. z uwagi na bliskość Olsztyna, niższy koszt zakupu gruntów jest atrakcyjnym miejscem do osiedlenia dla mieszkańców z terenu Olsztyna. Gmina chcąc się rozwijać musi stworzyć plan uzbrajania terenów inwestycyjnych pozwalających na rozwój budownictwa mieszkaniowego, zarówno indywidualnego jak i zbiorowego. Nie można dopuścić do niekontrolowanego procesu inwestycyjnego gdyż gmina utraci swoje walory przyrodnicze, historyczne a także zmniejszy się atrakcyjność osiedlania i jakość życia.

CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

CEL OPERACYJNY 2.1. STWORZENIE SYSTEMU WSPIERAJĄCEGO ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Ze względu na swoje położenie oraz mocne strony w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy powinien być stworzony system wspierający rozwój przedsiębiorczości. Rozwój przedsiębiorczości może być wspierany poprzez stosowanie kilku ważnych instrumentów, które są w gestii samorządu lokalnego. Należą do nich inwestycje infrastrukturalne, instrumenty podatkowe, jak i działania miękkie. Gmina potrzebuje wciąż prac w zakresie budowania dobrego klimatu dla przedsiębiorców.

Gmina wymaga wysokiej aktywności promocyjnej ukierunkowanej na cele, jakimi powinny być: wzrost inwestycji zewnętrznych (kapitał krajowy i zagraniczny) oraz wzrost liczby turystów.

W ramach tego celu przewidywane są następujące kierunki działań:

Pozyskanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych na terenie gminy - z uwagi na położenie wzdłuż DK nr 16 teren gminy jest atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów. Gmina chcąc realizować oczekiwania mieszkańców skierowane na rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy powinna pozyskać tereny, które zostaną uzbrojone na potrzeby potencjalnych inwestorów. Istotnym elementem uzbrojenia terenów inwestycyjnych może być współpraca z zainteresowanymi inwestorami w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego.

Przygotowanie oferty inwestycyjnej Gminy - Urząd Gminy stworzy ofertę inwestycyjną gminy obejmującą tereny pod zabudowę biznesową, turystyczną oraz mieszkaniową. Oferta będzie dostępna na stronie www.urzadu.gietrzwald.pl dedykowaną inwestorom, ogólnodostępne portale branżowe m.in. www.investinwarmiaandmazury.pl, www.invest.warmia.mazury.pl, a także tradycyjne materiały promocyjne (broszury, ulotki itp.).

Nawiązanie współpracy z podmiotami wspierającymi pozyskiwanie inwestorów - Urząd Gminy nawiąże współpracę m.in. z Centrum Obsługi Inwestora WMARR S.A., Polską Agencją Inwestycji

Zagranicznych, a także innymi instytucjami mogącymi przyczynić się do większego zainteresowania gminą. Urząd Gminy zintensyfikuje kontakty z najważniejszymi instytucjami promującymi biznes Województwa Warmińsko-Mazurskiego, których celem będzie jak najlepsza informacja o możliwościach inwestycyjnych w gminie, ale także wykorzystanie potencjału gospodarczego i edukacyjnego dla poszerzenia możliwości inwestycyjnych w całym województwie.

Powołanie rady gospodarczej - Wójt przy pomocy Urzędu Gminy będzie aktywizował i moderował dyskusję z przedstawicielami MSP. Celem współpracy będzie lepsze zrozumienie środowisk biznesowych i administracji, a także poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Promocja gospodarcza na rynkach krajowych i zagranicznych - Urząd Gminy będzie rozwijał działalność promocyjną (m.in. poprzez szerokie zastosowanie technologii komunikacyjno-informacyjnych), koncentrując swoją uwagę na instrumentach promocji wykorzystujących bezpośrednie kontakty z potencjalnymi inwestorami.

Przygotowanie strategii promocji gminy Gietrzwałd - stworzony dokument powinien kłaść duży nacisk na promocję gospodarczą i turystyczną gminy, a także przyczynić się do budowy jego marki. Środki na promocję pochodzić mogą ze źródeł zewnętrznych oraz środków własnych Gminy.

CEL OPERACYJNY 2.2. EDUKACJA W ZAKRESIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, KREATYWNOŚCI I ZARZĄDZANIA PROJEKTEM

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Edukacja w zakresie przedsiębiorczości, kreatywności i zarządzania projektem młodzieży ze szkół podstawowych z terenu gminy - w ramach zadania realizowane będą programy edukacyjne w szkołach podstawowych ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości, kreatywności i zarządzania projektem.

Edukacja w zakresie przedsiębiorczości i kreatywności młodzieży ze szkół gimnazjalnych z terenu gminy - w ramach zadania realizowane będą programy edukacyjne w gimnazjach ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości, kreatywności i zarządzania projektem.

CEL OPERACYJNY 2.3. ROZWÓJ EKONOMII SPOŁECZNEJ

Ekonomia społeczna (ES) to system przedsiębiorstw i organizacji oraz właściwych im uregulowań prawnych, mających na celu wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Obejmuje stowarzyszenia, fundacje, spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej oraz inne formy organizacyjne, które angażują się w życie społeczności lokalnej. Nadrzędną funkcją gospodarki społecznej jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Do grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym należą przede wszystkim osoby: długotrwale bezrobotne, bezdomne, uzależnione i izolowane. ES pozwala na obniżenie kosztów społecznych i stworzenie lepszych warunków powrotu na rynek pracy osobom zagrożonym

wykluczeniem społecznym. Działaniami związanymi z ES na terenie gminy zajmie się Urząd Gminy i GOPS.

W ramach tego celu przewidywane są następujące kierunki działań:

Popularyzacja wiedzy dotyczącej ekonomii społecznej na terenie Gminy Gietrzwałd - widza społeczeństwa na temat ES jest na niskim poziomie. Działanie na rzecz ES musi wymagać promocji idei, korzyści płynących z funkcjonowania podmiotów ES. Kampania ta powinna być skierowana do wszystkich mieszkańców gminy, w szczególności klientów urzędów pracy, pomocy społecznej, a także młodzieży, władz sołtysów i przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.

Stworzenie mechanizmów wsparcia podmiotów ekonomii społecznej (PES) przez Gminę Gietrzwałd - w ramach tego działania zostanie stworzony program rozwoju ES na terenie Gminy. Gmina może wspierać PES m.in. poprzez ułatwienie w dostępie do lokali, wprowadzić klauzule społeczne do zamówień publicznych a także zlecać zadania własne PES. Szczegółowe zasady wsparcia określone zostaną w programie. Gmina powinna podjąć również współpracę z innymi podmiotami wspierającymi PES dla skierowania ich działań na rzecz mieszkańców gminy.

Wyszkolenie osób działających na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej - działanie na rzecz ES wymaga wiedzy i przygotowania osób zaangażowanych w tą ideę. W ramach działania należy zorganizować szkolenia, wizyty studyjne dla przedstawicieli UG, GOPS oraz lokalnych NGO.

Wykorzystanie miejsc atrakcyjnych turystycznie i lokalnych produktów do rozwoju ekonomii społecznej - w ramach tego działania należy oprzeć rozwój wiosek tematycznych o podmioty ekonomii społecznej.

CEL OPERACYJNY 2.4. ROZWÓJ LOKALNEGO PRZETWÓRSTWA I PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ ŻYWNOŚCI

Gmina Gietrzwałd wpisuje się, pomimo iż formalnie nie należy do sieci Cittaslow w ideę ruchu SlowCities promującego użycie technologii zorientowanych na poprawę jakości środowiska i tkanki miejskiej oraz dodatkowo zabezpieczania produkcji wyjątkowej żywności i win wpływających na charakter regionu. Ponadto ruch SlowCities dąży do promocji dialogu i komunikacji pomiędzy lokalnymi producentami i konsumentami. Dzięki pomostowym pomysłom ochrony środowiska, promocji zrównoważonego rozwoju i poprawie życia ruch SlowCities dostarcza bodźców branży produkcji żywności używającej naturalnych i przyjaznych dla środowiska technik¹⁷.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Utworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego - gmina stworzy, przy współpracy z np. Lokalną Grupą Działania „Południowa Warmia”, inkubator przetwórstwa lokalnego. Inkubator zapewni warunki do przetwórstwa i produkcji żywności przez mieszkańców gminy. Działanie inkubatora pozwoli

¹⁷ <http://cittaslowpolska.pl/miedzynarodowa-siec-miast-cittaslow> (dostęp 14-12-2014, godz. 20.13)

na zdobycie dodatkowego źródła dochodu mieszkańcom gminy, a także pozwoli na rozwój ES gdyż gastronomia jest jednym z podstawowych aktywności działań PES.

Pośrednia pomoc władz gminy w tworzeniu lokalnego przetwórstwa i produkcji ekologicznej żywności (m.in. doradztwo, szkolenia, konferencje, promocja) - władze gminy będą wspierać tworzenie przetwórstwa i produkcji ekologicznej żywności na swoim terenie poprzez działania doradcze, edukacyjne skierowane do zainteresowanych utworzeniem agroturystyki lub taką produkcją. Dodatkowo władze gminy mogą wspierać merytorycznie zainteresowanych w pozyskaniu środków finansowych na uruchomienie takiej działalności m.in. poprzez konsultacje wniosków o dofinansowanie.

Współpraca z wyspecjalizowanymi podmiotami w przetwórstwie - na terenie województwa funkcjonują podmioty zajmujące się lokalnym przetwórstwem i dziedzictwem kulinarnym m.in. Regionalna Izba Gospodarcza Żywności Naturalnej i Tradycyjnej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. Gmina wspólnie z tymi podmiotami realizować będzie przedsięwzięcia wspierające ten obszar rolnictwa i przetwórstwa.

Inicjowanie współpracy pomiędzy podmiotami zajmującymi się lokalnym przetwórstwem - władze gminy będą inicjować współpracę i zachęcać podmioty zajmujące się przetwórstwem lokalnym do współpracy, wzajemnego wspierania się i wymiany doświadczeń poprzez np. organizowanie konferencji, spotkań, kształtowanie wspólnej polityki w tym zakresie.

CEL STRATEGICZNY 3. WYKSZTAŁCONE, AKTYWNE, ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO I INTEGRACJA WEWNĘTRZNA GMINY

CEL OPERACYJNY 3.1. ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO NA RZECZ ROZWOJU GMINY

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Aktywizacja społeczności lokalnej i wzmacnianie kapitału społecznego - wysokiej jakości kapitał społeczny kojarzony jest najczęściej z umiejętnością rozwiązywania problemów i podejmowania działań we współpracy z innymi. Współpraca oparta na zaufaniu jest ważna zarówno w wymiarze gospodarczym jak i społecznym. Urząd powinien wspierać aktywność organizacji pozarządowych oraz rozwój partycypacji społecznej. Samorząd będzie wspierał działalność organizacji pozarządowych, sołectw, ale także liderów i grup liderów lokalnych ukierunkowaną na współpracę różnych środowisk oraz różnych partnerów. Jednocześnie rozwijać należy ideę partycypacji społecznej, zarówno w sferze zachęcania społeczności lokalnej do aktywnego rozwiązywania problemów lokalnych.

Należy kontynuować działania skierowane do różnych grup społecznych (z naciskiem na dzieci, młodzież i osoby starsze). Ważne są przede wszystkim działania/projekty pobudzające aktywność, budujące ofertę spędzania wolnego czasu w sposób efektywnym, pobudzający, inspirujący

i rozwijający. Organizacją tego typu działań/projektów powinien zająć się Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, świetlice środowiskowe we współpracy z Urzędem Gminy.

Rozwój świetlic wiejskich - świetlice wiejskie są istotnym elementem aktywizacji środowisk lokalnych. Należy aktywizować ich funkcjonowanie np. poprzez zatrudnienie animatorów, przekazywanie świetlic organizacjom pozarządowym, zlecanie zadań publicznych w zakresie organizacji czasu wolnego ze szczególnym naciskiem na czas wolny dzieci, młodzieży i osób starszych. Świetlice wiejskie to program, oferta nie budynek i o tym należy pamiętać. Brak atrakcyjnej oferty nie przyczyni się do wzrostu zainteresowania mieszkańców korzystaniem ze świetlic. Każda ze świetlic powinna opracować roczny program działania odpowiadający potrzebom lokalnej społeczności stworzony z mieszkańcami.

Kształcenie liderów lokalnych - bezpośrednim realizatorem tego zadania nie jest samorząd. W ramach dostępnych środków pozabudżetowych należy stworzyć program kształcenia liderów lokalnych. Sprawni liderzy, skuteczne organizacje pozarządowe muszą być dobrze przygotowane do codziennej pracy. Zapewnić im to mogą szkolenia, staże w innych organizacjach. Zadanie to powinno być realizowane przez duże organizacje pozarządowe o uznanej renomie, które działają skutecznie od wielu lat. Samorząd powinien zabiegać o współpracę z takimi organizacjami.

Rozwijanie instrumentów partycypacji społecznej - prowadzenie działań nakierowanych na zwiększenie udziału mieszkańców w konsultacjach społecznych, jak i zwiększanie liczny aktów poddawanych konsultacjom, wprowadzenie Budżetu Obywatelskiego itd.

CEL OPERACYJNY 3.2. EDUKACJA MIESZKAŃCÓW GMINY

Cel ten skierowany jest zarówno do dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych. Wykształcenie dzieci i młodzieży jest jednym z warunków rozwoju gminy. Osoby posiadające wykształcenie lepiej odnajdują się na rynku pracy, rzadziej zostają klientami pomocy społecznej. Realizacja tego celu skierowana jest także do osób dorosłych. Aktualnym trendem w życiu dorosłych jest idea uczenia się przez całe życie (ang. lifelong learning) rozumianego jako całość aktywności poznawczych podejmowanych w trakcie życia z myślą o pogłębieniu wiedzy, umiejętności lub kwalifikacji (z przyczyn osobistych, społecznych lub zawodowych)¹⁸.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Wysoki poziom edukacji dzieci i młodzieży w szkołach - w ramach tego działania gmina zadba o stworzenie jak najlepszych warunków do nauki dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. W szkołach należy modernizować i tworzyć pracownie przedmiotowe, położyć nacisk na rozwój

¹⁸Philippe Tissot, *Terminology of vocational training policy. A multilingual glossary for an enlarged Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2004, s. 103

zawodowy nauczycieli a także zadbać o wprowadzenie zajęć dodatkowych i wyrównawczych dla wszystkich zainteresowanych i wymagających pomocy uczniów.

Edukacja osób dorosłych - zadanie to będzie realizowane przez gminę pośrednio. Gmina stworzy warunki dla podmiotów zainteresowanych kształceniem osób dorosłych np. lokalnych organizacji pozarządowych m.in. poprzez udostępnienie zasobów technicznych, wsparcie merytoryczne pracowników Urzędu Gminy i szkół.

Edukacja pozaszkolna, nieformalna, kształcenie ustawiczne - zadanie to będzie realizowane przez organizacje pozarządowe i wyspecjalizowane podmioty zewnętrzne. W ramach tego działania istotnym elementem jest pozyskanie finansowania zewnętrznego. Urząd Gminy przygotuje warunki do rozwoju kształcenia w formach pozaszkolnych m.in. w postaci zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym.

CEL OPERACYJNY 3.3. WDROŻENIE NOWOCZESNYCH METOD ZARZĄDZANIA GMINĄ

Otwarcie Urzędu Gminy na nowe rozwiązania z zakresu zarządzania, bazujące na przepływie informacji pomiędzy mieszkańcami, biznesem, społeczeństwem a urzędem wpłynie na osiągnięcie wzajemnego zrozumienia, co przyczyni się do lepszego zaspokojenia potrzeb.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Usprawnienie systemu komunikacji w gminie między władzą samorządową a mieszkańcami - w ramach zadania powinno się wdrożyć mechanizmy konsultacji społecznych w zakresie istotnych dla mieszkańców spraw. Można zastosować do tego platformy internetowe dedykowane konsultacjom społecznym.

Wprowadzenie standardów obsługi interesantów w Urzędzie Gminy - urząd, chcąc pozyskać inwestorów a także otworzyć się na turystów, powinien wprowadzić nowoczesne standardy obsługi interesantów. Warto rozważyć wyodrębnienie komórki, osoby odpowiedzialnej za obsługę inwestorów i promocję gminy, a także uruchomienie punktu obsługi klienta w urzędzie.

CEL OPERACYJNY 3.4. WSPIERANIE POLITYKI PRORODZINNEJ

Otwarcie władz lokalnych na potrzeby jej mieszkańców, wspieranie rodzin, dzieci stworzy dobre, przyjazne warunki do życia na terenie gminy. Realizacja celu pozwoli na umacnianie rodziny, wspieranie funkcji rodziny wielodzietnej oraz wsparcie w procesie wychowawczym dzieci i młodzieży w rodzinach szczególnie tego potrzebujących. Działania te promują dzietność i pozytywnie oddziałują na sytuację demograficzną gminy.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Rozszerzanie oferty gminy w ramach programu „Karta Dużej Rodziny” - karta umożliwia uzyskanie dopłat do opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, otrzymanie jednorazowej zapomogi finansowej z tytułu urodzenia się kolejnego dziecka w rodzinie wielodzietnej bez względu na kryterium dochodowe, korzystanie z rabatów, ulg i upustów oferowanych przez przedsiębiorców, którzy przystąpili do Programu „Karta Dużej Rodziny”. W dalszej kolejności należy rozszerzać katalog preferencji m.in. poprzez budowę systemu preferencyjnego dostępu do obiektów sportowych i kulturalnych dla dzieci, młodzieży i całych rodzin.

Zlecanie zadań wynikających z założeń programu polityki prorodzinnej - opracowanie programu polityki prorodzinnej dla gminy umożliwi zlecenie zadań tam zawartych organizacjom pozarządowym. Organizacje pozarządowe znając swoje środowiska lokalne będą mogły realizować zadanie skutecznie i dla osób rzeczywiście potrzebujących wsparcia.

CEL STRATEGICZNY 4. ROZWÓJ TURYSTYKI

CEL OPERACYJNY 4.1. PROMOCJA TURYSTYCZNA GMINY

Promocja turystyczna jest niezbędnym elementem mogącym wzmocnić rozpoznawalność gminy, a także wpłynąć na wzrost liczby nowych mieszkańców i turystów odwiedzających ten obszar. Promocja skupiać się powinna na pokazaniu atrakcji i oferty gminy. Pozwoli ona przyciągnąć mieszkańców, turystów zainteresowanych odpoczynkiem w małych miejscowościach, wsiach, gdzie życie płynie wolniej, panuje przyjazna atmosfera.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Promocja turystyczna gminy - w ramach zadania należy stworzyć strategię budowy marki turystycznej oraz promocji gminy podkreślającą jej położenie na Warmii i Mazurach a następnie wdrożyć założone w niej działania. Istotnym elementem będzie aktywizacja działań Urzędu w zakresie promocji turystycznej.

Stworzenie narzędzi promocji gminy - najbardziej efektywnym, dostępnym kanałem promocji jest dobrze przygotowana, czytelna strona internetowa, która prezentuje ofertę turystyczną i zachęca turystów do odwiedzenia gminy. W ramach zadania należy położyć nacisk na promocję gminy z wykorzystaniem strony www urzędu.

CEL OPERACYJNY 4.2. AKTYWIZACJA DZIAŁAŃ SAMORZĄDU GMINNEGO, MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH NA RZECZ ROZWOJU TURYSTYKI

Rozwój turystyki na terenie gminy powinno opierać się o dziedzictwo kulturalne oraz wykorzystać położenie gminy na terenie historycznej Warmii i granicy między Warmią i Mazurami. Umiejętne eksponowanie dorobku kulturowego istotnie podniesie atrakcyjność gminy, przyciągnie turystów i będzie sprzyjać aktywności gospodarczej mieszkańców. Na terenie gminy występuje szereg atrakcji mogących stać się elementem produktu turystycznego. Są to m.in. Bazylika Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, Kalwaria Gietrzwałdzka, cudowne źródło, ogrody gietrzwałdzkie, bunkry z przełomu XIX i XX w. zlokalizowane przy moście kolejowym na rzece Pasłęce w Tomarynach, Księgarnia Andrzeja Samulowskiego.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej - lokalne produkty turystyczne - w ramach działania należy wykonać następujące etapy:

- przygotowanie analiz eksperckich (audyt otoczenia, analiza zasobów, ocena dotychczasowych strategii działań);
- przygotowanie cyklu spotkań warsztatowych w celu stworzenia pożądanego wizerunku gminy jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, określenie priorytetów i przygotowanie planów działań;
- opracowanie dokumentu kierunkowego dotyczącego rozwoju turystyki dla gminy;
- przygotowanie oferty turystycznej, produktów turystycznych. Na terenie gminy należy stworzyć produkty turystyczne integrujące wszystkie walory gminy. Zintegrowane, kompleksowe produkty turystyczne stanowić będą ważną atrakcję turystyczną.
- wspieranie NGO w realizacji projektów turystycznych;

Inicjowanie współpracy na rzecz rozwoju turystyki - gmina zostanie inicjatorem powołania organizacji skupiającej podmioty turystyczne, której zadaniem będzie budowa i promowanie wspólnej oferty turystycznej Gietrzwałdu, poszerzając tym lokalny rynek usług turystycznych. Współpraca podmiotów działających w dziedzinie turystyki pozwoli m.in. na wspieranie rozwoju turystyki w gminie, kreowanie pozytywnego i atrakcyjnego wizerunku gminy, inicjowanie i stwarzanie działań społecznych i gospodarczych na rzecz wzrostu znaczenia turystyki w rozwoju regionu, doskonalenie kadr w zakresie planowania i realizacji wspólnych przedsięwzięć turystycznych regionu a także prowadzenie wspólnych działań marketingowych w zakresie turystyki.

Urozmaicenie bazy rekreacyjno-wypoczynkowej - rozbudowując bazę rekreacyjno-sportową należy pamiętać i brać pod uwagę, by poza zaspakajaniem potrzeb mieszkańców z zakresu sportu i rekreacji spełniała ona również funkcje atrakcji turystycznych. Można w tym celu wykorzystać ogólnospołeczny trend i wzrost aktywności fizycznej, który wiąże się z uprawianiem rozmaitych form rekreacji i wypoczynku, w tym różnych sportów.

Poprawa estetyki wsi - wykorzystanie potencjału turystycznego gminy będzie możliwe dzięki dbaniu o estetykę wsi. Zadbane wsie są wizytówką gminy i zachęcają turystów do odwiedzin. W ramach działań podjęte zostaną działania Urzędu Gminy, sołtysów, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej na rzecz poprawy estetyki wsi.

Ekomobilny MOF - planowane są również działania w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych miejskiego obszaru funkcjonalnego Olsztyna (ZIT MOF - Olsztyna) na realizację, których będzie pozyskane finansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia-Mazury na lata 2014-2020. Ekomobilny MOF obejmuje m.in. budowę /przebudowę infrastruktury transportu publicznego w obrębie całego obszaru aglomeracji Olsztyna (np. park & ride, budowa buspasów oraz zintegrowanych przystanków przesiadkowych, sygnalizacja wzbudzana, drogi rowerowe).

CEL OPERACYJNY 4.3. TWORZENIE PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH, W TYM WSI TEMATYCZNYCH

Gmina chcąc zrealizować postawione w Strategii cele musi dążyć do stworzenia na swoim terenie atrakcji turystycznych zachęcających turystów do jej odwiedzenia, a także do aktywizacji mieszkańców na rzecz rozwoju oferty turystycznej. Szeroka oferta turystyczna, zwiększona liczba turystów pozwoli na stworzenie dodatkowych źródeł dochodu mieszkańcom gminy.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Utworzenie wsi tematycznych na terenie gminy - Pomysłem, który jest realizowany z powodzeniem na terenie regionu są wioski tematyczne będące innowacyjnym produktem turystyki wiejskiej. Wioski tematyczne, to lokalne inicjatywy społeczno-gospodarcze w wyniku, których mieszkańcy tworzą ofertę turystyczną opartą na wybranym temacie przewodnim. Miejscowość, w której prowadzona jest wioska tematyczna może stać się ważnym ośrodkiem opartym na pomysłowości, wiedzy i kreatywności mieszkańców zaangażowanych w jej działalność¹⁹. Przy tworzeniu wsi tematycznych warto wziąć pod uwagę umiejscowienie gminy na terenie historycznej Warmii i granicy między Warmią i Mazurami. Urząd pomoże zainteresowanym mieszkańcom poszczególnych miejscowości utworzyć wsie tematyczne. Pomoc ta będzie polegała na wspólnym przygotowaniu wniosku o dofinansowanie na utworzenie wsi tematycznej, realizacji procesu inwestycyjnego itp.

Tworzenie produktów turystycznych w oparciu o inne metody niż wsie tematyczne - poza tworzeniem wsi tematycznych gmina powinna sama inicjować lub wspierać podmioty zainteresowane tworzeniem innych produktów turystycznych opartych o walory przyrodnicze i kulturowe gminy. Mogą to być np. tematyczne szlaki turystyczne, gry terenowe, wydarzenia kulturalne, pamiątki produkowane na terenie gminy i inne.

Rozwój agroturystyki - gmina chcąc zrealizować postawione w Strategii cele musi dążyć do stworzenia na swoim terenie miejsc pobytu turystów. Analiza danych dotyczących turystyki na terenie gminy wskazuje, że na przestrzeni okresu nastąpił znaczny wzrost liczby korzystających z noclegów.

¹⁹ „Przedsiębiorczość obywatelska w działalności wioski tematycznej” Sebastian Waciegą

Uczestnicy warsztatów strategicznych oraz osoby uczestniczące w badaniach ankietowych wskazywali na potrzebę rozwoju jakości i różnorodności oferty agroturystycznej na terenie gminy.

Pośrednia pomoc władz gminy w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych (m.in. doradztwo, szkolenia, promocja) - władze gminy będą wspierać pośrednio utworzenie gospodarstw agroturystycznych na swoim terenie poprzez działania doradcze, edukacyjne skierowane do zainteresowanych utworzeniem agroturystyki. Dodatkowo władze gminy mogą wspierać merytorycznie zainteresowanych w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie gospodarstw agroturystycznych m.in. poprzez konsultacje wniosków o dofinansowanie.

9. Zgodność ze strategicznymi dokumentami

9.1. Strategia Europa 2020

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 wpisuje się w logikę interwencji Strategii Europa 2020 przede wszystkim na poziomie dwóch wzajemnie ze sobą powiązanych priorytetów:

1. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, ekologicznej i szanującej dziedzictwo przyrody oraz bardziej konkurencyjnej;
2. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, przyjaznej seniorom oraz zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

9.2. Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK)²⁰

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 wpisuje się w logikę interwencji Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, m.in. na poziomie następujących celów:

- 3 - poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- 4 - wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki;
- 5 - stworzenie Polski Cyfrowej;
- 6 - rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia;
- 7 - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska;
- 10 - stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej;
- 11 - wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Tym samym założenia SRGP przyczyniają się do osiągnięcia celu głównego Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030, jakim jest poprawa jakości życia Polaków.

²⁰ Polska 2030. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. https://mac.gov.pl/files/wp.../12/Polska2030_final_november2012.pdf.

9.3. Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)²¹

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 wpisuje się w logikę interwencji Strategii Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo na poziomie:

1. Obszaru strategicznego I. Sprawne i efektywne państwo - poprzez wdrażanie działań zapewniających ład administracyjny, działań prowadzących do rozwoju kapitału społecznego oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych, w tym poprzez e-usługi i zwiększenie partycypacji społecznej;
2. Obszaru strategicznego II. Konkurencyjna gospodarka - poprzez rozwój kapitału ludzkiego, w tym w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy; zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i środowiska, w tym poprzez zwiększenie wykorzystania OZE, wzrost wydajności i zwiększenie innowacyjności gospodarki oraz silniejsze wykorzystanie technologii cyfrowych;
3. Obszaru strategicznego III. Spójność społeczna i terytorialna - poprzez zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych, zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych oraz podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.

Polityka spójności zaproponowana na okres po 2013 r. umożliwia wszystkim państwom członkowskim i regionom aktywne dążenie do inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Założenia te w pełni realizuje SRGP 2015-2025.

9.4. Krajowy Program Reform - Europa 2020

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 wpisuje się w logikę interwencji Krajowego Programu Reform - Europa 2020 na poziomie: celu w zakresie zatrudnienia, celu energetycznego, celu w zakresie edukacji oraz celu w zakresie przeciwdziałania ubóstwu. Realizacja Strategii przyczyni się do odrabiania zaległości rozwojowych, w tym na zmniejszeniu dystansu infrastrukturalnego m.in. w energetyce, infrastrukturze społecznej oraz podniesieniu jakości usług świadczonych przez administrację publiczną.

²¹Strategia Rozwoju Kraju 2020- Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo, MliR, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/polityka_rozwoju/srk_2020/strony.

9.5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie²²

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

W części określającej priorytety polityki regionalnej do roku 2020 określono trzy cele:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów;
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych;
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Układ celów KSRR odzwierciedla podstawowe obszary oddziaływania KSRR do 2020 roku i tworzy triadę: konkurencyjność-spójność-sprawność. W KSRR określono kierunki działania dla obszarów wiejskich dla 3 celów.

Tabela 50. Cele i działania KSRR dla obszarów wiejskich

Cel	OBSZARY WIEJSKIE
Cel 1 KONKURENCYJNOŚĆ	1. Tworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami - włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe; 2. Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich; 3. Zwiększanie wykorzystania zasobów ludzkich - zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej (w tym wahadłowej); 4. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego 5. Rozwój miast powiatowych - lokalnych ośrodków rozwoju; 6. Tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych; 7. Rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.
Cel 2 SPÓJNOŚĆ	1. Zapóźnione obszary wiejskie - restrukturyzacja społeczna i gospodarcza i przestrzenna; 2. Poprawianie dostępu do usług publicznych i ich jakości; 3. Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usługi; 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu z procesów rozwojowych obszarów skrajnie peryferyjnych; 5. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna.
Cel 3 SPRAWNOŚĆ	1. Wzmacnianie strategicznego podejścia na wszystkich szczeblach; 2. Lepsze ukierunkowanie terytorialne środków publicznych; 3. Mechanizmy koordynacyjne, w tym zarządzanie wieloszczeblowe; 4. Budowanie kapitału społecznego przez sieci współpracy między aktorami polityki regionalnej.

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

²²Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, 13 lipca 2010r.

Założone w ramach Strategii Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 cele wpisują się w kierunki wyznaczone w KSRR.

9.6. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

W planie wyodrębniono kilka stref polityki przestrzennej. Podstawę analizy przeprowadzonej przy wydzieleniu tych stref stanowiły obszary o podobnych uwarunkowaniach wyodrębnione w diagnozie prospektywnej przy zastosowaniu następujących kryteriów:

- zdolności do przełamywania recesji gospodarczej;
- potencjałów w rozwojowych przeanalizowanych pod kątem ich wykorzystania i określenia rezerw do dalszego rozwoju oraz występujących: preferencji, barier i ograniczeń;
- założeń rozwoju przyjętych w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa;
- krajowych i europejskich trendów w rozwoju przyjętych w *Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*.

Na obszarze województwa wydzielono sześć stref polityki przestrzennej:

1. Bartoszycko-kętrzyńska (część północna województwa);
2. Olsztyńska (część środkowa);
3. Elbląska (część zachodnia);
4. Ełcka¹¹ (część wschodnia);
5. Działdowska (część południowo-zachodnia);
6. Szczycieńska (część południowa).

Gietrzwałd należy do olsztyńskiej strefy polityki przestrzennej. W planie wymienione jest, jako lokalny ośrodek wzrostu. Zgodnie z zapisami planu w olsztyńskiej strefie zarysowują się następujące obszary problemowe, stwarzają ograniczenia w rozwoju tego obszaru:

- niekorzystne zjawiska demograficzne i społeczne występujące na obszarach wiejskich, głównie w powiatach giżyckim i węgorzewskim;
- niedoinwestowana istniejąca baza turystyczna (będąca często pozostałością po zakładowych ośrodkach wczasowych z minionego okresu), wymagająca uporządkowania w zakresie uzbrojenia w infrastrukturę techniczną oraz podniesienia standardu wyposażenia;
- tereny o wybitnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych (Wielkie Jeziora Mazurskie, Pojezierze Olsztyńskie, Pojezierze Mrągowskie) posiadające znaczną wrażliwość terenu na antropopresję i wymagające wzmożonych reżimów w rozwiązaniach gospodarki wodno-ściekowej;
- tereny istniejącego Mazurskiego Parku Krajobrazowego, na którym ograniczenia w gospodarowaniu wynikają z planu ochrony parku oraz części projektowanych parków krajobrazowych Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej i Puszczy Boreckiej;

- tereny projektowane do objęcia programem ochrony NATURA 2000 to 11 ości przyrody z ochroną siedliska, fauny, flory i krajobrazu: Puszcza Napiwodzko-Ramucka, część obszaru Puszczy Boreckiej i Puszczy Piskiej; ochrona siedlisk ssaków i ptaków na obszarach: jezioro Oświn i okolice, Sobiechy, Łąki Dymerskie, Bartoły Wielkie, Twierdza Boyen w Giżycku, Bagna Nietlickie, Jezioro Dobskie oraz rzeka Pasłęka;
- nieodpowiedni stan techniczny i parametry infrastruktury transportowej, w tym brak odpowiedniego powiązania z krajowym i europejskim systemem dróg szybkiego ruchu.

Zgodnie z zapisami planu w strefie tej występują znaczne potencjały do rozwoju, z których najważniejsze to:

- wybitne w skali europejskiej walory przyrodniczo-krajobrazowe ze szlakami turystycznymi wodnymi o randze krajowej i międzynarodowej, w tym Szlak Krutyni, Szlak Wielkich Jezior Mazurskich;
- położenie przy drodze ekspresowej S 51 Olsztyn-Olsztynek oraz drodze krajowej nr 16 Grudziądz-Olsztyn-Ełk-Augustów klasy GP (docelowo projektowana droga ekspresowa). Drogi te powiążą obszar funkcjonalny i województwo z krajowym systemem dróg szybkiego ruchu;
- istniejące zainwestowanie rekreacyjne, z najwyższą w województwie koncentracją obiektów turystycznych całorocznych o wysokim standardzie wyposażenia; możliwości rozwoju funkcji uzdrowiskowej w oparciu o sprzyjające warunki klimatyczne: Ameryka i Marózek (gmina Olsztynek), Jasieńczyk (gmina Pozezdrze); rozwój przedsiębiorczości w oparciu o Specjalną Strefę Ekonomiczną w Dobrym Mieście; istniejący regionalny port lotniczy w Olsztynie oraz projektowany w Gryź- linach;
- złoża surowców naturalnych, w tym ok. 15% zasobów złóż kruszywa w województwie;
- w Olsztynie projektowana jest budowa terminalu transportu kombinowanego; położenie w zasięgu oddziaływania krajowego ośrodka równoważenia rozwoju miasta Olsztyna oraz miast Mrągora i Giżycka o subregionalnym zasięgu oddziaływania.

9.7. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd wpisuje się w cele strategii regionalnej i będzie je realizować. W ramach prac nad strategią wyznaczono Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) odzwierciedlające potencjały i problemy rozwojowe w układzie terytorialnym, które będą przedmiotem zainteresowania Strategii. OSI dotyczą zarówno obszarów o szczególnym potencjale rozwojowym, jak i tych, które wymagają troski ze względu na występujące zapóźnienia. W toku prac nad Strategią wyróżniono 9 takich obszarów:

1. Tygrys warmińsko-mazurski;

2. Aglomeracja Olsztyna;
3. Ośrodki subregionalne;
4. Nowoczesna wieś;
5. Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej;
6. Obszary o słabym dostępie do usług publicznych;
7. Obszary przygraniczne;
8. Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji;
9. Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności komunikacyjnej.

Barczewo wpisuje się w następujące OSI:

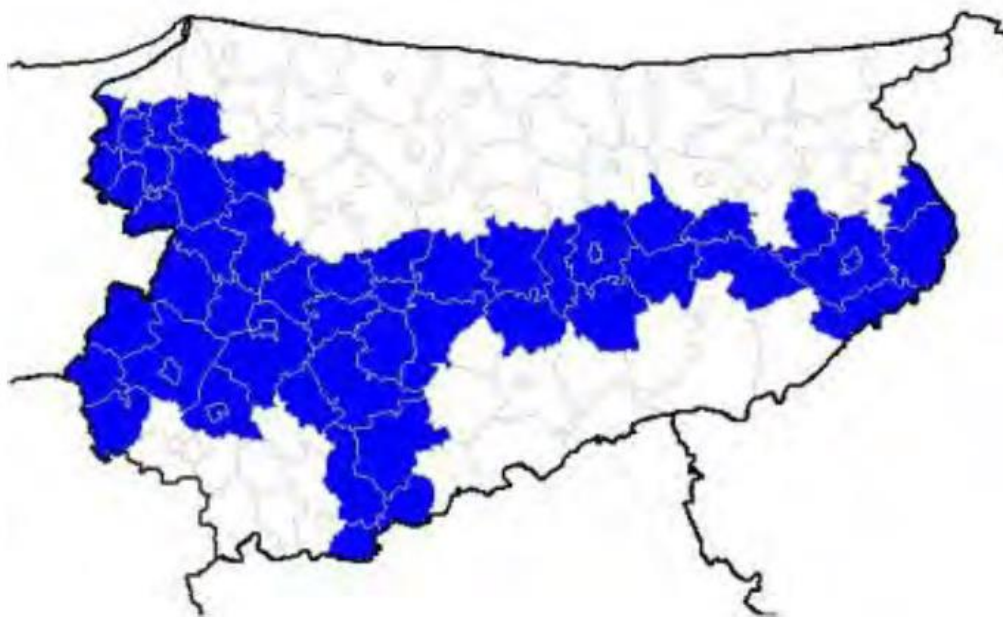
OSI - TYGRYS WARMIŃSKO-MAZURSKI

Uzasadnienie strategicznej interwencji: konieczność dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności krajowej i międzynarodowej regionu

Kryterium wyboru: położenie ośrodka gminnego w odległości maksymalnie 15 km od drogi nr 7 lub nr 16.

Oczekiwane efekty interwencji: dynamizacja procesów gospodarczych, rozwój współpracy sieciowej - w tym w zakresie innowacyjności, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, wzrost jakości życia, wzrost kooperacji krajowej i międzynarodowej.

Rysunek 4. OSI - Tygrys Warmińsko-Mazurski

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

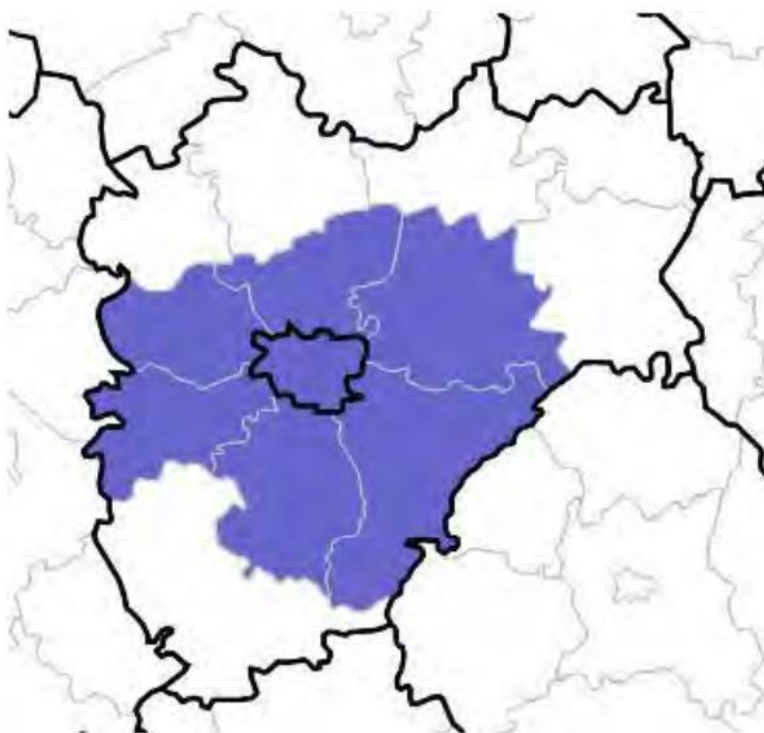
OSI - Aglomeracja Olsztyna

Uzasadnienie strategicznej interwencji: potrzeba wzmocnienia konkurencyjności krajowej i międzynarodowej stolicy województwa i jej obszaru funkcjonalnego, delimitowanego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Kryterium wyboru: sąsiedztwo administracyjne z miastem Olsztyn.

Oczekiwane efekty interwencji: wzrost funkcji metropolitalnych Olsztyna (np. medyczne i rehabilitacyjne, kulturowe, centrum naukowo-technologiczne, wysoka specjalizacja naukowa); wzmocnienie funkcji gospodarczych (atrakcyjność inwestycyjna i turystyczna); rozwój zintegrowanego systemu komunikacyjnego obejmującego aglomerację; wzrost jakości życia i rozwój środowiska dla ludzi kreatywnych; rewitalizacja społeczno-gospodarcza.

Rysunek 5. OSI - Aglomeracja Olsztyna

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

10. System wdrażania i monitorowania

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata 2015-2025 jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji ze społeczeństwem. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń Strategii jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Strategia powstała przy udziale pracowników urzędu, jednostek organizacyjnych gminy, instytucji kultury, oraz przedstawicieli mieszkańców i organizacji pozarządowych. Treść niniejszego opracowania była konsultowana z radnymi, którzy przedstawili zawartość dokumentu osobom zainteresowanym, a także informowali o zasadności sporządzania Strategii w przypadku zamierzeń realizacji inwestycji na terenach wiejskich przy udziale środków Unii Europejskiej.

10.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Monitorowania wdrażania Strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie zespół wyznaczony przez władze lokalne.

Do zadań zespołu należy:

1. Wskazanie źródeł finansowania Strategii;
2. Kontrola procesu wdrażania Strategii i weryfikacja poszczególnych zadań i kierunków działania;
3. Ocena efektów wdrożenia Strategii i finansowych relacji z budżetem Gminy.

Monitoring wdrażania Strategii powinien odbywać się w sposób ciągły, aby osiągnąć postawione w nim cele. Zaniechanie kontroli realizacji Strategii może spowodować spadek skuteczności i efektywności procesu wdrażania. Będzie się ona odbywać systematycznie (raz w roku) na spotkaniach zespołu.

10.2. Ocena Strategii

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Ocena Strategii będzie dotyczyć zadań związanych z okresem programowania, tj. lat 2015-2025 oraz dwóch lat po jego zakończeniu. Bieżąca ewaluacja realizacji celów strategicznych będzie się odbywać na posiedzeniach zespołu. Wyniki tej oceny będą przedstawiane Wójtowi.

Podstawą oceny Strategii będzie zestaw wskaźników dla każdego celu strategicznego (załącznik nr 1 do Strategii). Pracownicy Zespołu do 31 marca każdego roku przygotują raport dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- skuteczności - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całej Strategii) określone na etapie programowania zostały osiągnięte;
- efektywności - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Strategii z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Strategii na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania;
- użyteczności - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Strategii na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Strategii potrzeb i problemów.

W raporcie ewaluacyjnym zawarte będą także rekomendacje i proponowane zmiany w Strategii. Strategia będzie aktualizowana uchwałą Rady Gminy na podstawie rekomendacji i propozycji zmian zawartych w raporcie ewaluacyjnym.

10.3. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia oraz realizacji. Partnerzy sektora publicznego mają możliwość zgłaszania zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Oceny zasadności proponowanych zmian dokonuje Wójt i Rada Gminy.

Ponadto władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Ponadto Gmina Gietrzwałd, jako instytucja wdrażająca Strategię, zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych

i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

10.4. Zmiany w Strategii

Wobec potencjalnych zmian zarówno w otoczeniu prawnym, gospodarczym, technologicznym jak i społecznym, tak w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi, jak i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej uchwały Rady Gminy. W szczególności Strategia może zostać zmieniona bądź uzupełniona na wniosek Rady Gminy lub Wójta.

Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych lub poszczególnych mieszkańców albo ich grup, a w szczególności zespołu pracowników Urzędu Gminy prowadzących monitoring wdrażania Strategii. Zasadność wprowadzenia proponowanych zmian oceniać będzie Wójt i Rada Gminy. Zmiana działań, o których mowa w Strategii, jak również ich uszczegółowienie i uzupełnienie, może nastąpić w trakcie wdrażania niniejszego dokumentu, w szczególności po przyjęciu uchwały budżetowej na kolejny rok budżetowy, określającej zadania inwestycyjne lub innych programów, w szczególności Wieloletniej Prognozy Finansowej oraz Wieloletniego Programu Inwestycyjnego.

11. Źródła finansowania

Realizacja Strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów zostanie zabezpieczony wymagany wkład własny w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Instytucją wdrażającą Strategię jest Urząd Gminy w Gietrzwałdzie. Urząd, jako instytucja wdrażająca Strategię, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Strategii w zakresie przetargów wyłonienia wykonawców, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawstwem pod kątem terminowości i jakości wywiązania się ze zobowiązania;
- informowanie o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Działania planowane do realizacji w danym roku zostaną uruchomione poprzez zamieszczenie w uchwale budżetowej na dany rok limitu wydatków na nie przeznaczonych. Kolejne uchwały budżetowe będą określały nakłady na poszczególne działania w wysokości umożliwiającej ich terminowe zakończenie.

Zmiana nakładów przeznaczonych na realizację Strategii będzie się odbywać w drodze uchwały Rady Gminy zmieniającej treść uchwały podstawowej.

12. Opis konsultacji społecznych

W opracowywaniu niniejszej Strategii udział brali przedstawiciele jednostek administracji oraz innych podmiotów niekomercyjnych:

- Urząd Gminy w Gietrzwałdzie;
- jednostki organizacyjne Urzędu Gminy w Gietrzwałdzie;
- Sołtysi;
- przedstawiciele organizacji pozarządowych;
- przedsiębiorcy.

Z przedstawicielami powyższych podmiotów przeprowadzono cztery spotkania warsztatowe. Spotkania dotyczyły przede wszystkim diagnozy stanu obecnego oraz kierunków rozwoju Gminy. Wstępna wersja Strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko została poddana konsultacjom społecznym na terenie Gminy poprzez publikację na stronie www Urzędu.

Dane, informacje i sugestie zebrane w trakcie warsztatów i spotkań zostały uwzględnione w niniejszej Strategii.

13. Załączniki

13.1. Wskaźniki realizacji strategii

Podstawowym celem monitoringu jest uzyskanie mierzalnych wyników progresji osiągnięcia celów Strategii. Wymusza to opracowanie szeregu wskaźników agregujących na poziomie strategicznym wyniki działań podejmowanych na rzecz informatyzacji województwa. Wskaźniki monitoringowe, stanowiące podstawę oceny stopnia realizacji Strategii, zamieszczono w tabelach poniżej.

Tabela 51. Wskaźniki dla celu 1: Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, turystyczna i społeczna

Lp.	Wskaźnik	j.m.
1	Liczba kilometrów dróg wybudowanych/przebudowanych w danym roku	Km
2	Liczba mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej	%
3	Liczba mieszkańców gminy korzystających z sieci wodociągowej	%
4	Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych	ha
5	Liczba wybudowanych, wyremontowanych obiektów infrastruktury społecznej	
6.	Powierzchnia Gminy objęta planami zagospodarowania przestrzennego	%

Tabela 52. Wskaźniki dla celu 2: Rozwój przedsiębiorczości

Lp.	Wskaźnik	j.m.
1	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	Liczba
2	Dochody budżetu Gminy z tytułu udziału w podatku od osób prawnych	Liczba
3	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowana w danym roku na 1000 mieszkańców	Liczba
4	Udział liczby podmiotów zarejestrowanych w danym roku w gminie w ogólnej liczbie podmiotów zarejestrowanych w danym roku w powiecie olsztyńskim	Liczba

Tabela 53. Wskaźniki dla celu 3: Wykształcone, aktywne, zaangażowane społeczeństwo i integracja wewnętrzna gminy

Lp.	Wskaźnik	j.m.
1	Liczba ngo na terenie gminy	Liczba
2	Liczba organizacji zlokalizowanych na terenie gminy	Liczba
	Liczba organizacji podejmujących współpracę z gminą w danym roku	Liczba
3	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w projektach organizowanych przez instytucje na terenie gminy	Liczba
4	Liczba kursów, szkoleń i innych form kształcenia w formach pozaszkolnych dla mieszkańców gminy	Liczba

Tabela 54. Wskaźniki dla celu 4: Rozwój turystyki

Lp.	Wskaźnik	j.m.
1	Liczba turystów korzystających z noclegów na 1 miejsce noclegowe	Liczba
2	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców	Liczba
3	Długość ścieżek rowerowych	km
4	Liczba produktów turystycznych na terenie gminy	Liczba .

13.2. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Gietrzwałd

Tabela 55. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Gietrzwałd

Nr Drogi	Przebieg Drogi Powiatowej	Przebieg - nazwa Gminy	Dł drogi [m]	Kategoria	Standard ZUD
1230N	Ostróda-Lubajny-Stare Jabłonki-Mańki	gm. Gietrzwałd gm. Olsztynek	9501	L	VI
1260N	dr. Nr 1253N (Pacóltowo)-Olsztynek	gm. Gietrzwałd gm. Olsztynek	9267	L	VI
1370N	Gietrzwałd-Sząbruk-Tomaszkowo - dr. krajowa nr 51	Gietrzwałd-Sząbruk-Tomaszkowo - dr. krajowa nr 51	15630	Z	V
1372N	droga krajowa Nr 51 (Dorotowo)-Ruś-Bartąg-Olsztyn Jaroty	gm. Gietrzwałd gm. Stawiguda	13053	L	V
1423N	gr. Gminy Gietrzwałd - dr. wojewódzka Nr 527	gm. Gietrzwałd gm. Jonkowo	700	L	VI
1425N	Podlejki-Olsztynek	gm. Gietrzwałd gm. Olsztynek	17016	Z	VI
1457N	dr. krajowa nr 16 (Kudypy) - Sząbruk	gm. Gietrzwałd	6140	L	V

Źródło: Powiatowa Służba Drogowa w Olsztynie

13.3. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Gietrzwałd

Tabela 56. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Gietrzwałd

Lp.	Nr Urzędu Marsz.	Nazwa drogi	Kod odcinka	Przebieg odcinka	Długość odcinka	Długość drogi	Numeracja wewnętrzna	Klasa	Standard ZUD
1.	158001N	Grazymy - gr. gm.	158001N	Grazymy - gr. gm.	0+700	0,7	G000001	L	V
2.	158002N	gr. gm. - Rapaty	158002N	gr. gm. - Rapaty	0+783	0,783	G000002	L	V
3.	158003N	Łęguty - gr. gm.	158003N	Łęguty - gr. gm.	1+482	1,482	G000003	L	V
4.	158004N	gr. gm. - Rapaty	158004N	gr. gm. - Rapaty	0+467	0,467	G000004	L	V
5.	158005N	gr. gm. (Pelnik) - Woryty	158005N	gr. gm. (Pelnik) - Woryty	5+016	5,016	G000005	L	IV
6.	158006N	Woryty - dr. kraj. nr. 16	158006N	Woryty - dr. kraj. nr. 16	2+130	2,130	G000006	L	V
7.	158007N	Podlejki - Biesal	158007N	Podlejki - Biesal	1+387	1,387	G000007	L	V
8.	158008N	dr. kraj. nr 16 - Tomaryny	158008N.1	dr. kraj. nr 16 - Tomaryny (przejazd kolejowy)	1+581	2,978	G000008.1	L	V
			158008N.2	Tomaryny - dr. pow. nr 1425N	1+397		G000008.2	L	V
9.	158009N	Biesal - Jadaminy - Salminek - Guzowy Piec	158009N	Biesal - Jadaminy - Salminek - Guzowy Piec	4+639	4,639	G000009	L	VI
10.	158010N	Parwółki - Guzowy Piec	158010N	Parwółki - Guzowy Piec	4+190	4,19	G000010	L	V
11.	158011N	dr. pow. nr. 1425N - Salminek	158011N	dr. pow. nr. 1425N - Salminek	2+037	2,037	G000011	L	V
12.	158012N	dr. pow. nr. 1425N (Biesal) - Śródka	158012N	dr. pow. nr. 1425N (Biesal) - Śródka	3+751	3,751	G000012	L	V
13.	158013N	gr. gm. (Wrzesina) - Gietrzwałd	158013N	gr. gm. (Wrzesina) - Gietrzwałd	2+632	2,632	G000013	L	V

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata

14.	158014N	dr. gm. nr. 158013N - Nagłady	158014N	dr. gm. nr. 158013N - Nagłady	2+780	2,78	G000014	L	V
15.	158015N	Nagłady - Unieszewo (stacja PKP)	158015N	Nagłady - Unieszewo (stacja PKP)	3+745	3,745	G000015	L	V
16.	158016N	dr. pow. nr. 1372N (Unieszewo) - gr. gm.	158016N	dr. pow. nr. 1372N (Unieszewo) - gr. gm.	1+930	1,93	G000016	L	V
17.	158017N	gr. gm. Łupstych - dr. kraj. nr. 16	158017N	gr. gm. Łupstych - dr. kraj. nr. 16	2+310	2,31	G000017	L	IV
18.	158018N	Łupstych - dr. kraj. nr. 16	158018N	Łupstych - dr. kraj. nr. 16	1+535	1,535	G000018	L	IV
19.	158019N	dr. pow. nr. 1457N (Kudypy) - Gronity	158019N	dr. pow. nr. 1457N (Kudypy) - Gronity	2+233	2,233	G000019	L	V
20.	158020N	Gronity - gr. gm.	158020N	Gronity - gr. gm.	1+020	1,02	G000020	L	V
21.	158021N	Gronity - gr. gm.	158021N	Gronity - gr. gm.	1+190	1,19	G000021	L	V
22.	158022N	dr. gm. nr. 158020 N (Gronity) - Naterki - gr. gm.	158022N	dr. gm. nr. 158020 N (Gronity) - Naterki - gr. gm.	4+545	4,545	G000022	L	V
23.	158068N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - Dłużki (dz. nr 56)	158068N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - Dłużki (dz. nr 56)	1+075	1,075	G000023	L	V
24.	158069N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - Dłużki (dz. nr 64 i 63/2)	158069N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - Dłużki (dz. nr 64 i 63/2)	0+583	0,583	G000024	L	V
25.	158070N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - Dłużki - kolonia (dz. nr 62/2)	158070N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - Dłużki - kolonia (dz. nr 62/2)	0+131	0,131	G000025	L	V
26.	158071N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - kolonia (dz. nr 33/12 i 61/5)	158071N	Dłużki, dr. kraj. nr. 16 - kolonia (dz. nr 33/12 i 61/5)	0+500	0,5	G000026	L	V
27.	158072N	Nagłady, dr. kraj. nr 16 - dr. leśna w kier. gm. Jankowo (dz. nr 180	158072N	Nagłady, dr. kraj. nr 16 - dr. leśna w kier. gm. Jankowo (dz. nr 180	0+075	0,075	G000027	L	V

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata

28.	158073N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady - kolonia (dz. nr 77/2)	158073N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady - kolonia (dz. nr 77/2)	0+550	0,55	G000028	L	V
29.	158074N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady (dz. nr 89/5)	158074N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady (dz. nr 89/5)	0+160	0,16	G000029	L	V
30.	158075N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady - kolonia (dz. nr 136/2)	158075N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady - kolonia (dz. nr 136/2)	0+659	0+659	G000030	L	V
31.	158076N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady (dz. nr 180/5)	158076N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady (dz. nr 180/5)	0+444	0,444	G000031	L	V
32.	158077N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady (dz. nr 77/3)	158077N	Naglady, dr. kraj. nr 16 - Naglady (dz. nr 77/3)	0+280	0,28	G000032	L	V
33.	158079N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 - Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 419/3)	158079N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 - Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 419/3)	0+127	0,127	G000033	L	V
34.	158081N	Gietrzwałd, ul. Polna (dz. nr 410/3)	158081N	Gietrzwałd, ul. Polna (dz. nr 410/3)	0+457	0,457	G000034	L	V
35.	158082N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 - Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 406)	158082N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 - Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 406)	1+045	1,045	G000035	L	V
36.	158084N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki - kolonia (dz. nr 11/6)	158084N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki - kolonia (dz. nr 11/6)	0+714	0,714	G000036	L	V
37.	158085N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki (dz. nr 73/1 i 72/1)	158085N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki (dz. nr 73/1 i 72/1)	0+234	0,234	G000037	L	V
38.	158086N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki (dz. nr 70)	158086N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki (dz. nr 70)	0+403	0,403	G000038	L	V
39.	158087N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki - kolonia (dz. nr 17/9)	158087N	Podlejki, dr. kraj. nr 16 - Podlejki - kolonia (dz. nr 17/9)	0+089	0,089	G000039	L	V

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata

40.	158088N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - dr. gm. nr 158004N (dz. nr 101)	158088N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - dr. gm. nr 158004N (dz. nr 101)	0+364	0,364	G000040	L	V
41.	158089N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty - kolonia (dz. nr 122/3 i 122/4)	158089N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty - kolonia (dz. nr 122/3 i 122/4)	0+276	0,276	G000041	L	V
42.	158090N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 148)	158090N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 148)	0+380	0,38	G000042	L	V
43.	158091N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 162)	158091N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 162)	0+109	0,109	G000043	L	V
44.	158092N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty - kolonia (dz. nr 4)	158092N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty - kolonia (dz. nr 4)	0+209	0,209	G000044	L	V
45.	158093N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 60/1 i 60/2)	158093N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 60/1 i 60/2)	0+836	0,836	G000045	L	V
46.	158095N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 11)	158095N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 11)	0+282	0,282	G000046	L	V
47.	158096N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 135)	158096N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 135)	0+306	0,306	G000047	L	V
48.	158097N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 154/1)	158097N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 154/1)	0+254	0,254	G000048	L	V
49.	158098N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 17/7 i 17/4)	158098N	Rapaty, dr. kraj. nr 16 - Rapaty (dz. nr 17/7 i 17/4)	0+237	0,237	G000049	L	V
50.	158099N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 - Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 419/5)	158099N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 - Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 419/5)	1+169	1,169	G000050	L	IV

Strategia Rozwoju Gminy Gietrzwałd na lata

51.	158100N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 150/3)	158100N	Gietrzwałd, dr. kraj. nr 16 Gietrzwałd - kolonia (dz. nr 150/3)	0+191	0,191	G000051	L	IV
52.	158101N	Naterki, dr. gm. nr 158022 - Naterki (dz. nr 24/2)	158101N	Naterki, dr. gm. nr 158022 - Naterki (dz. nr 24/2)	1+270	1,27	G000052	L	V
53.	158102N	Sząbruk, dr. pow. nr 1457N - Sząbruk (dz. nr 127/25)	158102N	Sząbruk, dr. pow. nr 1457N - Sząbruk (dz. nr 127/25)	0+042	0,042	G000053	L	IV
54.	158103N	Dawna dr. powiat. - Guzowy młyn - Łajsy	158103N	Dawna dr. powiat. - Guzowy młyn - Łajsy	4+879	4,879	G000054	L	V
55.	158104N	Dawna dr. powiat. - Unieszewo - do gr. gm.	158104N	Dawna dr. powiat. - Unieszewo - do gr. gm.	4+851	4,851	G000055	L	V
56.	158105N	dr. pow. 1370N - granica gminy (Rentyny)	158105N.1	dr. pow. 1370N - Gietrzwałd	0+432	6,793	G000056.1	L	V
			158105N.2	Gietrzwałd - granica gminy (Rentyny)	6+361		G000056.2	L	V
57.	158106N	dz. nr 499/7 i 74	158106N	dz. 499/7 i 74	2+933	2,933	G000057	L	V
58.	158107N	DK16-Gietrzwałd-DK16	158107N	DK16-Gietrzwałd-DK16	1+571	1,571	G000058	L	IV
59.	158108N	DK16-Nagłady-DK16	158108N	DK16-Nagłady-DK16	0+944	0,944	G000059	L	IV

Źródło: Urząd Gminy w Gietrzwałdzie

13.4. Wyniki badań ankietowych mieszkańców

W ramach opracowania strategii, wśród mieszkańców gminy, przeprowadzono badania ankietowe. W badaniach wzięło udział 210 mieszkańców z 23 miejscowości w gminie.

Tabela 57. Ocena jakości i dostępności usług na terenie gminy

Wyszczególnienie		zła	dostateczna	dobra	bardzo dobra
Przedszkola	Jakość	8	43	93	51
	Dostępność	7	36	92	61
Szkoły podstawowe	Jakość	7	24	106	59
	Dostępność	8	23	81	85
Gimnazja	Jakość	8	27	88	47
	Dostępność	10	34	87	57
Opieka społeczna	Jakość	20	65	73	20
	Dostępność	14	63	81	18
Opieka zdrowotna	Jakość	13	42	106	30
	Dostępność	17	46	92	42
Oferta sportowo-rekreacyjna	Jakość	16	48	97	33
	Dostępność	16	56	89	35
Oferta kulturalna	Jakość	19	60	80	42
	Dostępność	16	70	72	45

Źródło: Badania własne

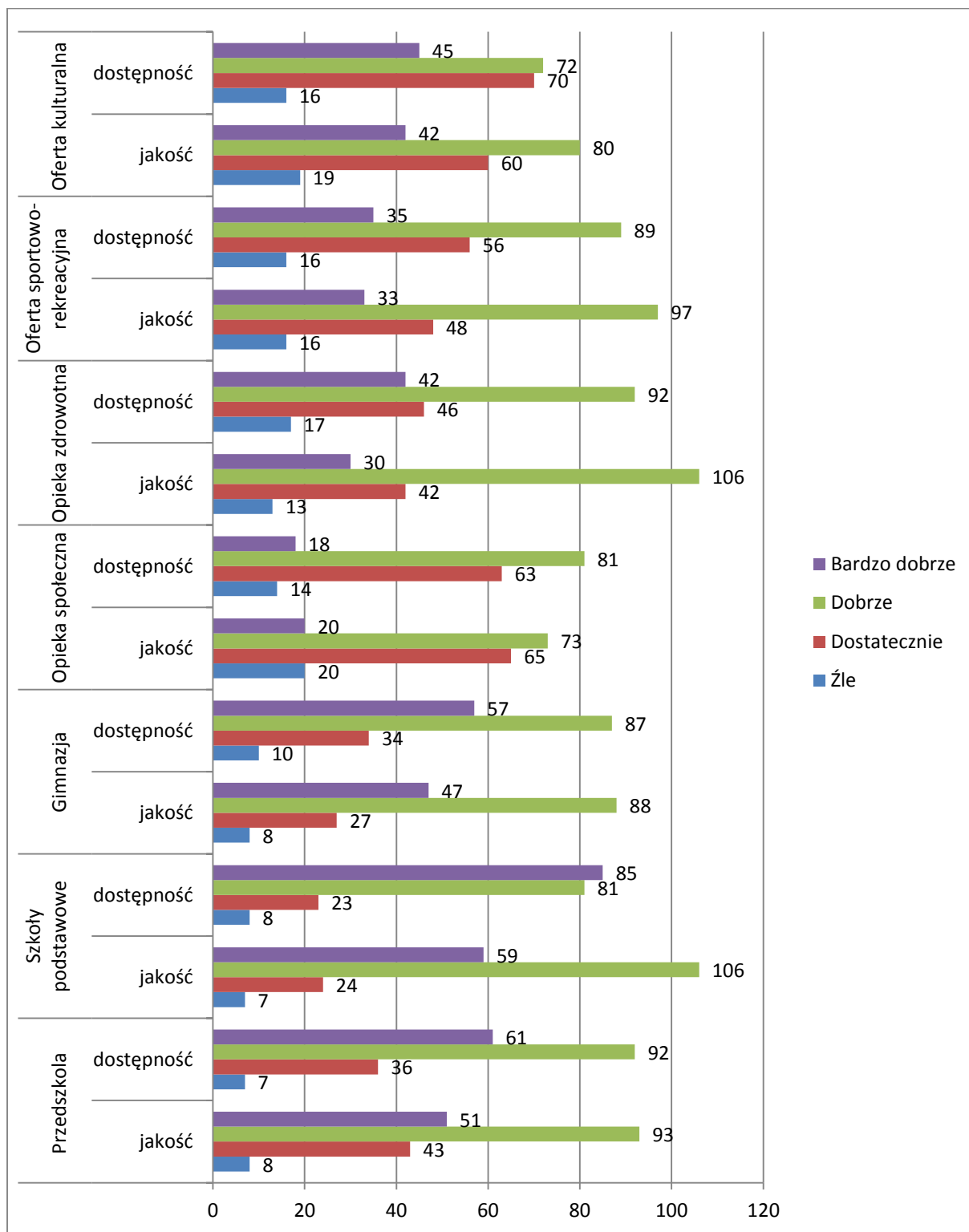
W pierwszej części ankiety mieszkańcy zostali zapytani o ocenę jakości i dostępności do podstawowych usług na terenie gminy. Z danych zebranych na podstawie ankiety wynika, iż dobrą oceną wśród największej ilości mieszkańców Gminy Gietrzwałd cieszyła się jakość opieki zdrowotnej i szkół podstawowych na terenie gminy - po 106 wskazań. Dostępność szkół podstawowych została oceniona, jako bardzo dobra przez blisko 85 respondentów.

Z analizy badań wynika również, że dostępność oferty rekreacyjnej była dobrze oceniana przez 97 ankietowanych. Zadowolający jest również fakt, iż blisko 93 respondentów pozytywnie ocenia jakość przedszkoli, jak również ich dostępność - 92 wskazania.

Rozważając zebrane dane, można stwierdzić, iż spośród ankietowanych- 20 osób oceniło źle jakość opieki społecznej na terenie gminy. Tyle samo osób oceniło jakość opieki społecznej jako bardzo dobrą, przy czym blisko 81 respondentów uznało dostępność tej usługi za dobrą.

Wykres 33. Ocena jakości i dostępności do podstawowych usług na terenie gminy

Źródło: Badania własne

Tabela 58. Ocena warunków życia w gminie

Wyszczególnienie	zła	dostateczna	dobra	bardzo dobra
Lokalny rynek pracy (możliwość znalezienia pracy na terenie gminy)	141	49	15	0
Gospodarka nieruchomościami - budownictwo mieszkaniowe	61	87	47	6
Bezpieczeństwo mieszkańców	19	82	90	19
Sieć oświetlenia ulicznego	56	70	74	15
Sieć wodociągowa	25	54	93	38
Sieć kanalizacyjna	53	49	70	32
Sieć gazowa	91	35	48	18
Sieć energetyczna	8	39	111	38
Dostęp do szerokopasmowego Internetu	115	48	36	8
Sieć telekomunikacyjna	38	69	86	17
Dostępność parkingów	65	58	61	14
Stan nawierzchni dróg	140	48	19	1
Transport publiczny	82	72	36	9
Atrakcyjność inwestycyjna gminy	39	90	59	13
Baza noclegowa	28	65	78	17
Baza gastronomiczna	43	67	70	17
Oferta turystyczna gminy	35	79	79	12
Świadomość ekologiczna mieszkańców	62	91	46	3
Stan środowiska naturalnego	18	71	87	26
Ład i estetyka Gminy	18	90	87	12
Działalność Urzędu Gminy	13	89	94	16

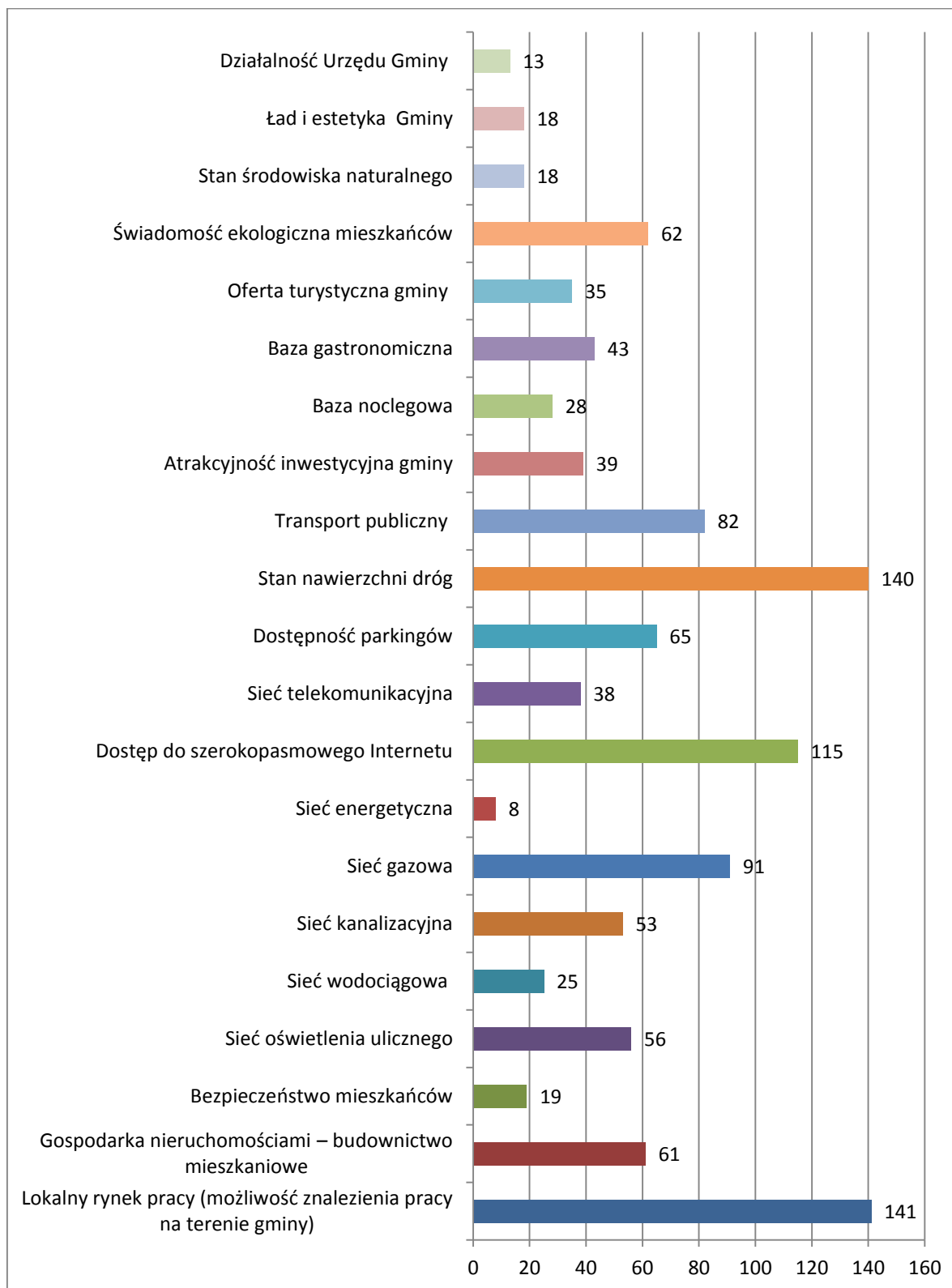
Źródło: Badania własne

Wśród negatywnych ocen respondentów najczęściej wskazań kierowanych było na lokalny rynek pracy (możliwości znalezienia pracy na terenie gminy) - 141 osób oceniło źle. Stan nawierzchni dróg w Gminie Gietrzwałd oceniło, jako zły niewiele mniej, bo 140 ankietowanych. Kolejnym źle ocenianym kryterium był dostęp do szerokopasmowego internetu 115 wskazań.

Dostatecznie mieszkańcy ocenili odpowiednio świadomość ekologiczną mieszkańców (91 wskazań), atrakcyjność inwestycyjną gminy 90 wskazań oraz ład i estetykę gminy 90 - respondentów. Mieszkańcy gminy ocenili dobrze sieć energetyczną (111) oraz działalność Urzędu Gminy (94). Spora liczba mieszkańców ocenia dobrze sieć wodociągową 93 wskazania. Ankietowani postanowili też wystawić pozytywną ocenę bezpieczeństwu na terenie ich gminy 90 osób.

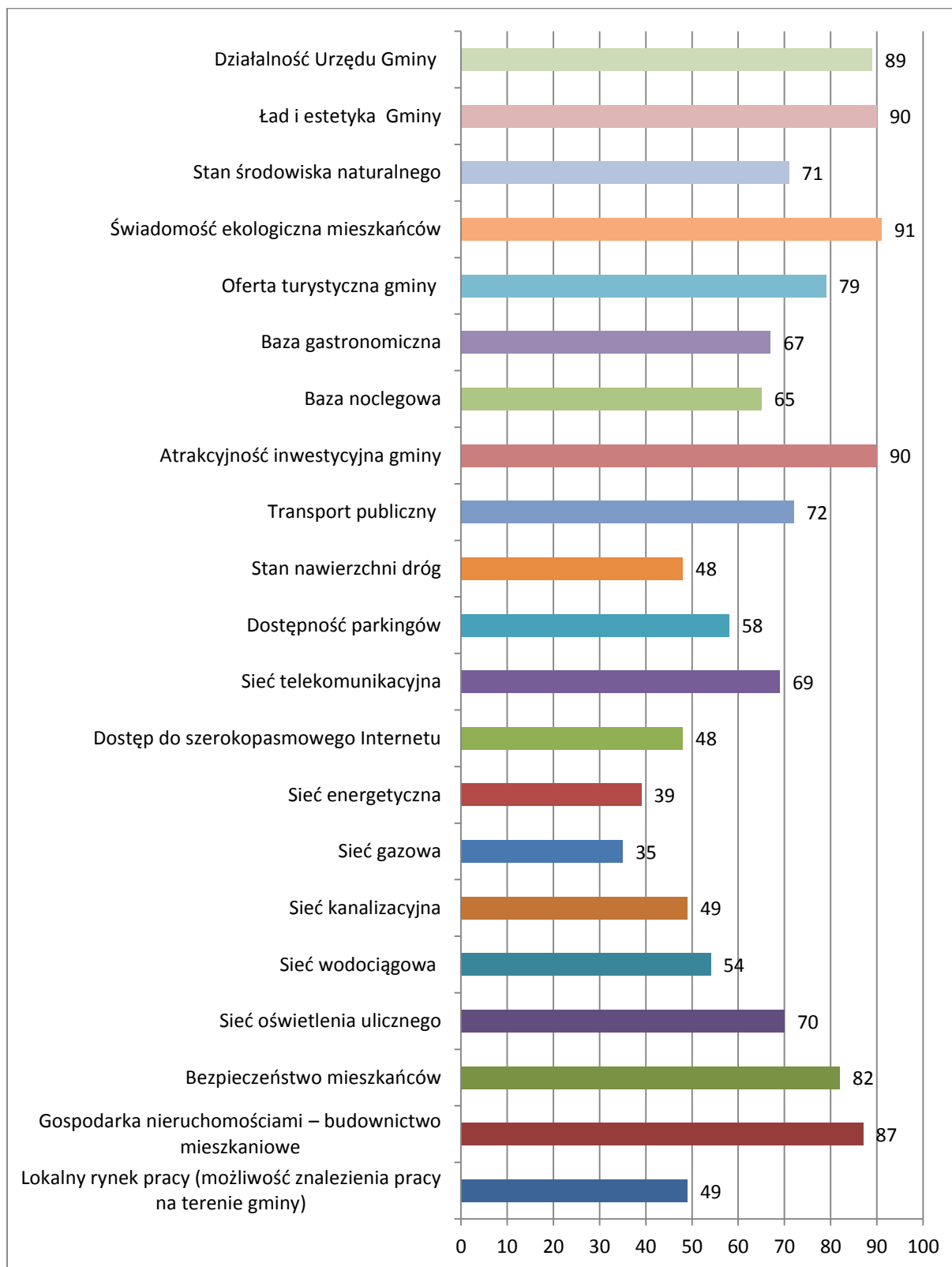
Wykres 34. Ocena warunków życia w gminie- zła

Źródło: Badania własne

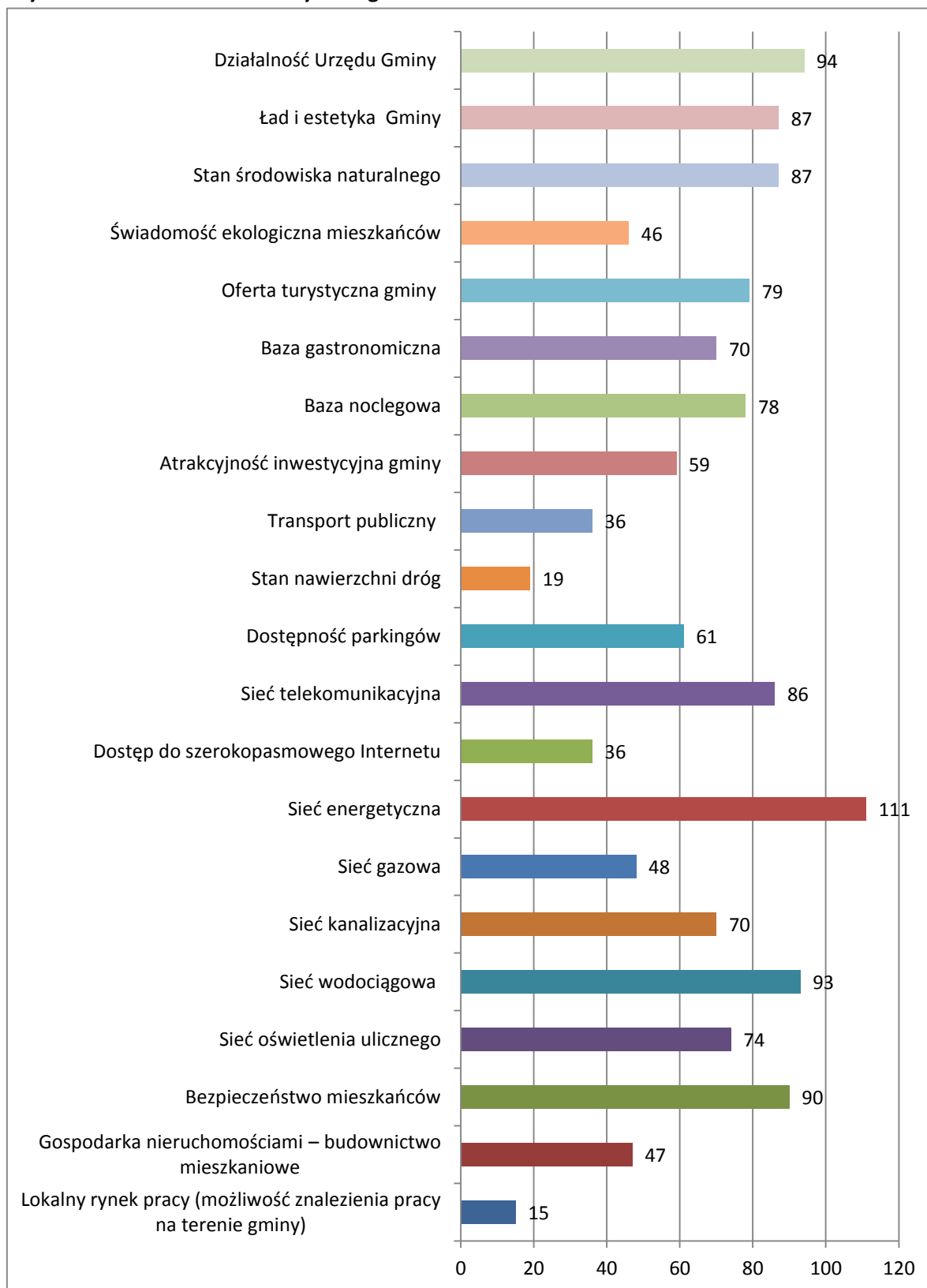
Wykres 35. Ocena warunków życia w gminie- dostateczna

Źródło: Badania własne

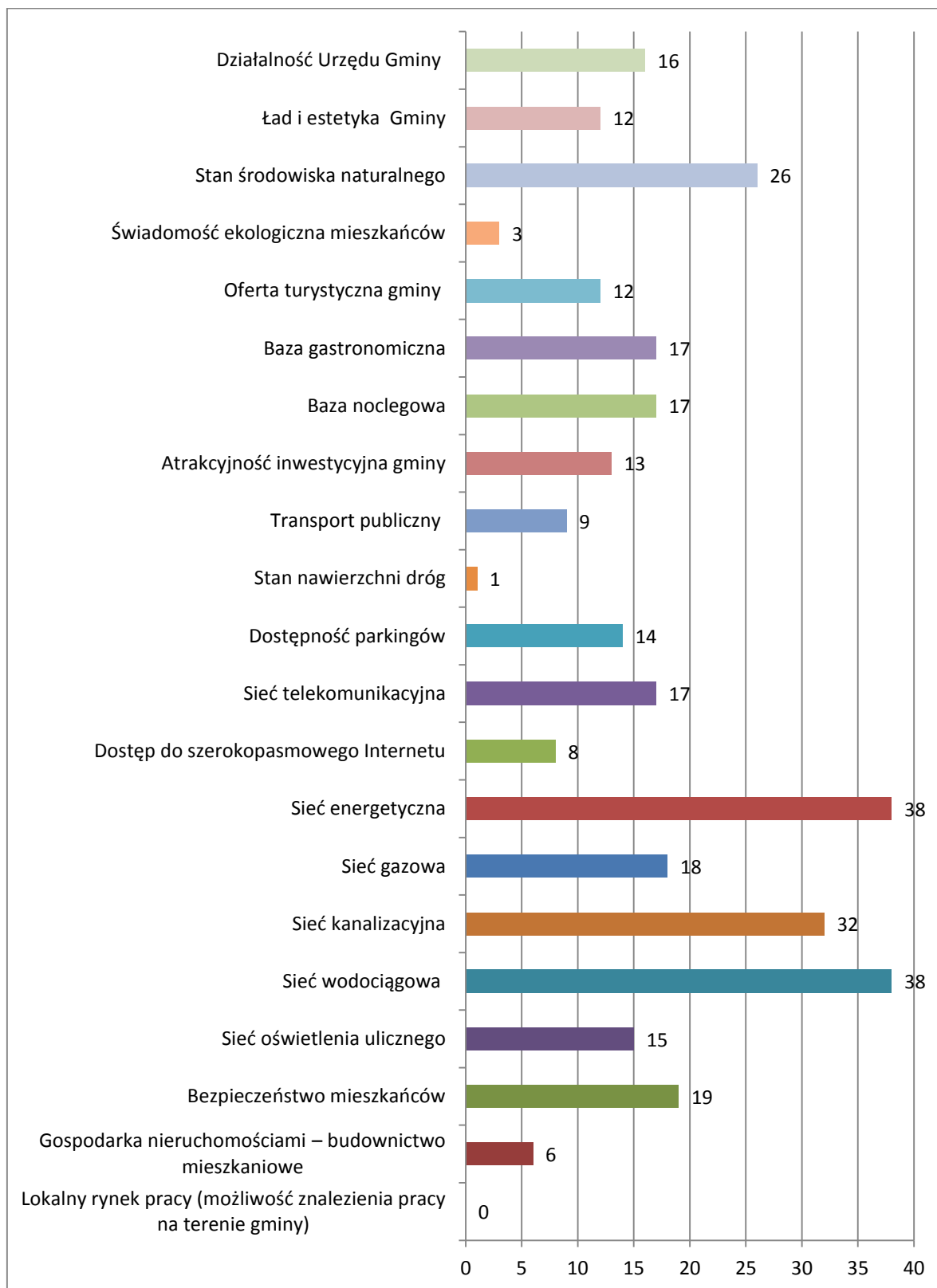
Wykres 36. Ocena warunków życia w gminie- dobra

Źródło: Badania własne

Wykres 37. Ocena Warunków życia w gminie - bardzo dobra

Źródło: Badania własne

Tabela 59. Jaką gminą powinna być Gmina Gietrzwałd

Wyszczególnienie	Wskazanie (X)
Ośrodek turystyczny - hotele, pensjonaty, agroturystyka, lokale gastronomiczne, instytucje obsługi ruchu turystycznego	158
Ośrodek rolniczy - przetwórnictwo produktów rolnych i zwierzęcych, jednostki obsługujące rolnictwo	66
Ośrodek produkcji ekologicznej żywności - produkcja ekologicznej żywności pochodzenia roślinnego i zwierzęcego	116
Ośrodek kulturalny - imprezy kulturalne, dziedzictwo kulturalnego- rękodzieło lokalni twórcy	135
Ośrodek szkoleniowy - szkoły, szkolenia konferencje na bazie istniejących ośrodków wypoczynkowych	90
Ośrodek przemysłowy - więcej zakładów przemysłowych	72
Ośrodek handlowy - więcej magazynów, hurtowni, sklepów	124
Ośrodek (proszę wymienić jaki?)	4

Źródło: Badania własne

Wśród ankietowanych, którym zadano pytanie, „Jaką gminą powinna być Gmina Gietrzwałd” dominowała odpowiedź: „Ośrodek turystyczny” - 158 wskazań. Dużą liczbę głosów mieszkańców uzyskał „Ośrodek kulturalny” - 135 osób. Mieszkańcy widzą też swoją gminę, jako „Ośrodek handlowy- więcej magazynów, hurtowni sklepów” 124 wskazania. Czterech ankietowanych wskazało własną wizję ośrodka, jakim powinna być Gmina Gietrzwałd były to odpowiednio: ośrodek kultury religijnej, ośrodek nieuciążliwej przedsiębiorczości, ośrodek sportowo-rekreacyjny oraz teren do rekreacyjnego połowu ryb.

Tabela 60. Ważność zadań Gminy Gietrzwałd

Wyszczególnienie	Ocena
Modernizacja i rozbudowa dróg i parkingów na terenie gminy	4,56
Budowa parkingów	2,64
Większy udział gminy w działaniach na rzecz ochrony zdrowia mieszkańców	3,45
Działania gminy w celu promowania i kreowania jej wizerunku.	3,52
Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami stałymi na terenie gminy	3,46
Rozbudowa i modernizacja systemu kanalizacji w miejscowościach z terenu gminy	3,82
Wspieranie oświaty na terenie gminy	3,65
Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw na terenie gminy	4,10
Wspieranie przez gminę informacji na temat ekologii	3,41
Wspieranie rozwoju bazy agroturystycznej	3,23
Wspieranie rozwoju turystyki na terenie gminy	3,56
Rozbudowa sieci wodociągowej	3,68
Wspieranie działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego	3,61
Rozwój budownictwa komunalnego	2,99
Wspieranie inicjatyw mieszkańców w zakresie rozwoju sportu, rekreacji i turystyki	3,71
Wspieranie inicjatyw mieszkańców w zakresie kultury, zachowania lokalnej tradycji, edukacji i ochrony dziedzictwa przyrodniczego	3,67
Wspieranie z inicjatyw mieszkańców w zakresie rozwoju lokalnego i rozwoju przedsiębiorczości	4,03

Źródło: Badania własne

W ostatnim pytaniu ankiety respondenci zostali poproszeni o wskazanie w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza mało istotne zadanie, a 5 bardzo pilne) ważności zadań Gminy Gietrzwałd. Najważniejszymi zadaniami, jakie powinna realizować gmina, to zdaniem mieszkańców: Modernizacja i rozbudowa dróg i parkingów na terenie gminy (średnia 4,56) oraz wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw na terenie gminy (średnia 4,10). Zdaniem respondentów kolejnym ważnym zadaniem do zrealizowania przez gminę jest: Wspieranie z inicjatyw mieszkańców w zakresie rozwoju lokalnego i rozwoju przedsiębiorczości (średnia 4,03). Powyższe dane potwierdzają tylko poprzednie wskazania ankietowanych, a mianowicie złą ocenę stanu nawierzchni dróg na terytorium gminy, zły stan lokalnego rynku pracy jak również ani jednego wskazania oceny bardzo dobrej dla lokalnego rynku pracy.

13.5. Wykaz obiektów noclegowych

Tabela 61. Wykaz obiektów noclegowych

Nazwa	Adres	Ilość miejsc noclegowych
"Leśna Polanka"	Biesal 86 C; 11-36 Gietrzwałd	9
"Czarcia Podkowa"	Dłużki 15; 11-036 Gietrzwałd	15
Agrojelonki	ul. Łąkowa 2; 11-36 Gietrzwałd	12
Dom Pielgrzyma	ul. Kościelna 6; 11-036 Gietrzwałd	150
Dom Rekolekcyjny	ul. Klasztorna 2; 11-036 Gietrzwałd	90
"Sielanka" - Restauracja i Noclegi	ul. Olsztyńska 1; 11-036 Gietrzwałd	20
Ostoja	ul. Dolina Pastęki 1; 11-036 Gietrzwałd	15
Pokoje Gościnne "Nad Cukiernią"	ul. Ogrodowa 2; 11-036 Gietrzwałd	5
Hotelik "Wiktor"	ul. Ostródzka 9; 11-036 Gietrzwałd,	18
"Warmińskie Siolo"	ul. Kościelna 5; 11-036 Gietrzwałd	15
Gospodarstwo Agroturystyczne „Guzowy Młyn”	Guzowy Młyn 33; 11-036 Gietrzwałd	14
Bajkowy Zakątek	Guzowy Piec 17; 11-036 Gietrzwałd	95
Ognisko Kultury Rodzinnej "Hubertówka"	Kudypy 7; 11-036 Gietrzwałd	6
"Restauracja & Pizzeria "Ostoja" - Ośrodek łopkajny	Łopkajny 2; 11-036 Gietrzwałd	70
"Hincówka"	Naterki, ul. Bursztynowa 23 a	10
"Rancho Warmińskie"	Pęglity 20; 11-036 Gietrzwałd	14
"Anrys"	Rapaty 26; 11-036 Gietrzwałd	12
Hotelik i Gospoda "U Antka"	Rapaty 1; 11-036 Gietrzwałd	14
Siedlisko Rapaty	Rapaty 17A, 11-036 Gietrzwałd	30
U Zosi	Rapaty 22; 11-036 Gietrzwałd	4
Letnisko „Zalesie”	Rentyny 3C; 11-036 Gietrzwałd	50
Ośrodek Wypoczynkowy „Zacisze”	Rentyny; 11-036 Gietrzwałd	80
Copernicus	Sząbruk Siła 85	70
Hotel Marina Golf Countr Club *****	Siła k. Olsztyna	ponad 200
Ośrodek Wypoczynkowy "Zacisze"	Siła 82 a; 11-036 Gietrzwałd	30
Diana Sząbruk	ul. Jeziorna 3 11-036 Gietrzwałd	18
GOSPODARSTWO AGROTURYSTYCZNE "U FRANKA" Małgorzata i Franciszek Jabłoński	Sząbruk ul. Wiktora Steffena 12	20
"Trakeny"	Sząbruk 89; 11-036 Gietrzwałd	16
"Dolina Mirzy"	Tomaryny 26; 11-036 Gietrzwałd	6
"Pod Dębem"	Tomaryny 22; 11-036 Gietrzwałd	15
"Dom Gościnny"	Woryty 25; 11-036 Gietrzwałd	15
Rezydencja Warmińska	Woryty, al. Lipowa 24; 11-036 Gietrzwałd	126
Przytulny Domek	Woryty 314	7

Źródło: Informacja turystyczna w Gietrzwałdzie